

# गल्कोट नगरपालिका बाग्लुङको क्षमता विकास योजना २०७९



नगरकार्यपालिकाको कार्यालय गल्कोट, बाग्लुङ  
गण्डकी प्रदेश

फोन: ०६८-४१२१११

Email: [galkotmunicipality@gmail.com](mailto:galkotmunicipality@gmail.com)/websiteside: [galkotmun.gov.np](http://galkotmun.gov.np)

## विषयसूची

कार्यकारी सारांश

क्षमता विकास योजना एक फलक

परिच्छेद १: परिचय

१.१ पृष्ठभूमी .....	५
१.२ क्षमता विकास योजनाको औचित्य .....	६
१.३ क्षमता विकास योजनाको उद्देश्य .....	७
१.४ क्षमता विकास योजनाको तयारीका नीतिगत तथा कानुनि आधारहरू .....	८
१.५ क्षमता विकास योजना तर्जुमा प्रकृया .....	८
१.६ योजना तर्जुमाका सीमा .....	१४
परिच्छेद २: गल्कोट नगरपालिकाको परिचय .....	१५
परिच्छेद ३: क्षमता विकासको समग्र लेखा जोखा .....	२६
३.१ संस्थागत क्षमता विकास तीन आयाम .....	२६
३.२ गल्कोट नगरपालिकाको संस्थागत क्षमता विकास लेखाजोखा .....	२७
३.३ मानव संसाधनको क्षमता विकास लेखा जोखा .....	२८
३.४ मानव संसाधनको क्षमता विकास लेखा जोखा .....	२८
३.५ सेवा बजारहरूको क्षमता विकास लेखा जोखा .....	२९
परिच्छेद ४: समग्र योजना खाका .....	३०
४.१ संस्थागत क्षमता विकास एक परिचय .....	३०
४.२ स्थानीय सरकारको क्षमता विकास योजना (अनुसूची ७) .....	३६
४.३ मानव संसाधन विकास एक परिचय .....	३६
४.४ स्थानीय सरकारको मानव संसाधन विकास योजना (अनुसूची १०) .....	३७
परिच्छेद ५: क्षमता विकास योजना कार्यान्वयन रणनीति र प्रथम वर्षको योजना .....	४५
५.२ उद्देश्य .....	४५
५.३ कार्य क्षेत्र .....	४५
क. संस्थागत क्षमता विकास .....	४५
५.४ योजना कार्यान्वयनको रणनीति .....	४६
५.६ कार्यान्वयन तालिका प्रथम वर्ष .....	४८
परिच्छेद ६: कार्यक्रम व्यवस्थापन, अनुगमन तथा मूल्यांकन .....	५१
६.१ कार्यक्रम व्यवस्थापन .....	५१

६.२ योजना कार्यान्वयनको अनुगमन तथा मूल्यांकन .....	५१
सन्दर्भ सामाग्रीहरू.....	५३
अनुसूचिहरू.....	५४
अनुसूची १ स्थानीय सरकारको संस्थागत क्षमता (सञ्चालन व्यवस्थापन) लेखाजोखा संक्षिप्त विवरण	
अनुसूची २ स्थानीय सरकारको संस्थागत क्षमता (नेतृत्व तह) लेखाजोखा	
अनुसूची ३ आपूर्तिमा आधारित क्षमता विकास आवश्यकता पहिचानका फारम (अनुसूची ५ मा आधारित)	
अनुसूची ४ स्थानीय सरकारको विद्यमान मानव संसाधनको क्षमता लेखाजोखा फारम (शाखागत रूपमा अनुसूची ८)	
अनुसूची ५ स्थानीय सरकारको विद्यमान मानव संसाधनको क्षमता लेखाजोखा फारम (शाखागत रूपमा अनुसूची ९)	

## कार्यकारी सारांश

सङ्घीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपाल राज्य संरचनाको तीन तह संघ, प्रदेश र स्थानीय तह गरी तीन तहमा विभाजन गरी राज्य संचालनको व्यवस्था गरिएको छ । जनताको सबैभन्दा नजिकको सरकार स्थानीय तह, स्थानीय सरकारको रूपमा नगरपालिका र गाउँपालिका रहेका छन् । स्थानीयस्तरको मानवीय तथा भौतिक विकास गर्ने, पर्यावरण, सांस्कृतिक एवम् सामाजिक विकास गरी “सुखी नेपाली सम्बृद्ध नेपाल” निर्माण गर्ने कार्यमा सबैभन्दा ठूलो जिम्मेवारी स्थानीय सरकारको रहेको सन्दर्भमा स्थानीय तहमा भएका पदाधिकारी र कर्मचारीहरूको क्षमता विकास हुन विकासका नयाँ आयाम र आवश्यकतालाई बुझ्न, जनभावनाको सम्मान गरी उचित समन्वय र सहकार्यको माध्यमबाट स्थानीयस्तरमा भएका क्षमतालाई सुदृढ गरी सुशासन कायम गर्नका लागि योजनाबद्ध विकास गर्न जरुरी रहेको देखिन्छ । त्यसैले स्थानीय तहस्तरको भौतिक मानवीय एवम् संस्थागत क्षमता सुदृढ गरी परिवर्तित अवस्थामा नागरिकका आवश्यकतालाई उचित संबोधन गर्न संस्थागत क्षमता विकास योजना निर्माण गर्न जरुरी रहेकोछ ।

स्थानीय तहहरू नागरिकको जीवनस्तर सुधारका लागि एकिकृत कार्य गर्ने जिम्मेवार निकाय हुन् । स्थानीय सरकारका अधिकार र जिम्मेवारीहरू कतिको कुशल रूपमा सम्पादन हुन्छन् भन्ने कुरा विभिन्न पदीय जिम्मेवारीमा रहेका निर्वाचित पदाधिकारीहरूको क्षमतामा भर पर्दछ । संविधान प्रदत्त एकल र साभा अधिकार र जिम्मेवारीहरूलाई कुशल रूपमा सम्पादन गरी नागरिकहरूलाई छिटो, छरितो, कम भन्झटिलो, पारदर्शी एवम् गुणात्मक सेवा प्रवाह, प्रवाह गर्ने जिम्मेवारी र दायित्व स्थानीय सरकारको कार्यक्षेत्रमा रहेको छ । तर अधिकांश स्थानीय सरकारहरू बहुआयामिक चुनौतिको सामना गर्नुपर्ने अवस्थामा छन् । ती मध्ये कर्मचारी तथा प्रतिनिधिमा क्षमताको कमी अधिक भएको पाईन्छ । यस्तो अवस्थामा स्थानीय सरकारबाट सञ्चालन गरिने सामाजिक, आर्थिक, वातावरणीय गतिविधि तथा पूर्वाधार विकास निर्माणका कार्यहरूलाई दिगो र परिणाममुखी बनाउनु पर्ने कानुनी र नैतिक दायित्व रहेको तर जिम्मेवारीका अनुपातमा पूर्ण कार्यक्षमतामा कमी हुँदा सेवाप्रवाह चुस्त दुरुस्त नहुन सक्छ । नागरिकका न्यूनतम आवश्यकता पहिचान गर्न सकिदैन । विकासका कार्यहरूको प्राथमिकिकरणमा समृद्धिको यात्रा काँहाबाट सुरु गर्ने भन्नेमा अलमल हुन्छ ।

आगामी दिनमा विकासका तीन मूलभूत श्रोतहरू मानवीय, वित्तीय र भौतिक श्रोतहरूलाई संगसंगै व्यवस्थापन र परिचालन गर्न सकेमा मात्र अपेक्षित उपलब्धि हासिल हुन सक्ने तथ्यलाई आत्मसाथ गरेर अगाडी बढेमा सरकारले जनताको लागि खर्च गरेको रकमको उच्चतम मूल्य (Best Value for Money) पाउन सकिन्छ । विकास मानिसको सहज जीवनशैलीका लागि मानिसले गर्ने विषय भएकोले गर्दा सरकारको संरचनामा रहेका व्यक्तिहरूको प्रमुख जिम्मेवारी समग्र देश विकास रहेको हुन्छ, अझ स्थानीय सरकारको संरचनामा कार्य गर्ने पदाधिकारी एवम् कर्मचारी जनताको सबै भन्दा नजिकको सरकारका प्रतिनिधि भएकाले स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा कर्मचारीलाई उचित कार्यवातावरण, प्रविधिमा पहुँच एवम् समय सान्दर्भिक प्रशिक्षण तथा अभिमुखिकरण जस्ता क्षमता विकासका क्रियाकलापका माध्यमबाट चुस्त बनाउन आवश्यक हुन्छ । गल्कोट नगरी एक सुन्दर र प्राकृतिक छटाले भरिपूर्ण साथै दरमखोला र गौदी खोलाको किनारमा घुम्ते पहाडको काखमा रहेको प्रचुर सम्भावनायुक्त नगरपालिका हो । कालिलेक, निलुवा, एतिहासिक गल्कोट दरवार र गोलकोत, निउरेको धुरी जस्ता प्राकृतिक छटाहरूले यसलाई भन्ने आकर्षक र विविधतायुक्त

बनाउनुका साथै थप सम्भावनाहरू भएको कारणले पनि यस नगरपालिकाले तमाम किसिमका विकास प्रयासलाई जनताको सामु लागु गर्नुपर्ने भएकोले स्थानीय जनप्रतिनिधि एवम् कर्मचारी र सरोकारवालाहरूको क्षमता विकास गर्नु जरुरी रहेको अवस्थामा यस गल्कोट नगरपालिका, बाग्लुङको यो ३ वर्षे क्षमता विकास कार्ययोजना एउटा बलियो आधारको रूपमा रहने विश्वास राखिएको छ । यो क्षमता विकास योजना तर्जुमा गर्दा सकेसम्म व्यवहारिक पक्षमा दैनिक सेवा प्रवाहमा प्रयोग गर्नु पर्ने विधि, प्रक्रियाका विषयबस्तु समेटेर कामगर्ने कर्मचारी, नगरपालिका पदाधिकारीहरू एवम् सरोकारवालाहरूलाई सशक्तिकरण गर्न योग्यता क्षमता स्रोत साधनले सशक्त गरेमा मात्र स्थानीयस्तरमा देखिने विकास गर्न सकिन्छ । यो संस्थागत क्षमता सम्बन्धी लेखाजोखा गरी प्रतिवेदन तयार पार्दा जनप्रतिनिधि कार्यरत कर्मचारी, नागरिक समाज र अन्य सरोकारवालाहरूको कार्य दक्षतामा सुधार ल्याउन अभिमुखीकरण, अनुशिक्षण तथा प्रशिक्षण कार्यक्रमहरू सहित पूर्वाधार उपकरण र प्रविधिको व्यवस्था, योजना तथा कार्यविधि एवम् नीति नियमहरू प्रस्तावित गरिएबाट पनि यो क्षमता विकास कार्ययोजना आगामी ३ वर्षको लागि एक बहुउपयोगी तथा तथ्यपरख दस्तावेजको रूपमा सर्वस्वीकार्य हुने साथै स्थानीय तहको संस्थागत क्षमता स्वमूल्यांकन (LISA) का लागि पनि एउटा आधार तयार भई सुशासन कायम हुने विश्वास लिईएको छ । स्थानीय सरकार संचालन ऐनको दफा ११४ मा निर्देशनको पालना गर्नु पर्ने भनि गरिएको व्यवस्थामा नेपालको संविधानको धारा २३२ (८) आकर्षित भएको छ । नेपालको संविधान धारा २३२ (८) मा नेपाल सरकारले आफै वा प्रदेश सरकार मार्फत गाउँकार्यपालिका वा नगरकार्यपालिकालाई यो संविधान र सङ्घीय कानून बमोजिम सहयोग र निर्देशन दिन सक्ने छ, त्यस्तो निर्देशनको पालना गर्नु गाउँ/नगर कार्यपालिकाको कर्तव्य हुने छ, भन्ने व्यवस्था अनुरूप सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयबाट गाउँ/नगरपालिकाको क्षमता विकास योजना तर्जुमा सम्बन्धी दिग्दर्शन २०७६ जारी गरी सबै स्थानीय तहले क्षमता विकास योजना तर्जुमा गर्नु पर्ने बाध्यात्मक अवस्था सृजना भएको छ ।

यो क्षमता विकास योजना ६ परिच्छेदमा विभाजित छ । परिच्छेद एकमा व्यापक परिचय जस अन्तर्गत पृष्ठभूमि, क्षमता विकास योजनाको औचित्य, उद्देश्य, क्षमता विकास योजना तयारीको नीतिगत तथा कानुनी आधारहरू, संघ, प्रदेश र नगरपालिकाको क्षमता विकासको अन्तर सम्बन्ध, योजना तर्जुमाको विधि तथा प्रकृया र योजना तर्जुमाका सीमाहरू उल्लेख छ । त्यसैगरी परिच्छेद दुईमा गल्कोट नगरपालिका, बाग्लुङको संक्षिप्त परिचय र परिच्छेद ३ मा क्षमता विकासको समग्र लेखाजोखा गरिएको छ, जस अन्तर्गत संस्थागत क्षमता विकासका तिन आयाम, संस्थागत, मानव संसाधन, बजार सेवाहरूको क्षमता लेखाजोखा गरिएको छ । परिच्छेद चारमा समग्र योजना खाका उल्लेख छ । यस परिच्छेदमा संस्थागत क्षमता विकासको परिचय र स्थानीय सरकारको क्षमता विकास योजना उल्लेख छ । त्यसैगरी मानव संसाधन विकास एक परिचय र स्थानीय सरकारको मानव संसाधन विकास योजना र क्षमता विकास सँग सम्बन्धित स्रोत व्यक्ति सरोकारवालाहरूको पहिचान उल्लेख छ । परिच्छेद पाँच योजना कार्यान्वयनको रणनीति सँग सम्बन्धित छ भने परिच्छेद ६ मा योजनाको व्यवस्थापन, अुगमन तथा मूल्यांकनको विधि र जिम्मेवारी उल्लेख छ ।

## क्षमता विकास योजना एक झलक

प्रदेश	गण्डकी		
जिल्ला	बाग्लुङ		
नगर/नगरपालिका	गल्कोट नगरपालिका		
योजना तयारीको नेतृत्व	गण्डकी प्रदेश प्रशिक्षण प्रतिष्ठान, कास्की पोखरा		
आर्थिक सहयोग	स्थानीय शासन सहयोग कार्यक्रम (PLGSP)		
सहजिकरण	कृतज्ञ इन्जिनियरिङ प्रा.ली./ महेन्द्र प्रसाद लामिछाने		
कार्यक्रम अवधि	३ वर्ष (आ.व. २०७८/२०७९-२०८०/२०८१)		
कार्यान्वयन गर्ने मुख्य निकाय	गल्कोट नगरकार्यपालिकाको कार्यालय, बाग्लुङ		
मुख्य सरोकारवालाहरू	संघीय सरकार, गण्डकी प्रदेश सरकार, विकास साभेदार संस्था		
विषयगत क्षेत्र र सहक्षेत्र	जम्मा	आन्तरिक रु	बाह्य रु
<b>विषयगत क्षेत्र १: संस्थागत क्षमता विकास</b>			
१.१ भौतिक स्रोत साधन व्यवस्थापन	१६९८७००००	५६६२००००	१६५७५००००
१.२ नीति, योजना, ऐन/ नियम/ कार्यविधि प्रक्रियासँग सम्बन्धित	१२१५००००	१०८०००००	१३५००००
१.३ मानव संसाधन प्राप्तिसँग सम्बन्धित	४२०००००	३९५००००	२५००००
१.४ तालिम, गोष्ठी, अध्ययन, अनुसन्धानसँग सम्बन्धित	२३४५०००	२०७५०००	३०००००
जम्मा रु	१८८५६५०००	७३४४५०००	१६७६५००००
प्रतिशत	१००	३८.९४%	६९.०५%
<b>विषयगत क्षेत्र २: मानव संसाधन विकास</b>			
२.१ निर्वाचित पदाधिकारीहरूका लागि	२६४५०००	७४५०००	१२०००००
२.२ समिति, उपसमितिहरूका लागि	९१८००००	२४३००००	६७५००००
२.३ कर्मचारीहरूका लागि	४१७५०००	१८२५०००	२३५००००
२.४ सेवाग्राही लक्षित क्षमता विकास	९७५००००	३००००००	६७५००००
२.५ साभेदारहरूको क्षमता विकास	२१०००००	१२०००००	९०००००
जम्मा	२७१५००००	९२०००००	१२०००००
प्रतिशत	२६४५०००	७४५०००	६६.१११
कूल जम्मा (१ र २) रु	९१८००००	२४३००००	५११५००००
समग्र प्रतिशत	१००	३३.८९%	६६.११%

## परिच्छेद १: परिचय

### १.१ पृष्ठभूमी

नेपालको संविधानले राज्य शक्तिको प्रयोग संघ, प्रदेश र स्थानीय गरी तीन तहको संरचनाबाट हुने व्यवस्था गरी सबै तहको छुट्टाछुट्टै एवम् साभा अधिकारहरूको खाका स्पष्ट गरी निर्धारण गरेको छ। सबै तहका सरकारलाई जनताको नजिक पुऱ्याई शक्ति र स्रोत माथि नागरिकको पहुँच स्थापित गर्ने र विकास तथा सेवा प्रवाहमा स्थानीय सहभागिता र स्वामित्व कायम गर्ने अवस्थाको परिकल्पना संविधानले गरेको छ। स्थानीय स्वायत्त शासन अन्तर्गत स्थानीय सुशासन, गुणस्तरीय आधारभूत सेवा प्रवाहमा सबैको सहज पहुँच, स्थानीय पूर्वाधार निर्माण, लक्षित वर्ग तथा क्षेत्रको आर्थिक सामाजिक सशक्तिकरण एवम् समावेशीकरण, सामाजिक परिचालन, सहभागितामूलक योजना तथा विकास, स्थानीय जीविकोपार्जन एवम् रोजगारी, सामाजिक सुरक्षा र स्थानीय तहमा सञ्चालन गरिने अभियानमूलक रचनात्मक परिवर्तनको सुनिश्चितताका लागि क्षमता विकास हुन जरुरी छ। विगत केही समयदेखि राष्ट्रिय बजेटको आकार बढेसँगै सरकारले स्थानीय तहहरूलाई प्रदान गर्ने निःशर्त र सशर्त अनुदान रकममा उल्लेख्य वृद्धि हुँदै गएको छ साथै स्थानीय तहहरूको आन्तरिक श्रोत परिचालनमा समेत क्रमशः वृद्धि हुँदै गएको पाईन्छ। स्थानीय तहहरूको आन्तरिक र वास्त्य श्रोतको आकार बढ्दै गएको भएपनि कार्य सम्पादन, सेवाप्रवाह लगायत समग्र क्षमतामा सुधार महशुस गर्न सकिएको पाईदैन। विद्यमान अवस्थामा भएका साधन श्रोतको सही परिचालन हुन नसकेको कारण विकासको गति मन्द भएको र आशातित एवम् अपेक्षित उपलब्धीहरू प्राप्त हुन नसकेको यथार्थबाट जिम्मेवार पक्ष विमुख हुन मिल्दैन। स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ को दफा १०२ (२) मा स्थानीय तहले बनाएको ऐनको अधिनमा रही कार्यपालिकाले आवश्यकता अनुसार नियम, निर्देशिका, कार्यविधि, मापदण्ड बनाउन सक्ने छ भन्ने व्यवस्थासँगै स्थानीय तहहरूको क्षमता विकासको लागि सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयबाट क्षमता विकास कार्यविधि २०६६ जारी गरिए पछि परिवर्तित सन्दर्भमा गाउँ/नगरपालिकाको क्षमता विकास योजना तर्जुमा सम्बन्धी दिग्दर्शन २०७६ जारी भए पश्चात् स्थानीय तहहरूबाट संस्थागत रूपमा क्षमता विकासका क्षेत्रमा आफ्नै प्रयासबाट र विभिन्न साभेदारहरूको सहयोगमा विभिन्न प्रयासहरू हुँदै आएका भए पनि यी प्रयासहरू प्रभावकारी हुन नसकेकोर अपेक्षित उपलब्धी समेत हासिल हुन नसकेको अवस्था रहेको छ। गल्कोट नगरपालिकाको नगरसभाबाट विभिन्न क्षेत्रगत नीतिहरू स्वीकृत गरेको र सो नीतिहरू परिपूर्तीको लागि क्षेत्रगत कार्यक्रम तर्जुमा, कार्यान्वयनका लागि मानव संसाधन विकास अपरिहार्य रहेको छ। क्षमता विकास कार्यक्रम मानव संसाधन विकासको मूलआधार हो। गल्कोट नगरपालिकाको क्षमता विकास कार्यक्रम अन्तर्गत नगरपालिकाको ३ वर्षे संस्थागत क्षमता विकास योजना (Institutional Capacity Development Plan) तर्जुमा गरिएको छ। यस प्रतिवेदनमा नगरपालिकाका क्षमता विकासका मुख्य-मुख्य रणनीतिक कार्यक्षेत्रको पहिचान गरी ती अन्तर्गत विभिन्न उपक्षेत्रहरूको पहिचान र प्राथमिकीकरण गरिएको छ। मुख्य गरी संस्थागत क्षमता विकासका लागि विभिन्न ५ वटा समितिहरू आर्थिक विकास, सामाजिक विकास, भौतिक पूर्वाधार, वन वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन, र सुशासन तथा संस्थागत विकास समिति

सहितका संयोजकहरू र सरोकारवालाहरू एवम् सम्पर्क शाखाका प्रमुख समेतलाई राखेर विभिन्न उपक्षेत्रमा समेत विकास व्यवस्थापन, सूचना व्यवस्थापन, वित्तीय व्यवस्थापन, सुशासन र सेवा प्रवाह तथा समन्वय र सहकार्य गरी ६ वटा उप शिर्षकमा गर्नु पर्ने कार्यहरू, नेपालको संविधानले प्रदत्त गरेका एकल अधिकार, सङ्घीय कानून बमोजिम स्थानीय तहले पुरा गर्नु पर्ने जिम्मेवारी एवम् स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४, प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त व्यवस्थापन ऐन २०७४ मार्फत प्रदान गरिएको जिम्मेवारी बहन गर्नका लागि स्थानीय तहका सरोकारवालाहरूको क्षमता विकासका लागि छलफलबाट आएका क्रियाकलापहरू सहित नेतृत्वतहका लागि निजहरूसंगै गरिएको समुहकार्यबाट आएका विषयहरू सहित अन्य सरोकारवाला निकायहरूको क्षमता विकासका क्रियाकलापहरू समेत समावेश गरी समग्रमा स्थानीय तहको संस्थागत क्षमता स्वमुल्यांकनसंग सम्बन्धित विषयहरूसंग सम्बन्धित क्रियाकलापहरू यस क्षमता विकास योजनामा समावेश गरी आगामी तिन वर्ष आ.ब.२०७९।०८० देखि आ.ब.२०८१।०८२ सम्मका २१ करोड ५७ लाख रुपैया आन्तरिक, बाह्य र साभेदारीबाट खर्च गर्ने गरी गल्कोट नगरपालिकाको त्रिबर्षिय क्षमता विकास योजना तयार गरिएको छ ।

## १.२ क्षमता विकास योजनाको औचित्य

नेपालको संविधानले स्थानीय सरकारहरू नागरिकको घरदैलोका सरकारको रूपमा कार्यगर्न विधायिकी, कार्यकारी र न्यायिक अधिकारहरू प्रदान गरेको छ । स्थानीय सरकारहरू संस्थागत रूपमा स्थापित सरकार भएर मात्र पुग्दैन । यिनिहरूले प्रजातान्त्रिक मूल्य र मान्यता स्थापित गर्दै नागरिकको जीवनस्तर सुधारका लागि सुशासन सहित विकास र सेवा प्रवाहको वातावरण तयार गरि सबैले महशुस गर्ने गरी विकास सेवा प्रवाहको वातावरण तयार गरि सबैले महशुस गर्नेगरी विकास र समृद्धि अगाडी बढ्नुपर्ने हुन्छ । स्थानीय सरकारहरूको स्थापना भएको केहि वर्ष मात्रै भएको छ र संस्थागत रूपमा स्थापित भै परिवर्तन पछिको बढ्दो जनअपेक्षा अनुसार कार्य गर्न संस्थागत क्षमता र मानव संसाधनको क्षमता बढि महत्वपूर्ण हुन्छ र यसको विकास गर्न धेरै नै बाँकी छ ।

तसर्थ, यस गल्कोट नगरपालिकाको क्षमता विकास योजना तयार गर्नुको मूल कारण भनेको स्थानीय सरकारबाट सञ्चालन गरिने सामाजिक, आर्थिक, वातावरणीय गतिविधि तथा पूर्वाधार विकास निर्माणका कार्यहरूलाई दिगो र परिणाममुखी बनाउन तथा संस्थागत विकास, सेवा प्रवाह र सुशासनको सुनिश्चितता कायम गर्न संस्थागत संरचनामा भएको कमी तथा विविध विषयको जिम्मेवारीमा बसेका कर्मचारी, निर्वाचित प्रतिनिधि तथा सरोकारवालाहरूको क्षमतामा रहेको कमीलाई पहिचान गरी सो कमी पुरा गर्न संस्थागत र मानव संसाधन विकासका लागि उपायहरूको खोजि र कार्यान्वयनको खाका तयार गर्नु हो । त्यसैगरी विकास प्रशासनका विभिन्न नवीनतम आयाम, प्रविधि र मान्यता अनुसार स्थानीय सरकारलाई क्रमिक रूपमा प्रविधियुक्त बनाउदै नागरिकहरूको आशा र अपेक्षा अनुसार काम गर्न सक्ने गरी स्थानीय सरकारको संस्थागत क्षमता विकासका साथै आपूर्तिकार र माग दुवैमा आधारित क्षमता विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरी आवश्यकता बोध गरेका क्षेत्रमा ज्ञान, सीप र धारणा विकास तथा जनउत्तरदायी शासन प्रणाली स्थापित गर्न आवश्यक रहेको हुँदा पनि यो योजना बनाउनु परेको हो । यसलाई निम्न अनुसार संक्षेपिकरण गरिएको छ ।



स्थानीय सरकारबाट सञ्चालन गरिने विकासका विविध आयामहरू दिगो र परिणाममुखी बनाउन ।

संस्थागत विकास, सेवा प्रवाह र सुशासनको सुनिश्चितता कायम गर्न ।

संस्थागत संरचनामा भएको कमी पहिचान गरी परिपूर्तिको उपाय पहिचान र कार्यान्वयन गर्न ।

विशेष गरी सेवा प्रवाह र सुशासनको सुनिश्चितता कायम गर्ने

### १.३ क्षमता विकास योजना निर्माणको उद्देश्य

गल्कोट नगरपालिका, बाग्लुङको ३ वर्षे क्षमता विकास कार्ययोजना तर्जुमाका उद्देश्यहरू निम्नलिखित रहेका छन् ।

- (क) नगरपालिकाको विद्यमान कार्य जिम्मेवारीका आधारमा मौजुदा संगठनात्मक संरचना र जनशक्तिलाई आधार मानी सेवा प्रवाहमा देखिएको Gap पत्ता लगाई कार्यसम्पादनमा प्रभावकारीता अभिवृद्धि गर्न,
- (ख) नगरपालिका अन्तर्गत विभिन्न तहको पदीय जिम्मेवारीमा रही काम गरी रहेका पदाधिकारी कर्मचारीहरूलाई तोकिएको कार्यविवरण (Job Description), कानुनले प्रदान गरेको जिम्मेवारी एवम् सम्पादन गरी आएका कामहरूको आधारमा क्षमता विकास तालिमको आवश्यकता पहिचान गर्न,
- (ग) नगरपालिकाले लिएका दीर्घकालीन सोच र गन्तव्य (Vision and Mission) मा तथा नगरसभाबाट स्वीकृत क्षेत्रगत नीतिहरूमा आधारित रही भविष्यका चुनौतीलाई सामन गर्नसक्ने गरी मौजुदा जनशक्तिहरूको सीप र क्षमता अभिवृद्धि गर्न आवश्यक प्रशिक्षण कार्यक्रमहरूको पहिचान गर्न र
- (घ) नगरपालिकाको कामकारवाहीमा सहभागिता अभिवृद्धि गर्न नगरपालिकाको कार्यहरूसंग सरोकार राख्ने लक्षितवर्ग र समुदायस्तरको लागि क्षमता विकास कार्यक्रमहरू पहिचानगरी मग्नमा नगरपालिकाको सुशासन कायम गर्न नीति, नियम, कार्यस्थल, औजार, उपकरण, तालिम,

अभिमूखिकरण लगायतका आवश्यक विषयबस्तु एवम् स्रोतको प्रबन्ध गरी परिचालन गर्न संस्थागत क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ।

## १.४ क्षमता विकास योजना तयारीका नीतिगत तथा कानूनी आधारहरू:

### १.४.१ नेपालको संविधान (२०७२):

यो क्षमता विकास योजना तयार गर्दा नेपालको संविधानमा उल्लेखित मौलिक हक र कर्तव्य, नीति र निर्देशक सिद्धान्त र संविधानको अनुसूची ८ र ९ मा उल्लेखित स्थानीय सरकारहरूका एकल र साभ्ता अधिकारहरूको उपयोग गर्नुपर्ने कुराहरूलाई मध्यनजर गरिएको छ । क्षमता विकास योजना तयारीका क्रममा नेपालको संविधानले अंगिकार गरेका धाराहरू भाग ३ मौलिक हक र कर्तव्य सम्बन्धी समानताको हक (धारा १८), सम्पत्तिको हक (धारा २५), सूचनाको हक (धारा २७), शिक्षा सम्बन्धी हक (धारा ३१), रोजगारीको हक (धारा ३३), श्रमको हक (धारा ३४) स्वास्थ्य सम्बन्धी हक (धारा ३५), खाद्य सम्बन्धी हक (धारा ३६), आवासको हक (धारा ३७), महिलाको हक (धारा ३८), बालबालिकाको हक ( धारा ३९), दलितको हक (धारा ४०) जेष्ठ नागरिकको हक (धारा ४१), सामाजिक न्यायको हक (धारा ४२), सामाजिक सुरक्षाको हक (धारा ४३) र उपभोक्ताको हक (धारा ४४) लाई यथेष्ट ध्यान दिईएको छ । किन भने स्थानीय सरकारहरू प्रत्यक्ष वा परोक्ष रूपमा यी जनसरोकारका विषय र यसका सेवा प्रवाहमा जोडिएका हुन्छन् । त्यसैगरी भाग ४ राज्यको निर्देशक सिद्धान्त, नीति तथा दायित्व सम्बन्धी धारा ५० अनुसारका सिद्धान्तहरू र धारा ५१ विकास सम्बन्धी नीति, प्राकृतिक साधन स्रोतको संरक्षण र उपयोग सम्बन्धी नीति, नागरिकका आधारभूत आवश्यकता सम्बन्धी नीति, श्रम र रोगार सम्बन्धी नीति, सामाजिक न्याय र समावेशीकरण सम्बन्धी नीति, न्याय र दण्ड सम्बन्धी नीति, पर्यटन सम्बन्धी नीति र अन्तराष्ट्रिय सम्बन्ध सम्बन्धी नीतिका समेतलाई ध्यानमा राखिएको छ ।

### १.५.२ स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४:

त्यसै गरी स्थानीय सरकार संचालन ऐनको दफा १०२ को २ मा उल्लेख भए बमोजिम स्थानीय सरकारले आफूलाई आवश्यक पर्ने ऐन तथा नीति नियम बनाउनु पर्ने सन्दर्भलाई पनि ख्याल गरिएको छ । यो ऐन स्थानीय तहहरूको एकीकृत ऐनको रूपमा जारी यस ऐन बमोजिम स्थानीय शासनका नीतिहरू देहाय अनुसार रहेका छन् ।

(क) स्थानीय तहलाई सक्षम र प्रभावकारी बनाउन आवश्यक पर्ने अधिकार, जिम्मेवारी र स्रोत साधन निक्षेपण गर्ने ।

(ख) स्थानीय तहमा स्थानीय जनताको लागि सोच्ने र जवाफदेही वहन गर्न सक्ने संस्थागत संयन्त्र र कार्यगत संरचनाको निर्माण गरी विकास गर्ने ।

(ग) स्थानीय तहलाई सुम्पिएका काम, कर्तव्य र जिम्मेवारी र जवाफदेही वहन गर्नका लागि आवश्यक पर्ने स्रोत साधनहरू सकलन र परिचालन गर्ने अधिकार सुम्पने ।

(घ) स्थानीय तहलाई निक्षेपित कार्य गर्दा प्रजातान्त्रिक प्रक्रिया, पारदर्शी व्यवहार, जनउत्तरदायित्व र जनताको सहभागितामा आधारित नागरिक समाजको स्थापना गर्नेतर्फ

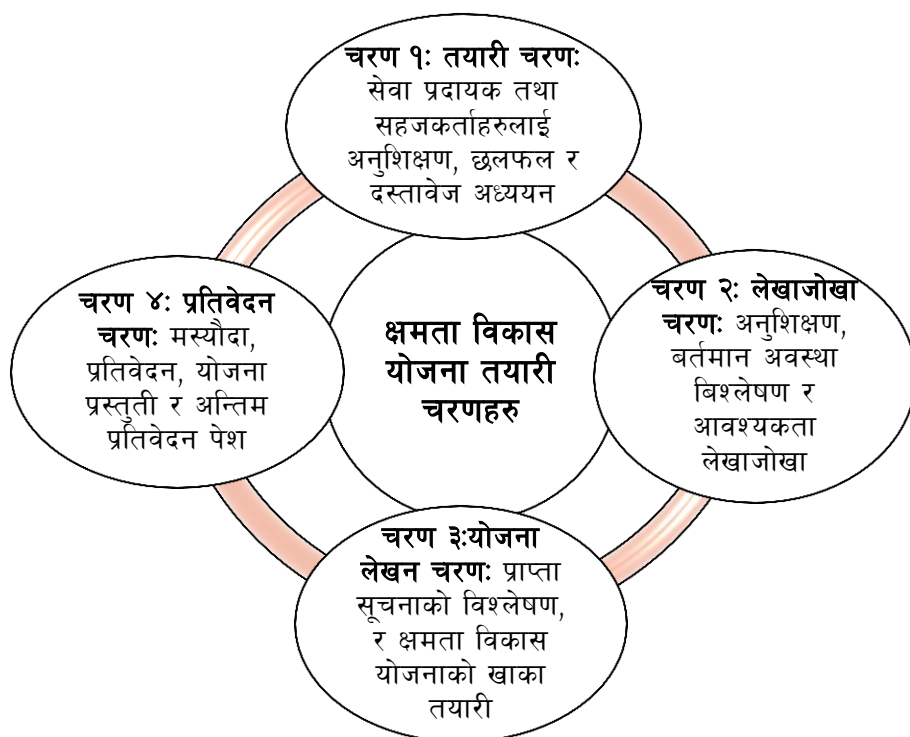
उन्मुख गराउने ।

(ङ) स्थानीय नेतृत्वको विकास गर्नको निम्ति स्थानीय तहलाई आफ्नो क्षेत्रमा जनताप्रति उत्तरदायी बनाउन प्रभावकारी संयन्त्रको व्यवस्था गर्ने ।

(च) दिगो विकासको लागि आधारित सेवा प्रदान गर्ने कार्यमा निजि क्षेत्रलाई सहभागी हुन प्रोत्साहित गर्ने ।

## १.५ क्षमता विकास योजना तर्जुमा प्रकृया:

सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयद्वारा जारी निर्देशिका बमोजिम कार्ययोजना तर्जुमाका चरणहरू यसप्रकार रहेका छन् । यस प्रयोजनका लागि निश्चित चार चरणका कार्यहरू गरी योजना तर्जुमा पुरा गरिएको छ । जो तल चित्रमा दिइएको छ ।



गल्कोट नगरपालिका, बाग्लुङको ३ वर्षे क्षमता विकास (Capacity Development ) कार्ययोजना तयारी अध्ययनका क्रममा देहायका विधि र प्रक्रियालाई मुख्य आधार लिइएको छ ।

(क) नगरपालिकाका प्रमुख तथा उप-प्रमुख लगायत कार्यपालिका सदस्यहरू, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत सहित शाखा प्रमुखहरू एवम् अन्य सरकोकारवालाहरू समेत संग एक दिवसीय अभिमुखीकरण कार्यक्रम गरिएको छ ।

(ख) नगरपालिका कार्यालयका विभिन्न शाखा/उपशाखा प्रमुखहरू विषयगत समितिका संयोजकहरू लगायत विभिन्न जिम्मेवारीमा रहेका कर्मचारीसँग तोकिए बमोजिम कार्यविवरण अनुसारका कार्यसम्पादनमा भोग्नु परेका कठिनाई र अपेक्षाका विषयमा छलफल गरी मागमा आधारित क्षमता विकास लेखाजोखा गर्ने कार्य गरिएको छ ।

(ग) नगरपालिका अन्तर्गतका पदाधिकारीज्यूहरू, कार्यपालिकाका सदस्यहरू र शाखागत नेतृत्वमा रहेका व्यक्तिहरूको क्षमता विकास आवश्यकता र लेखाजोखा गरिएको छ ।

(घ). नगरपालिका कार्यालयले विगत ३ वर्षको आय व्यय (बजेट), स्वीकृत कार्यक्रम, नीति तथा क्षमता विकासमा गरिएका प्रयासहरूको अध्ययन अवलोकन गरी यस क्षेत्रमा भएका प्रयासहरूको जानकारी प्राप्त गरिएकोछ ।

(ड) क्षमता विकास सम्बन्धमा स्थानीय निकायसंग सम्बन्धित ऐन, नियम, निर्देशिका तथा मौजुदा नीतिगत व्यवस्था र विभिन्न कार्यविधिहरूको अध्ययन तथा विगतमा तर्जुमा गरिएका क्षमता विकास प्रतिवेदनको निचोडको अध्ययन गरिएको छ ।

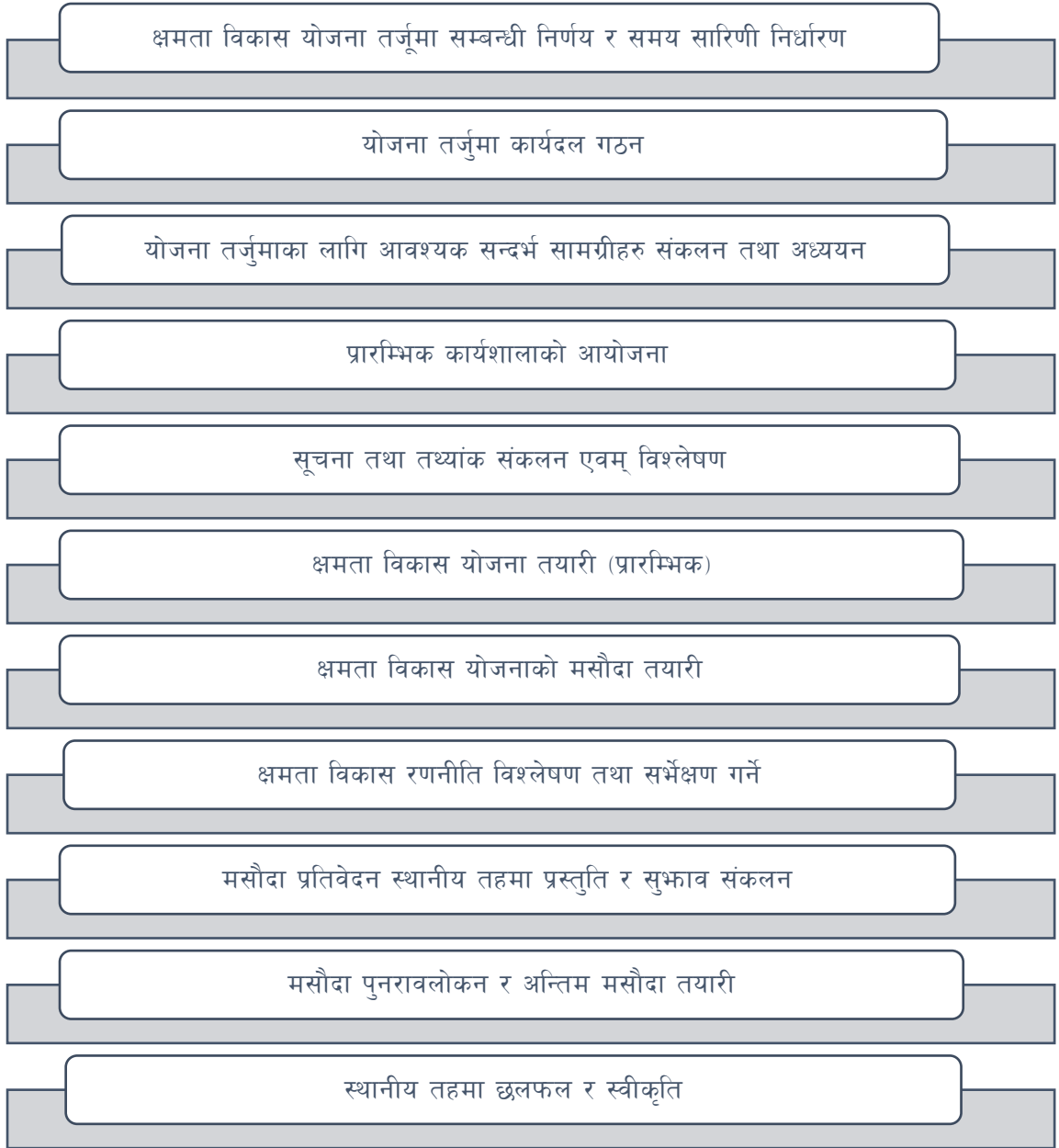
(च) उपभोक्ता समिति, नागरिक समाज सहित सरोकारवालाहरू तथा नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारले अख्तियार गर्न सक्ने कार्यहरूको बारेहरूमा सरोकारवालाहरूसंग आफूर्तिमा आधारित क्षमता विकास कार्यको लेखाजोखा गरिएको छ ।

(छ) सबै सरोकारवालासंग गरिएको छलफल, अध्ययन गरी मार्गदर्शन लिइएको दस्तावेज सहितको अध्ययन पश्चात तयार गरिएको मस्यौदा माथि आवश्यक सुझाव सहितका लागि सरोकारवालाहरू संग गरिएको एक दिवशीय कार्यक्रम पश्चात क्षमता विकास योजनाको अन्तिम मस्यौदा तयार पारी प्रदेश तथा स्थानीय शासन सहयोग कार्यक्रम, गण्डकी प्रदेश प्रशिक्षण प्रतिष्ठान, पोखरा मार्फत स्विकृतिका लागि नगरपालिकामा पेश गरिएको ।

माथी उल्लेखित चरणहरूलाई पुरागर्नका लागि निम्नानुसारका विधीहरूलाई समेत प्रयोग गरिएको छ ।

**चरण १: तयारी चरण:** गण्डकी प्रदेश प्रशिक्षण प्रतिष्ठान, पोखरासंगको कार्य सम्भौता पश्चात तयारी चरणको सुरुवातमा प्रतिष्ठानले सबै सेवा प्रदायकलाई स्थानीय तहको क्षमता विकास योजना तयारीको औचित्य तथा अपनाउँन सकिने विधि तथा प्रकृया बारे एक दिने अनुशिक्षण तथा छलफल आयोजना गरे पनि गल्कोट नगरपालिकासंग फोन मार्फत प्रत्यक्ष सम्पर्क कायम गर्ने, सेवागृहि तहवाट स्थानीय सरकारको संस्थागत र मानव संसाधनको सेवा प्रवाह प्रतिको धारणका लागि प्रश्नावली तयारी र सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय बाट तयार पारिएको क्षमता विकास योजना तर्जुमा सम्बन्धी दिग्दर्शन २०७६ को विधि र प्रकृया अन्तर्गत निर्दिष्ट फारमहरूलाई तयार गरी चरण एकको स्वःअध्ययन गर्न पठाईएको थियो ।

## चरण २: प्राविधिक चरण:



क्षमता विकास योजना तयारीका क्रममा यस चरणलाई महत्वपूर्ण चरणको रूपमा लिईन्छ । यो चरणमा स्थानीय सरकारका कर्मचारी, निर्वाचित प्रतिनिधीहरू र अन्य सरोकारवालाहरू संग प्रत्यक्ष भेटघाट, छलफल, अनुशिक्षण लगायत सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयबाट तयार पारिएको क्षमता विकास योजना तर्जुमा सम्बन्धी दिग्दर्शन २०७६ मा उल्लेखित फारमहरू प्रयोग गरी निम्नानुसार लेखाजोखा तथा क्षमता विकासका आवश्यकता पहिचान गरिएको छ । यो चरण पुरा गर्न विभिन्न सहचरणहरूको उपयोग गरिएको छ ।

### १. क्षमता विकास समन्वय समिति गठन

क्षमता विकास योजना तयारी दिग्दर्शन, २०७६ ले निर्दिष्ट गरेका जिम्मेवारीहरूका लागि कार्यपालिकाको निर्णय बाट एक क्षमता विकास समन्वय समिति गठन गरिएको थियो । सो समितिको नामावली निम्नानुसार रहेको छ ।

संयोजक श्री थमलाल निउरे, नगरपालिका उप-प्रमुख

सदस्य श्रीहिम बहादुर भण्डारी, वडा अध्यक्ष

सदस्य श्री फम बहादुर खत्री, वडा अध्यक्ष

सदस्य श्री राम प्रसाद वि.क, कार्यपालिका सदस्य

सदस्य-सचिव श्रीतुल बहादुर वि.क., अधिकृत, प्रशासन शाखा प्रमुख

## २. क्षमता विकासको योजना तर्जुमा प्रक्रियाबारे अभिमुखीकरण

अभिमुखीकरण कार्यक्रममा गल्कोट नगरपालिकाका नगर प्रमुख, उप-प्रमुख, नगरकार्यपालिकाका सदस्यहरू, विभिन्न विषयक्षेत्रगत समितिका सदस्यहरू, शाखा प्रमुखहरू, क्षमता विकास योजना तर्जुमा कार्यदलका सदस्यहरू तथा सम्बन्धित सरोकारवालाहरू र प्रतिनिधिहरू समेतको समूहमा छलफल तथा पटक पटक टेलिफोन संवाद गरिएको थियो ।

## ३. मागमा आधारित संस्थागत क्षमता विकास आवश्यकताको लेखाजोखा

क्षमता विकास योजना तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७६ को अनुसूची २ मा तोकिएको ढाँचा अनुसारका पाँच वटा विषयगत क्षेत्रमा सम्बन्धित शाखा/एकाईका प्रमुखहरूलाई सानो सानो समूहमा छलफल गराई स्व-मूल्यांकन विधिबाट संस्थागत क्षमता लेखाजोखाका लागि विवरण संकलन गरी संकलित विवरणहरूको विश्लेषणबाट नगरपालिकाका लागि आवश्यक महसुस गरिएका मागमा आधारित संस्थागत क्षमता विकासको आवश्यकता पहिचान गरियो ।

## ४. नेतृत्व तहको क्षमता विकास आवश्यकताको लेखाजोखा:

गल्कोट नगरपालिका बाग्लुङका नगर प्रमुख तथा उप-प्रमुख लगायत वडा अध्यक्ष, नगरकार्यपालिका सदस्य र गठित समिति, उपसमितिका संयोजकहरूलाई पनि सानो सानो समूहमा संवाद गरी क्षमता विकास योजना तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७६ को अनुसूची ३ मा तोकिएको ढाँचा अनुसार नेतृत्व क्षमता लेखाजोखाका लागि स्व-मूल्यांकन विधिबाट विवरण संकलन गर्ने कार्य गरि नेतृत्व तहले आवश्यकता महसुस गरेको संस्थागत क्षमता विकासको आवश्यकता पहिचान गरियो ।

## ५. आपूर्तिमा आधारित क्षमता विकास आवश्यकताको लेखाजोखा:

सीमित संख्यामा नगरपालिकाका पदाधिकारीहरू सँगै बसेर कार्य सम्पादन अवस्थाको अवलोकन गर्दै सम्पादन गरेका कार्यहरूको समीक्षा गर्दै स्थानीय सरकारको संस्थागत स्व-मूल्यांकन दस्तावेजहरूको को नतिजाको अध्ययन गरि अनुसूची ५ को उपयोगबाट आपूर्तिमा आधारित क्षमता विकास आवश्यकताको लेखाजोखा गरिएको थियो ।

## ६. क्षमता विकाससँग सम्बन्धित स्रोतव्यक्ति र सरोकारवाला पक्षहरूको पहिचान:

योजना तर्जुमाकै समयमा सहभागितामूलक विधि र हाम्रो अनुभवका आधारमा अनुसूची ६ अनुसार विभिन्न प्रकारका क्षमता विकास कार्यका लागि आवश्यक पर्ने स्रोत व्यक्ति र सरोकारवालहरूको पहिचान गरिएको थियो ।

### **७. संस्थागत क्षमता विकास योजना कार्यान्वयनको समय र बजेट आँकलन तथा लागत व्यहोर्ने स्रोत पहिचान**

संस्थागत क्षमता विकासका लागि क्षमता विकासको प्रकृति अनुसारको समय र स्रोतव्यक्ति वा संस्था आवश्यक पर्ने हुँदा छलफलकै माध्यमबाट समय निर्धारण गरियो र आवश्यक बजेटको हकमा कर्मचारी बढि अनुभवी हुनेहुँदा अधिकांश बजेट आँकलन उनीहरूको अनुभवबाट पहिचान गरिएका क्षमता विकाससँग सम्बन्धित स्रोतव्यक्ति र सरोकारवाला पक्षहरूसँगको संवादका माध्यमबाट तय गरिएको थियो । त्यसै गरी आवश्यक पर्ने लागत व्यहोर्ने स्रोत पनि छलफलबाटै तय गरिएको थियो ।

### **८. शाखागत र विषयगत रूपमा मानव संसाधनको क्षमता लेखाजोखा**

नगरपालिकाका पदाधिकारी र कर्मचारी संगको छलफलका आधारमा दिग्दर्शनको अनुसूची ८ अनुसार स्थानीय सरकारको शाखागत रूपमा विद्यमान मानव संसाधनको क्षमता लेखाजोख गरि ज्ञान, सीप र दक्षता वृद्धिका लागि अपेक्षा गरिएको क्षमता विकास कार्यक्रम (विषयवस्तु) सम्बन्धित शाखाकै कर्मचारीहरूबाट प्रस्ताव गरियो ।

### **९. मानव संसाधन विकास योजना कार्यान्वयनको समय र बजेट आँकलन तथा लागत व्यहोर्ने स्रोत पहिचान:**

मानव संसाधन विकासका लागि पनि क्षमता विकासको प्रकृति अनुसारको समय र स्रोत व्यक्ति वा संस्था आवश्यक पर्ने हुँदा छलफलकै माध्यमबाट समय निर्धारण गरियो र आवश्यक बजेटको हकमा मानव संसाधन विकासका लागि पनि कर्मचारी र पहिचान गरिएका क्षमता विकाससँग सम्बन्धित स्रोत व्यक्ति र सरोकारवाला पक्षहरूसँगको संवादका माध्यमबाट आवश्यक लागत तय गरिएको थियो । त्यसै गरी आवश्यक पर्ने लागत व्यहोर्ने स्रोत पनि छलफलबाटै तय गरिएको थियो ।

### **चरण ३: संस्थागत क्षमता विकास र मानव संसाधन विकास योजना लेखन चरण:**

उल्लेखित विभिन्न स्तरको अध्ययन, स्वमूल्यांकन तथा विश्लेषण पश्चात क्षमता विकास योजना तर्जुमा सम्बन्धी दिग्दर्शन, २०७६ को अनुसूची ७ र १० मा उल्लेख भएको फारमको ढाँचामा स्थानीय सरकारको संस्थागत क्षमता विकास योजना र स्थानीय सरकारको मानव संसाधन विकास योजना तयार गरियो ।

### **चरण ४: प्रस्तुति र प्रतिवेदन चरण:**

नगरपालिकामा अध्ययन तथा क्षमता लेखाजोखा र क्षमता विकासका उपायहरूको पहिचान गर्ने, आवश्यक लागत तयगर्ने तथा कार्यान्वयनको समय सीमा र लागत व्यहोर्ने स्रोत पहिचान पछिको संश्लेषण गरी नगरपालिकामा प्रस्तुति गरीयो । त्यसै गरी नगरपालिकाको स्थलगत कार्य

सम्पन्न भएपछि गण्डकी प्रदेश प्रशिक्षण प्रतिष्ठानमा प्रारम्भिक विवरण फोन सम्पर्कका माध्यमबाट जानकारी गराइयो र मस्यौदा प्रतिवेदन गण्डकी प्रदेश प्रशिक्षण प्रतिष्ठान, पोखरा र गल्कोट नगरपालिकामा प्रस्तुत गरी आएका सुझावहरूलाई समावेश गरी अन्तिम प्रतिवेदनको रूपमा गण्डकी प्रदेश प्रशिक्षण प्रतिष्ठान पोखरा र गल्कोट नगरपालिकामा पेश गरियो ।

## १.६ योजना तर्जुमाका सीमा

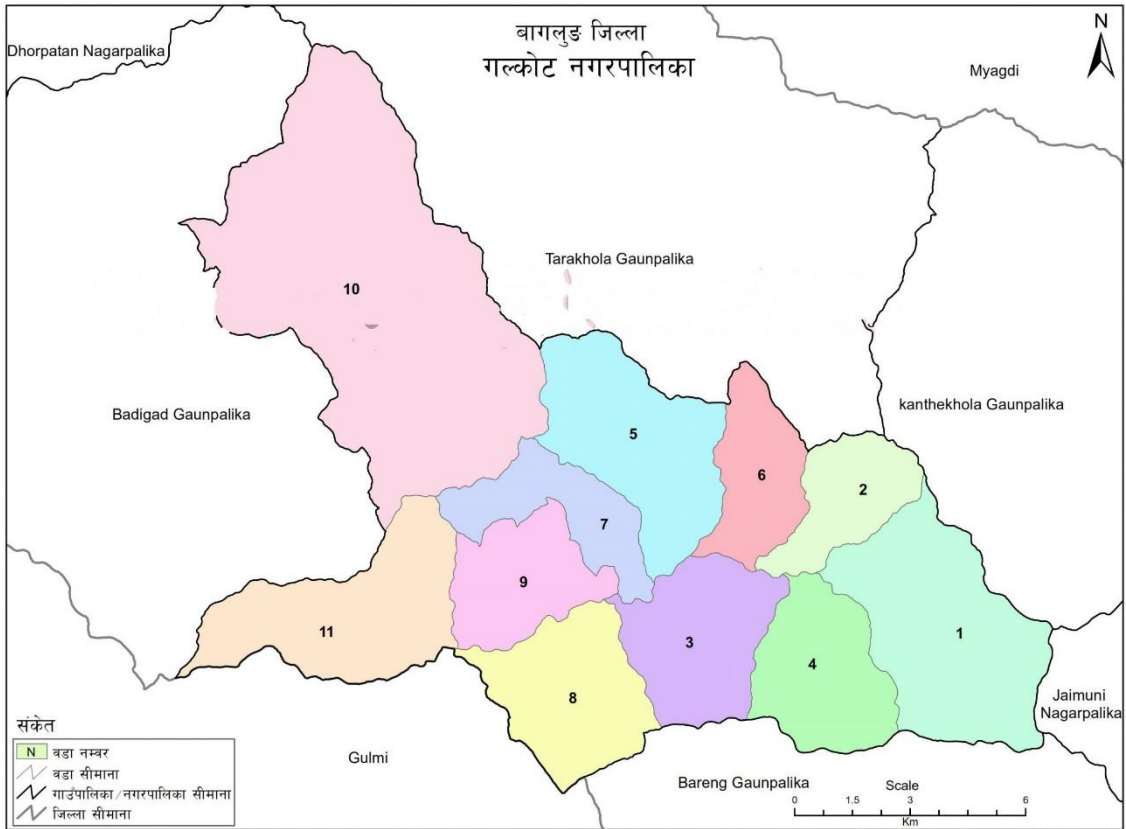
सम्बत् २०७९ साल वैशाख ३० गते स्थानीय तहको निर्वाचन सम्पन्न भई अधिकांश गाउँपालिका/नगरपालिकाको निर्वाचन परिणाम आईसकेको अवस्था छ । निर्वाचन पूर्वको समयमा निर्वाचन आचारसंहिता तथा प्रचारप्रसारका कारण पर्याप्त मात्रामा भेला, गोष्ठी, समारोह जस्ता ठूलो समूहमा अनुशिक्षण कार्यहरू गर्न सकिएन । साथै नगरपालिकाका कार्यहरू स्थलगत रूपमै अध्ययन गर्ने कार्य लाई व्यापकता दिन पनि सकिएन । त्यसै गरी सेवाग्राहीहरूसँग नगरपालिकाको सेवा प्रवाहबारे संक्षिप्त सर्भे गर्न पनि सकिएन । जे जति सूचना नगरपालिकाका सिमित पदाधिकारी र कर्मचारी तथा वडा सचिवहरू बाट प्राप्त गर्न सकियो त्यसैलाई आधार मानि यो प्रतिवेदन तयार गरिएको छ ।



## परिच्छेद २: गल्कोट नगरपालिकाको परिचय

नगरपालिकाको वर्तमान क्षमता विश्लेषण र विकासका आवश्यकता पहिचान गरी क्षमता विकास योजना तर्जुमा गर्न वर्तमान अवस्थामा नगरपालिकाको संक्षिप्त वस्तुस्थिति र वर्तमानको भौतिक स्रोत साधन र मानव संसाधनको संस्थागत संरचनाको बढि महत्व रहन्छ। यस परिच्छेदमा गल्कोट नगरपालिकाको भौगोलिक अवस्थिति, ऐतिहासिक चिनारी तथा नामाकरण, राजनीतिक अवस्थिति, धरातलीय अवस्था, प्राकृतिक सम्पदा, साँस्कृतिक उत्कृष्टता, विकासका सम्भावनाहरू र मानव विकास सूचकाङ्कजस्ता विषयलाई समेटी संक्षिप्त परिचय प्रस्तुत गरिएको छ।

श्रोत: गल्कोट नगरपालिकाको वेबसाइट,



स्रोत: स्वचलन नक्सा (स्केल १:२५०००/१:५००००), नापी विभाग र जनगणना २०६८, केन्द्रिय तथ्यांक विभाग  
तयार पार्ने: गाउँपालिका, नगरपालिका तथा क्षेत्र, संरक्षित वा स्वायत्त क्षेत्रको संख्या तथा सीमाना निर्धारण आयोग  
Projection System: MUTM, Spheroid - Everest 1830  
LLRC, 2016

### २.१ भौगोलिक अवस्थिति:

गण्डकी प्रदेश अन्तरगत बागलुङ जिल्लामा अवस्थित भौगोलिक यस गल्कोट नगरपालिका अवस्थितिका हिसाबले २८ डिग्री ९ मिनेट ४६ सेकेण्ड देखि २८ डिग्री २० मिनेट १९ सेकेण्ड उत्तरी अक्षांश र ८३ डिग्री १७ मिनेट २ सेकेण्ड देखि ८३ डिग्री ३० मिनेट ४७ सेकेण्ड पूर्वी देशान्तरमा फैलिएको छ। नगरपालिकाको पूर्वमा काठेखोला गाउँपालिका तथा जैमनी नगरपालिका, पश्चिममा वडीगाड गाउँपालिका, उत्तरमा ताराखोला गाउँपालिका र दक्षिणमा बरेङ्ग गाउँपालिकासहित गुल्मी जिल्लाको मुसिकोट नगरपालिका तथा चन्द्रकोट गाउँपालिका अवस्थित रहेको छ। नगरपालिकाको हालको केन्द्रदेखि जिल्ला सदरमुकाम बागलुङ बजारसम्म ५१ किमि, गण्डकी प्रदेशको राजधानी पोखरासम्म १२३ किमि र पाँच नम्बर प्रदेशको अस्थाई राजधानी बुटवल सम्म १४१.८ किमि सडक दुरी रहेको यस क्षेत्र मध्य पहाडी लोकमार्गसँग आवद्ध रहेकोछ। यस नगरपालिकाले सामुन्द्रिक सतह

देखि ७६१ मिटर उचाईको वडा नं. ११ को दरमखोला तटिय क्षेत्र देखि ३१६७.७८ मिटरको बाग्लुङ जिल्लाकै अग्लो पहाड घुम्टेधुरीसम्मको उचाईलाई समेटेको छ ।

## २.२ ऐतिहासिक चिनारी तथा नामाकरण:

नेपालको इतिहासमा चौविसे राज्यअन्तरगत रहेको गल्कोट राज्य भौगोलिक, राजनीतिक, आर्थिक तथा सामाजिक विशिष्टता बोकेको क्षेत्र हो । पन्ध्रौं शताब्दीसम्म हालको गल्कोट क्षेत्र समेत रहेको निसेल भुजेल भनिने ४००० पर्वत इलाकामा निसी भुजी क्षेत्रका आदिवासी निसेल भुजेलको शासन रहेको मानिन्छ । (योगी नरहरिनाथको पुस्तक 'इतिहास प्रकाश'मा उल्लेख भएअनुसार पर्वतका अन्तिम राजा किर्तिबम मल्लको समयको एउटा दस्तवेजमा 'भुज्यालको सिर्ता' भन्ने शब्दले उहिले भुजेल राजालाई दिने उपहार भन्ने जनाउँछ ॥ इतिहासकारहरूले यस क्षेत्रलाई सोत्तै शताब्दी पूर्व मगर शासन रहेको मगराँत क्षेत्रका रूपमा पनि उल्लेख गरेको देखिन्छ । वि.सं. १४२९ मा जुम्लामा मलेबम राजा भए र उनका जेठा छोरा मदिनीले कर्णाली पूर्वको रुकुम क्षेत्र आफ्ना माइला भाई पिताम्बरलाई प्रदान गरी रुकुम राज्यका राजा बनाएका थिए । पिताम्बरका जेठा छोरा जैतुबमले रुकुममा राम्रो बन्दोवस्त मिलाई शासन गरेका कारण रुकुम पूर्वका जनताको पनि त्यसप्रकारको शासन शैलीप्रति मोह बढेर गएकोले निसेल भुजेलका अगुवाहरूले रुकुमको राजधानी गोथामबाट जैतुबमका माइला राजकुमार आनम्बलाई ल्याई ४००० पर्वतको राजा बनाएको कुरा इतिहासकारहरूले उल्लेख गरेका छन् । आनम्बका नाति डिम्ब बमले वि.सं. १५४५ मा ४००० पर्वतको राज्यलाई विस्तार गरी १४००० पर्वत बनाएका थिए । पर्वत राज्यका पाँचौं राजा प्रतापी नारायण मल्लले वि.सं. १६३१ मा आफ्ना जेठा छोरा जितारी मल्ललाई अंश स्वरूप गल्कोट राज्य दिए पछि गल्कोट राज्यको स्थापना भएको थियो । राज्य स्थापनाको शुरुवातमा हालको पुरानो कोट रहेको स्थलमा राजधानी वा प्रशासनिक केन्द्रका रूपमा स्थापना गरिएता पनि सामरिक रूपले बढी सुरक्षित रहेको चारै तिर भिरालो रहेको गोलो डाँडामा सोही वर्ष नै किल्ला (कोट) र दरवार बनाई शासन सञ्चालनको शुरुवात गरेका थिए । गोलो डाँडामाथिको कोटलाई गोलोकोट भन्न थालियो । यहि गोलोकोट शब्दबाट गोलकोट हुँदै गल्कोट हुन गएको भनाई यस क्षेत्रको अध्ययन गरेका अध्येताहरूको रहेको छ ।

चौविसे राज्यअन्तरगतको गल्कोट राज्यको सीमा पूर्वमा काठेखोला र भिमपोखरा, पश्चिममा खर्वाङ्गको साउने खोला उत्तरमा रुम र दक्षिणमा सुखौरा सल्यान सहित थप्लुङ्गफाँट र विनामारे ठेउले खोला रहेको थियो । नेपाल एकिकरणका क्रममा बहादुर शाह नेतृत्वको गोर्खाली सेनाको फौजले वि.सं. १७४४ जेठको अन्तिम साता विना रक्तपात तत्कालिन राजा जगत बम मल्ललाई पराजित गरी गल्कोट राज्यलाई हालको नेपाल राज्यमा समाहित गरेको थियो । राजा जगत बम मल्लकै सन्तानले वडा नं. ५ को हरिचौरमा वि.सं. १९८० को दशकमा निर्माण गरेको गल्कोट दरवार हालसम्म यथावत रहेको छ । इतिहासकार कर्नेल कर्कपेट्रिकले सन् १७९३ मा स्थलगत अध्ययनका आधारमा तयार गरेको An Account of the Kingdom of Nepaul नामको पुस्तकमा गल्कोट राज्यमा स्मरणयोग्य किल्ला तथा शहरका साथै तामाखानी रहेको कुरालाई उल्लेख गरेका छन् ।

## २.३ राजनीतिक अवस्थिति:

गल्कोट नगरपालिका गण्डकी प्रदेश अन्तरगत बाग्लुङ जिल्लाका कुल १० स्थानीय तह मध्ये एक हो । वि.सं. २०७३ साल फागुन २३ गते स्थानीय तह पुनर्संरचनाका क्रममा साविक

दुधिलाभाटी, नरेठाँटी, हटिया, हरिचौर, मल्म, काँडेवास, पाण्डवखानी र रिघा गाविस समावेश गरी गल्कोट नगरपािकाको स्थापना गरिएको हो । प्रतिनिधि सभा सदस्यका लागि तय गरिएका बाग्लुङ जिल्लाका २ वटा निर्वाचन क्षेत्र मध्ये निर्वाचन क्षेत्र नं २ र प्रदेश सभा सदस्यका लागि निर्वाचन क्षेत्र २ (क) अन्तरगत रहेको छ ।

## २.४ जनसंख्या

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार कुल घरधुरी संख्या ७७११ रहेको छ भने जनसंख्या ३३०९७ रहेको छ । त्यसैगरी औषत परिवारको आकार र लैङ्गिक अनुपात राष्ट्रिय जनगणनाअनुसार क्रमशः ४.२९ र ७५.८२ रहेको छ । घरपरिवार सर्भेक्षण २०७६ अनुसार कुल घरपरिवार संख्या ६८६३ र जनसंख्या ३९२७७ रहेको छ । नगरपालिकाकोसबै भन्दा अधिक जनसंख्या वडा नं. ३ मा ५०२५ रहेको छ भने सबैभन्दा न्यून वडा नं. ९ मा २४३१ रहेको देखिन्छ । त्यसैगरी, औषत घरपरिवार आकार र लैङ्गिक अनुपात क्रमशः ५.७६ र १०४.३५ रहेको छ । यससम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका २.१ सेवा बजारको विवरण

वडा नं	जनगणना २०६८ अनुसार					घरपरिवार सर्भेक्षण २०७६ अनुसार						
	घरपरिवार	जनसंख्या			औसत घर परिवारको आकार	लैङ्गिक अनुपात	घरपरिवार	जनसंख्या			औसत घरपरिवारको आकार	लैङ्गिक अनुपात
		जम्मा	पुरुष	महिला				जम्मा	पुरुष	महिला		
१	९६९	४०७८	१७५५	२३६३	४.२१	७२.५८	८५३	४५५५	२२८०	२२७४	५.३४	१००.२६
२	७६८	३२५९	१३१३	१९४६	४.२४	६७.४७	६३७	३५७४	१८१०	१७६४	५.६१	१०२.६१
३	१०९८	४६०१	२०२३	२५७८	४.१९	७८.४७	८७३	५०२५	२५६०	२४६५	५.७४	१०३.८५
४	६२५	२६३९	११२२	१५१७	४.२२	७३.९६	५३५	३२८७	१७००	१५८७	६.१४	१०७.१२
५	७३१	३०६१	१२९४	१७६७	४.१९	७३.२३	६५४	३५२७	१७८७	१७४०	५.३९	१०२.७०
६	५३९	२२०५	९८६	१२१९	४.०९	८०.८९	५४८	२९९९	१५४१	१४५८	५.४७	१०५.६९
७	५२६	२२१३	९४९	१२६४	४.२१	७५.०८	४५९	२६८३	१३८२	१३०१	५.८५	१०६.२३
८	५३९	२५३२	११५८	१३७४	४.७०	८४.२८	४४३	२७५६	१४४१	१३१५	६.२२	१०९.५८
९	५४१	२४०७	११००	१३०७	४.४५	८४.१६	४३२	२४३१	१२७७	११५४	५.६३	११०.६६
१०	५५२	२३८०	१००२	१३७८	४.३१	७२.७१	५६२	३४९३	१७२४	१७६९	६.२२	९७.४६
११	८२३	३७२२	१६११	२१११	४.५२	७६.३१	८६४	४९४८	२४९५	२४५३	५.७३	१०१.७१
जम्मा	७७११	३३०९७	१४२७३	१८८२४	४.२९	७५.८२	६८६३	३९२७७	१९९९७	१९२८०	५.७६	१०४.३५

स्रोत: गल्कोट नगरपालिकाको नगर वस्तुगत विवरण, २०७४

## २.५ प्राकृतिक सम्पदा तथा हावापानी

गल्कोट क्षेत्र प्राकृतिक सम्पदाका रूपमा वन जंगल, बाह्रै महिना बहने नदीनाला, खानी तथा खनिज र नदी तटिय क्षेत्रमा समथर तथा उर्वर जमिनको व्यापकता रहेको क्षेत्रका रूपमा परिचित छ । दरम खोला, गौंदी खोला, दाग्दी खोला र साउने खोला गरी कुल ५० वटा बाह्रै महिना बहने खोला, ११ वटा झरना तथा २०५ वटा पोखरी रहेका छन्। नगरपालिका क्षेत्र भित्र तामा, फलाम, स्लेट ढुङ्गा तथा सिसा खानी गरी कुल १७ वटा खानी रहेका छन्। तथापि, धातुजन्य खानीको उत्खनन विगत देखि नै बन्द रहेको छ । कुल क्षेत्रफलको करिब ६८ प्रतिशत वन जंगल रहेको यस क्षेत्रमा २७.७ प्रतिशत क्षेत्रमा खेती गरिएको देखिन्छ । उष्ण, समशितोष्ण, ठण्डा शितोष्ण र लेकाली ठण्डा हावापानी रहेको यस क्षेत्रमा वार्षिक रूपमा सरदर २२०० मिलि लिटर वर्षा हुने गर्दछ । गर्मी

याममा होचो क्षेत्रमा ३२ डिग्रीसम्म पुग्ने तापक्रम जाडोमा उच्च स्थलहरूमा ऋणात्मक समेत हुने गर्दछ । गर्मी समयमा खडेरी, माहामारी, असिना, आगलागी, हावाहुरी र बाढी तथा पहिरो जस्ता प्रकोपबाट धनजनको क्षती हुने गर्दछ भने जाडो याममा हिमपात, तुसारो तथा चिसो हावाको प्रवाहले जनजीवनलाई प्रभावित गर्ने गरेको देखिन्छ ।

## २.६ सांस्कृतिक उत्कृष्टता

हिन्दु धर्मालम्बीको बाहुल्यता तथा बौद्ध धर्मालम्बीसहितको मिश्रित बसोवास रहेको यस क्षेत्रमा हिन्दु तथा जनजाति संस्कृति बीचको युगौं पुरानो सहिष्णुतायुक्त सम्बन्ध रहेको छ । चाडपर्वका सन्दर्भमा मुख्यतया दशैं, तिहार, माघे सक्रान्ती, शिवरात्री, श्री कृष्ण जन्माष्टमी, वैशाखे पुर्णिमा, हरेलो र होली मनाउने गरिन्छ । भाषिक रूपमा नेपाली भाषा नै बोलिचालीको भाषाका रूपमा प्रचलनमा रहेको छ । परम्परागत रूपमा खस आर्य तथा दलित समुदायका पुरुषहरूमा दौरा सुरवाल, कोट र टोपी तथा महिलामा सारी वा गुन्यु, चोलो र पटुका लगाउने प्रचलन रहेको छ । मगर, गुरुङ तथा थकाली समुदायमा आआफ्नै मौलिक भेषभुषा, खानपान र चालचलन रहेको छ । तथापि, आधुनिक भेषभुषा, खानपान र चालचलनमा आधुनिकताको प्रभाव बढ्दै गएको देखिन्छ ।

## २.७ यातायात पूर्वाधार

यस शिर्षकमा नगरपालिका क्षेत्रभित्र रहेका सडक मार्ग/सञ्जालहरूको विद्यमान अवस्था, पैदल मार्ग, पुल पुलेसा, सवारी रुट तथा नगरपालिका भित्र चल्ने सवारी साधनहरूको अवस्था चित्रण गरिएको छ । नगर क्षेत्रमा कुल ९० वटा पैदलमार्ग रहेका छन्। पैदल मार्गको कुल लम्वाई करिब ४७८.८ किमि रहेको छ । हालका दिनमा सडक यातायातको पहुँच विस्तारसँगै पैदल मार्गको उपयोगमा कमि देखिएको भएता पनि सबै पैदल मार्गबाट प्रत्यक्ष रूपमा लाभान्वित जनसंख्या ९५००० भन्दा बढि रहेको छ । नगरपालिका भित्र हाल रहेका ९५ वटा सडकको कुल लम्वाई करिब ५०० किलोमिटर रहेको छ । जसमध्ये २० किलोमिटर कालो पत्रे, ३.५ ग्राभेल र ४७७ कच्ची सडक रहेको छ । सबै सडकबाट करिब ८६००० जनसंख्या प्रत्यक्ष लाभान्वित भएको देखिन्छ । नगर क्षेत्रमा कुल १०७ स्थानमा पुलहरू रहेका छन्। जसमध्ये ६४ स्थानमा भोलुङ्गे पुल, २० स्थानमा पक्की पुल, २० स्थानमा ट्रष्ट र ३ स्थानमा काठे पुल रहेको देखिन्छ । नगर क्षेत्रमा सार्वजनिक यातायातका साधनका रूपमा बस, जिप, ट्याक्सी तथा माइक्रोवस सञ्चालनमा रहेका छन् । वडा नं. ५, ६ र १० बाहेकका क्षेत्रमा बस यातायात सेवा उपलब्ध रहेको छ भने साना यातायातका साधन सबै वडामा सञ्चालनमा रहेका छन् ।

## २.८ विद्युत सेवा

यस नगरपालिका क्षेत्रमा सबै वडा र वस्तीहरूमा विद्युत सेवा उपलब्ध रहेको छ । नगरपालिकाभित्र कुल ३८८ किलो वाट क्षमताका १६ वटा लघु जलविद्युत आयोजना सञ्चालनमा रहेका छन्। जसमध्ये वडा नं. २ मा रहेको नरेठाँटी सामुदायिक विद्युत आयोजना हाल बन्द रहेको छ । आयोजनाहरू ८ किलोवाट देखि ५२ किलोवाट सम्मका रहेका छन् । नगर क्षेत्रमा वत्तीको प्रमुख श्रोतको रूपमा विद्युत रहेको छ । विद्युतलाई वत्तीको प्रमुख श्रोतका रूपमा उपयोग गर्ने घरपरिवार संख्या ६८३७ वा ९९.६२ प्रतिशत रहेको देखिन्छ । यस बाहेक अन्य श्रोतलाई वत्तीको प्रमुख श्रोतका रूपमा उपयोग गर्ने घरपरिवारमध्ये मट्टितेल प्रयोग गर्ने संख्या २५ वा ०.३६ प्रतिशत मात्र रहेको छ भने वडा नं. ११ मा १ घरपरिवारले सोलार वत्ती उपयोग गरेको देखिन्छ । खाना पकाउन उपयोग गर्ने इन्धनको प्रमुख श्रोतका रूपमा यस क्षेत्रमा दाउराको उपयोग सबैभन्दा अधिक ५९२८ वा

८६.३८ प्रतिशत घरपरिवारले गर्ने गरेको देखिन्छ । वैकल्पिक रूपमा एलपी ग्यास उपयोग गर्ने घरपरिवार संख्या ९३५ वा १३.६२ प्रतिशतले रहेको देखिन्छ ।

## २.९ संचार सेवा

आधुनिक सुविधामा पहुँचको अवस्था हेर्दा प्रायः सबैजसो घरपरिवारमा मोबाइल अथवा टेलिफोन सुविधा उपलब्ध रहेको देखिन्छ । मोबाइल सुविधामा प्रत्यक्ष पहुँच रहेको घरपरिवार संख्या ६७३१ वा ९८.०८ प्रतिशत रहेको छ । टेलिभिजन हुने घरपरिवार संख्या ४८५७ वा ७०.७७ प्रतिशत र रेडियो उपयोग गर्ने घरपरिवार संख्या २२४९ वा ३२.७७ प्रतिशत रहेको छ । कम्प्युटर, इन्टरनेट, मोटरसाइकल, मोटरकार, रेफ्रिजरेटर र बस वा ट्रक हुने घरपरिवार संख्या क्रमशः ७.२, १७.८८, ५.४२, १.२८, ३.२३ र ०.४५ रहेको देखिन्छ । नगरपालिका कार्यालयमा दर्ता चलानी, व्यवसाय दर्ता, राजस्व, लेखा, जीन्स, कर्मचारी व्यवस्थापन प्रणाली, इएचएमआईएस, इएमआईस, संस्था दर्ताको कम्प्युटर सफ्टवेयर उपलब्ध रहेको छ । नगरपालिकाको आफ्नै इन्टरएक्टिभ वेबसाइट तथा मोबाइल एप्स रहेको र सो मार्फत सूचनाहरू नियमित रूपमा अद्यावधिक भैरहेको छ ।

## २.१० खाने पानी तथा सरसफाई

यस नगरपालिकामा नगर क्षेत्रमा पाइप धाराको पानी नै खानेपानीको श्रोतको रूपमा रहेको छ । तथापि, ४७ घरपरिवारमा अन्य श्रोतबाट पनि खानेपानीको उपयोग हुने गरेको देखिन्छ । सार्वजनिक धाराको पानीको उपयोग गर्ने घरपरिवार संख्या ४९३३ वा ७१.८८ प्रतिशत रहेको छ भने निजी धाराबाट खानेपानी उपयोग गर्ने घरपरिवार संख्या १८२८ वा २७.४२ प्रतिशत रहेको छ । कुवा वा मूलबाट नै खानेपानी उपयोग गर्ने घरपरिवार संख्या ४७ वा ०.६८ प्रतिशत रहेको छ । नगरपालिका क्षेत्रका कुल ६८६३ घरपरिवार मध्ये ६८१८ वा ९९.४४ प्रतिशत घरपरिवारमा शौचालय रहेको छ । जसमध्ये ६३३० वा ९२.२३ प्रतिशत घरपरिवारमा सामान्य शौचालय रहेको छ भने ४८९ वा ७.१३ प्रतिशत घरपरिवारमा घरभित्रै शौचालय रहेको छ । वडागत रूपमा हेर्दा वडा नं. २, ५, ६, ८ र ९ का सबै घरपरिवारमा शौचालय रहेको छ भने अन्य वडाका केही घरपरिवारमा मात्र शौचालय नभएको देखिन्छ । वडा नं. १ को कटौजे, वडा नं. ३ को खसगाउँ चियाँ चौतारा, वडा कार्यालय परिसर, जिप पार्क, वडा नं ५ को टेउवा, सिमलवोट, सर्दाखेत, सहिद थिरवम पार्क र वडा नं. ११ को ठूला चौर, राङ्खानी र सानो रिघा क्षेत्रमा सार्वजनिक शौचालय रहेको देखिन्छ । वडा नं. ५ को हरिचौर बजारमा ३०० मिटरको ढल समेत रहेको छ ।

## २.११ शिक्षा

शहरोन्मुख यस नगरमा बालविकास केन्द्र, प्ले ग्रुप, आधारभूत तथा माध्यमिक विद्यालय, क्याम्पस, नर्सिग कलेज समेत सरकारी/सामुदायिक तथा नीजि/संस्थागत गरी १७२ वटा शैक्षिक संस्थाहरू रहेका छन् । यस नगरपालिका क्षेत्र भित्र व्यवस्थापन, शिक्षा, मानविकी गरी ३ वटा स्नातक तहको र २ वटा स्नातकोत्तर तहको अध्यापन हुने कलेज, एक एमबिबिएस तथा पोष्ट ग्राजुएट तहको अध्यापन गर्ने मेडिकल कलेज तथा शिक्षण अस्पताल रहेका छन् । नगरपालिकामा २ वटा विद्यालयमा प्राविधिक धार संचालन रहेको र २ वटा प्राविधिक तथा व्यवसायिक तालिक केन्द्र संचालनमा रहेका छन् ।

यसै गरी नगरपालिकामा ३७ वटा पूर्व प्राथमिक तहको अध्यापन गर्ने बालविकास केन्द्र, ८० वटा सामुदायिक र नीजि आधारभूत तहको विद्यालय, ३९ वटा माध्यमिक तहका सार्वजनिक र

सामुदायिक विद्यालयहरू, दृष्टिविहिनहरूका लागि १ वटा स्रोत कक्षा, पिसिएल र विएसी तहको १ वटा नर्सिङ कलेज संचालन रहेको देखिन्छ। शैक्षिक संस्थाकै रूपमा १ वटा सामुदायिक पुस्तकालय तथा सामुदायिक अध्ययन केन्द्र रहेको छ भने १ वटा अपाङ्गता भएका शिशु दिवा स्याहार केन्द्र संचालनमा रहेका छन्।

### २.१२ स्वास्थ्य

योजनाबद्ध शहरी विकासमा फड्को मार्दै गरेको यस गल्कोट नगरपालिकामा कुल १३ वटा स्वास्थ्य संस्था रहेको यस क्षेत्रका निजी स्वास्थ्य संस्था बाहेकका ११ वटा स्वास्थ्य संस्थामा सुरक्षित मातृत्व सेवा तथा पोषण सेवा, गल्कोट हस्पिटलमा रक्त संचार सेवा, ३ वटा निजी अस्पतालमा फार्मसी सेवा, २ वटा अस्पतालमा आँखा उपचार सेवा र सबै स्वास्थ्य संस्थामा परामर्श सेवा उपलब्ध रहेको छ। नगरपालिका क्षेत्रमा निजी क्षेत्रबाट सञ्चालित ३ वटा अस्पताल, १ वटा प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र, ७ वटा स्वास्थ्य चौकी र २ वटा सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई गरी कुल १३ स्वास्थ्य संस्था रहेका छन्। सरकारी र सामुदायिक स्वास्थ्य संस्थाहरूमा स्वास्थ्यकर्मीको स्वीकृत दरवन्दी कुल ५८ रहेकोमा हाल ५२ मात्र कार्यरत रहेका छन्। निजी अस्पतालमा कार्यरत स्वास्थ्यकर्मीको संख्या ३६ रहेको छ। स्वास्थ्य संस्थाहरूमा कुल ५८ शैया रहेको छ। जम्मा ६ वटा स्वास्थ्य संस्थामा प्रसुति सेवा, ४ वटा स्वास्थ्य संस्थामा ल्याव सेवा, २ वटा अस्पतालमा क्लिनिक सेवा ३ वटा स्वास्थ्य संस्थामा एक्सरे सेवा, १२ वटा स्वास्थ्य संस्थामा परिवार नियोजन सेवा र ११ वटा स्वास्थ्य संस्थामा खोप सेवा उपलब्ध रहेको छ। नगर क्षेत्रमा रहेका स्वास्थ्य संस्थामा कार्यरत जनशक्ति मध्ये ४ जना विशेषज्ञ चिकित्सक (आंसिक रूपमा उपलब्ध), ५ जना सामान्य चिकित्सक, १४ जना हेल्थ असिस्टेन्ट, ३ जना नर्स, २० जना अहेव, २३ जना अनमी, ४ जना ल्याव टेक्निसियन र अन्य ६ जना रहेको छ। निजी अस्पतालमा मात्र विशेषज्ञ चिकित्सक आंसिक रूपमा उपलब्ध हुने गरेको देखिन्छ।

### २.१३ गल्कोट नगरपालिकाको संगठनात्मक स्वरूप

#### तालिका २.२ संगठनात्मक स्वरूप

संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयले तयार गरेको गाउँपालिका तथा नगरपालिकाको संगठन संरचनाअनुसार यस नगरपालिकाको संगठनात्मक ढाँचा देहाय बमोजिम रहेको छ।

**अनुसूची-३ गल्कोट नगरकार्यपालिका कार्यालयको प्रस्तावित सङ्गठन संरचना**  
शाखा र सो अन्तर्गतका उपशाखागत दरबन्दी तालिका

**प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत**

**प्रशासन शाखा**

सामान्य प्रशासन शाखा  
अधिकृत सातौं अठौं प्रशासन- १  
पाँचौं प्रशासन - १  
हेवी सवारी चालक - १  
ह स चालक श्रेणीविहीन- ३  
कासाश्रेणीविहीन- ८  
सरसफाइकर्मी - ४

खरीद तथा भण्डार उपशाखा  
सहायक चौथो/ पाँचौं - १

सोझपुछ तथा दर्ता चलानी  
शाखा  
सहायक चौथोरपाचौ प्र - १

कानूनी सहजकर्ता चौथो/ पाचौ  
कानून - १

नगर प्रहरी  
असइ १ हवलदार २ जवान ८

बडा कार्यालयहरु ११  
सहायक चौथो/पाचौ - १३  
सब इन्जिनियर - ४  
अ सब इ चौथो - ३  
का.सहयोगी - १३

**योजना शाखा**

योजना अनुगमन तथा  
तथ्यांक शाखा  
अधिकृत छैठौंसातौ प्र - १  
सहायक पाचौ प्र - १  
सहायक चौथो प्र ( १

वातावरण,विपद व्यवस्थापन  
सरसफाई तथा , गै स स  
समन्वय  
सहायक पाँचौ/ चौठो प्रशासन  
( १

सुचना तथा सुचना प्रविधि  
शाखा  
IT अधिकृत, छैठौं प्रा-१  
क.अ.चौथो र पाँचौ - १

**पूर्वाधार शाखा**

शहरी पूर्वाधार विकास  
शाखा  
डि.इ - सिभिल अठौं/नवौ- १  
इन्जिनियर -सिभिल छैठौंसातौ  
- १  
सब इन्जिनियर पाचौ - १

आवास,भवन तथा नक्शापास  
शाखा  
इन्जिनियर - सिभिल छैटौ /  
सात ( १  
सब इ। सिभिल पाचौ-१  
अ.स.ई सहायक चौठो -१  
सर्भेक्षक/अमिन चौथोरपाचौ-१

**सामाजिक विकास  
शाखा**

महिला,बालबालिका तथा  
समावेशीकरण शाखा  
महिला वि. अ. छैठौं/ - १  
महिला वि।निर सामाविनि  
पाचौ र चौठो (१

सामाजिक सुरक्षा तथा  
पंजीकरण शाखा  
सहायक चौथो / पाचौ प्र. - १  
स क अ चौथो तह प्र. - १

अधिकृत सातौंआठौं,ज.स्वा। १  
हे.अ./सि.अहेव पाचौ/ छैटौ-१  
स्टाफ नर्स /सि.अ.न.मी पाचौ -/छैटौ-  
१

**शिक्षा युवा तथा  
खेलकुकुद शाखा**

माध्यमिक तथा आधारभूत  
शिक्षा शाखा  
अधिकृत आठौं र नवौ - १  
अधिकृत छैठौंसातौ शिक्षा (१  
सहायक पाँचौ तह शिक्षा- १

संस्थागत विद्यालय

सिकाइ केन्द्र

सामुदायिक पुस्तकालय

**आर्थिक विकास  
शाखा**

उद्योग वाणिज्य तथा पर्यटन  
शाखा  
अधिकृत छैठौंसातौ - १  
खाद्य प्रविधि निरीक्षक(१

सहकारी, श्रम तथा  
रोजगार शाखा  
अधिकृत छैठौं प्र. - १  
सहायक चौथोरपाँचौ प्र. १

कृषि विकास शाखा  
अधिकृत छैटौ /सातौ कृषि-१  
सहायक पाचौ कृषि-१  
सहायक चौथो कृषि-१

पशुपक्षी विकास शाखा  
पशु विकास अधिकृत छैटौ/  
सातौ/अठौ - १  
पत्रिधिकार मन्त्रागक्र -१

पशु अस्पताल  
भेटेरीनर डाक्टर (१  
माछा प्रास॥ १  
भेटेरीनरी प्रास॥ १  
ल्याव टेक्रिनसियन(१  
कासा १

**आर्थिक प्रशासन  
तथा राजस्व शाखा**

आर्थिक प्रशासन शाखा  
लेखा अधिकृत छैठौंसातौ  
लेखा - १  
सहायक पाचौ लेखा - १  
सहायक चौथो- १  
लेखा - १

राजस्व प्रशासन शाखा  
सहायक चौथोरपाचौ प्र- १

आन्तरिक लेखापरिक्षण  
आलोपासहायक चौथोर पाँचौ ( १

तालिका २.३ गल्कोट नगरकार्यपालिका कार्यालयको प्रस्तावित दरवन्दी तेरिज

क्र.सं.	पद	तह	सेवा	समूह	उपसमूह	खुद कायम	कैफियत
१	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	९/१० औं	प्रशासन	सा.प्र.		१	
२	इन्जिनियर	८/९ औं	इन्जि.	सिभिल	जनरल	१	
३	अधिकृत	८/९ औं	शिक्षा	शि.प्र.		१	
४	अधिकृत	७/८ औं	प्रशासन	सा.प्र.		१	
५	अधिकृत	६/७ औं	शिक्षा	शि.प्र.		१	
६	अधिकृत	६/७ औं	कृषि	बा.सं.		१	
७	अधिकृत	६/७ औं	कृषि	भेट		१	
८	अधिकृत	७/८ औं	स्वास्थ्य	जनस्वा		१	
९	अधिकृत	६/७ औं	प्रशासन	सा.प्र.		२	
१०	इन्जिनियर	६/७ औं	इन्जि.	सिभिल	वि.आर.	२	
११	महिला विकास अधिकृत	६/७ औं	विविध			१	
१२	अधिकृत	६ औं	प्रशासन	सा.प्र.		२	
१३	अधिकृत	६/७ औं	प्रशासन	लेखा		१	
१४	सूचना प्रविधि अधिकृत	६ /७ औं	विविध			१	
१५	सहायक	४/५ औं	प्रशासन	सा.प्र.		७	
१६	महिला विकास निरीक्षक	पाचौं	विविध			१	
१७	सहायककानूनी परापर्शदाता	४/५ औं	न्याय	कानून		१	
१८	सहायक कम्प्युटर अपरेटर / सकअ	४/५ औं	विविध			१	
१९	लेखा सहायक	४/५ औं	प्रशासन	लेखा		२	
	आ.ले.प.सहायक	५ औं	प्रशासन	लेखा		१	
२०	प्रा.स.	५ औं	शिक्षा	शि.प्र.		१	
२१	सहायक	४/५ औं	कृषि			२	
२२	सहायक	४/५ औं	कृषि	भेट		१	
२३	हे.अ.	५ औं	स्वास्थ्य	हे.ई.		१	
२४	स्टाफ नर्स	५ औं	स्वास्थ्य	क.न.		१	
२५	सव-इन्जिनियर	५ औं	इन्जि.	सिभिल	जनरल	२	
२६	असिष्टेन्ट सव-इन्जिनियर	चौठो	इन्जि.	सिभिल		१	
२७	अमिन	चौठो	इन्जि.	सर्भे		१	
२८	खाद्य प्रविधि निरीक्षक	४/५	कृषि			१	
२९	हेवी सवारी चालक					१	
३०	हलुका सवारी चालक					३	
३१	कार्यालय सहयोगी					८	
कार्यालय तर्फ जम्मा						५३	

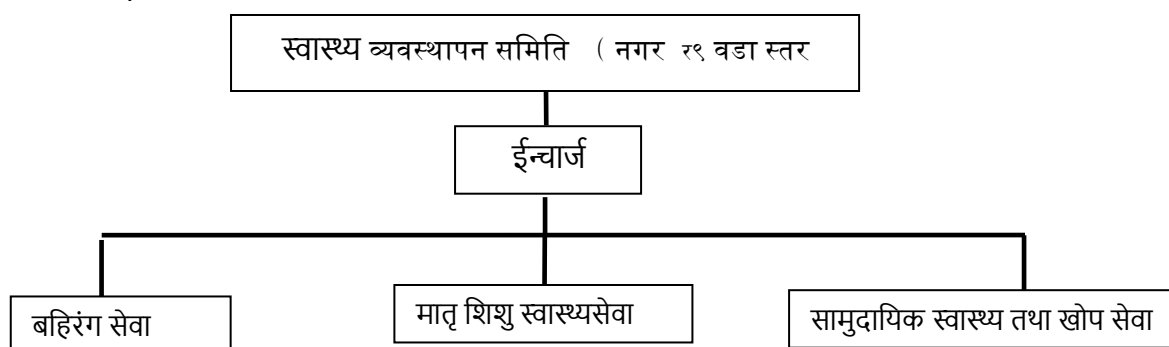
हेभी सवारी चालक -१, हलुका सवारी चालक -३ र कार्यालय सहयोगी - ८ को दरवन्दीलाई स्थायी पदपूर्ति नभएमा करार सेवाबाट लिन सकिनेछ ।



तालिका २.४ : वडा कार्यालय तर्फ (११ वटा वडा)

क्र.सं.	पद	तह	सेवा	समूह	उपसमूह	खुद कायम	कैफियत
१	सव-इन्जिनियर / अ.स.ई.	५ औं / चौथो	इन्जि.	सिभिल		७	
२	सहायक	चौथो / पाचौ	प्रशासन	सा.प्र.		१३	
३	ना.प्रा.स.	चौथो / पाचौ	कृषि	कृषि		५	
४	न.प.से.प्रा.	चौथो / पाचौ	कृषि	पशु		६	
५	का.स.					१३	
<b>वडा कार्यालय तर्फ जम्मा</b>						<b>४४</b>	

नगर अस्पताल प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र स्वास्थ्य चौकी आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्र तथा शहरी स्वास्थ्य केन्द्रको सङ्गठन संरचना ।



तालिका २.५ नगर / आधारभुत अस्पताल दरबन्दी विवरण

क. स्तर नगरनगर अस्पतालको दरबन्दी			प्रस्तावित नगर अस्पताल			
१	मेडिकल सुपरिटेन्डेन्ट	१/१०	स्वास्थ्य/ हे.ई.	१	१	
२	मेडिकल अधिकृत	८	स्वास्थ्य/ हे.ई.	३	३	
३	हेल्थ असिष्टेन्ट	५	स्वास्थ्य/	२	२	
४	प्रशासन सहायक	५	प्रशासन	१	१	
५	स्टाफ नर्स	५/६	स्वास्थ्य/क.न.	५	५	
६	अ.न.मी	४	स्वास्थ्य/क.न.	४	४	
७	अ.हे.व.	४	स्वास्थ्य/ हे.ई.	४	४	
८	ल्याब टेक्रिसियन	५	स्वास्थ्य	१	१	
९	ल्याब असिष्टेन्ट	४	स्वास्थ्य	१	१	
१०	रेडियोग्राफर	५	स्वास्थ्य	१	१	
११	डेन्टल असिष्टेन्ट	५	स्वास्थ्य	१	१	
१२	अपथाल्मिक असिष्टेन्ट	५	स्वास्थ्य	१	१	
१३	फारमेसी असिष्टेन्ट	५	स्वास्थ्य	१	१	
१४	का.स.	५	विहिन	५	५	
			<b>जम्मा</b>	<b>३३</b>	<b>३३</b>	
			<b>पद सङ्ख्या</b>			

तालिका २.६ गल्कोट प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्रको दरबन्दी विवरण

ख. प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्रको दरबन्दी					
१	मेडिकल अधिकृत	८	स्वास्थ्य/ हे.ई.	१	१
२	हे.अ.	५/६	स्वास्थ्य/ हे.ई.	१	१
३	स्टाफ नर्स	५/६	स्वास्थ्य/क.न.	१	१
४	अ.न.मी	४/५/६	स्वास्थ्य/क.न.	३	३
५	अ.हे.व.	४/५/६	स्वास्थ्य/ हे.ई.	३	३
६	ल्याव असिष्टेन्ट	४/५	स्वास्थ्य	१	१
७	का.स.	श्रेणीविहिन		३	३
			जम्मा पद	१३	१३
			सङ्ख्या		

तालिका २.७ स्वास्थ्य चौकी तथा आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्रको दरबन्दी विवरण

ग. स्वास्थ्य चौकीको दरबन्दी			साविक गाविस समाहित हुदा कायम स्वास्थ्य चौकी			
१	अधिकृत हेअ/अहेव	५/६	स्वास्थ्य/ हे.ई.	७	७	
२	अ.हे.व	४/५	स्वास्थ्य/ हे.ई.	१४	१४	
३	अ.न.मी	४/५/६	स्वास्थ्य/क .न.	१४	१४	
४	अशिष्टेन्ट ल्याव असिष्टेन्ट	४		३	३	हटिया पाण्डबखानी र रिघा स्वास्थ्य चौकी
६	का.स.	श्रेणीवि हिन		७	७	
			जम्मा	४५	४५	
			पद सङ्ख्या			

तालिका २.८ आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्रको दरबन्दी विवरण

वडागत रूपमा रहने आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्र सङ्ख्या - ३						
१	सहायक (हे.अ./सि.अहेव)	४/५/६	स्वास्थ्य/ हे.ई.	३	३	
३	सहायक (अ.न.मि.)	४/५/६	स्वास्थ्य/क.न.	३	३	
४	कार्यालय सहयोगी	श्रेणीविहिन		३	३	
			जम्मा पद	९	९	
			सङ्ख्या			

तालिका २.९ शहरी स्वास्थ्य केन्द्रको दरबन्दी विवरण

ड. शहरी स्वास्थ्य केन्द्रको दरबन्दी			वडागतरूपमा रहने शहरी स्वास्थ्य केन्द्र सङ्ख्या - २			
१	सहायक (हे.अ./सि.अहेव)	४/५/६	स्वास्थ्य/ हे.ई.	२	२	
३	सहायक (अ.न.मि.)	४/५/६	स्वास्थ्य/क .न.	२	२	
४	का र्यालय सहयोगी	श्रेणीवि हित		२	२	
		जम्मा पद सङ्ख्या		६	६	
सम्पूर्ण पद संख्या					२०३	

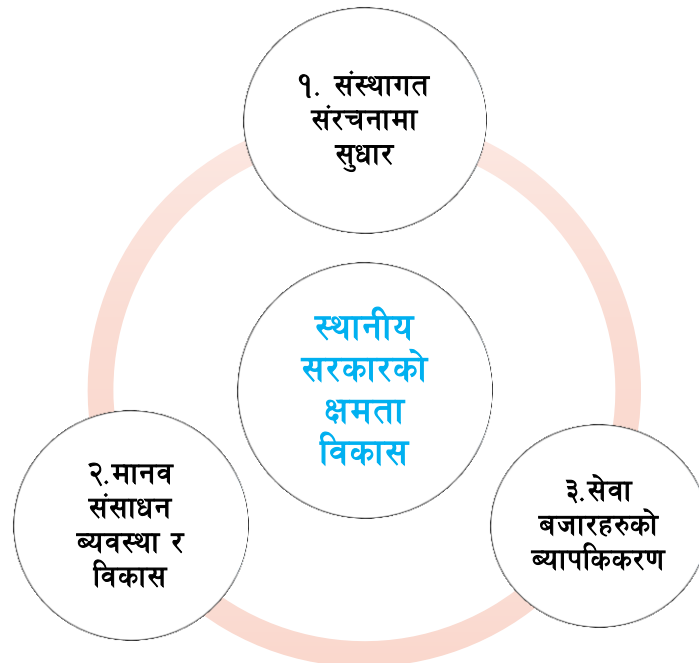
## परिच्छेद ३: क्षमता विकासको समग्र लेखाजोखा

क्षमता विकास योजना तर्जुमा दिग्दर्शन २०७६ अनुसार स्थानीय सरकारको क्षमता विकासलाई संस्थागत र मानव संसाधन क्षमता विकास गरी दुई आयाममा विभाजन गरि सोहि अनुकुलका प्रकृयाबाट क्षमता योजना निर्माण लाई अगाडी बढाईएको छ ।

### ३.१ संस्थागत क्षमता विकास तीन आयाम

सामान्यतया क्षमता विकासलाई तीन आयाममा विश्लेषण गर्न सकिन्छ । सर्वप्रथम संस्थाको संरचनालाई दुरुस्त पार्नुपर्ने एउटा पाटो हो भने संरचनाको जिम्मेवारी अनुकुलन हुँने गरी आवश्यक संख्यामा मानव संसाधनको व्यवस्था र तिनिहरूको जिम्मेवारी अनुसारका कार्य गर्न सक्ने गरी ज्ञान, सीप र क्षमताको विकास गर्नु जरुरी छ । यसका अतिरिक्त नगरपालिकाले निरन्तर जनताको घरदैलोमा पुऱ्याउनु पर्ने नियमित विकास र आकस्मिक सेवाहरू पनि हुन्छन जस्तै कृषि सेवा, पशु सेवा, खानेपानी तथा सरसफाई सम्बन्धी सेवा, बालि तथा पशु बिमा सेवा, पकेट क्षेत्र विकास सेवा, मानव स्वास्थ्य सेवा आदि । यी सबै प्रकारका सेवाहरू नगरपालिका तथा वडामा रहेको सीमित जनशक्ती बाट मात्र सम्भव नहुँने हुँदा अन्य सरोकारवालाहरू तथा बस्ति स्तरकै युवा/युवतीको क्षमता विकास गरी सेवा बजारहरूको स्थापना गर्दा नगरपालिकाबाट प्रवाहहुने कतिपय सेवाहरू स्थानीय स्तरबाटै प्रवाह हुन सक्ने बनाउनु पनि क्षमता विकासको परिधी भित्र पर्न जान्छ ।

#### क्षमता विकासका तीन आयाम:



## ३.२ गल्कोट नगरपालिकाको संस्थागत क्षमता विकास लेखाजोखा

क्षमता विकास योजना तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७६ को अनुसूची २, ३ र ५ अनुसार स्थानीय सरकार संस्थागत क्षमता (सञ्चालन व्यवस्थापन) लेखाजोखा, संस्थागत क्षमता (नेतृत्व तह) लेखाजोखा, आपूर्तिमा आधारित क्षमता विकास आवश्यकताको लेखाजोखा तथा समुदायका सेवा समुदाय बाटै भन्ने मान्यता लाई पनि आत्मसात गरी आवश्यक सेवा बजारहरूको समेत लेखाजोखा गर्दा विकास व्यवस्थापन, संस्थागत संरचना तथा संगठन व्यवस्थापन, वित्तिय व्यवस्थापन, सूचना व्यवस्थापन, सुशासन, समन्वय र सहकार्य, मानव संसाधन विकास, संस्थागत क्षमता विकास, सेवा प्रवाह मापदण्ड निर्धारण, राजस्व परिचालन र वित्तिय अनुशासन जस्ता एकल साभा तथा सङ्घीय कानूनबाट व्यवस्थित अधिकारहरूको प्रभावकारी उपयोगका लागि भौतिक स्रोत साधन व्यवस्था, नीति, योजना, ऐन/नियम/कार्यविधि तयारी, मानव संसाधन प्राप्ती र तालिम, गोष्ठी, अध्ययन, अनुसन्धान जस्ता हरेक क्षेत्रमा क्षमता विकासका लागि माग भएको छ ।

## ३.३ मानव संसाधनको क्षमता विकास लेखाजोखा

क्षमता विकास योजना तर्जुमा दिग्दर्शन २०७६ को अनुसूची ८ र ९ अनुसार स्थानीय सरकार विद्यमान मानव संसाधनको क्षमता लेखाजोखा (शाखागत रूपमा) र स्थानीय सरकारको विद्यमान मानव संसाधनको क्षमता लेखाजोखा (विषयक्षेत्रगत रूपमा) क्षमता विकास आवश्यकताको लेखाजोखा गरिएको छ ।

आर्थिक, सामाजिक, पूर्वाभार, वन, वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन र संस्थागत विकास, सेवा प्रवाह र सुशासन अन्तर्गत,

**१. मागमा आधारित क्षमता लेखाजोखा:** दिग्दर्शनको अनुसूचि २ अन्तर्गतका क्षमता विकास क्षेत्र जस्तै: विकास व्यवस्थापन, संस्थागत संरचना तथा संगठन व्यवस्थापन, वित्तिय व्यवस्थापन, सूचना व्यवस्थापन, सुशासन र समन्वय र सहकार्य जस्ता विषयहरूका अतिरिक्त मानव संसाधन विकास, संस्थागत क्षमता विकास, सेवा प्रवाह मापदण्ड निर्धारण जस्ता अतिरिक्त विषयहरू माथि शाखागत रूपमा छलफल हुँदा अधिकांस शाखाहरूबाट माथि भनिएका क्षमता विकास क्षेत्रमा अभिमुखिकरण तथा तालिमहरूको अपेक्षा गरिएको छ भने दिग्दर्शनकै अनुसूची ३ अन्तर्गत नेतृत्व तहको क्षमता लेखाजोखा हुँदा पनि क्षमता विकासका हरेक क्षेत्रमा प्रशिक्षण, अनुशिक्षण, स्रोत साधनको व्यवस्थापन, थप कर्मचारी दरबन्दी जस्ता कुराहरू माग भएको अवस्था छ ।

**२. आपूर्तिमा आधारित क्षमता लेखाजोखा:** त्यसै गरी अनुसूची ५ को आपूर्तिमा आधारित क्षमताको लेखा जोखा अन्तर्गत नगरपालिकाको अधिकारको उपयोगको अवस्था, ऐन, नियम, विधि र प्रणालीको स्थापनाको अवस्था, शाखा तथा इकाईगत कर्मचारी तथा पूर्वाधार अवस्था र नयाँ अवधारणा, नीति तथा सूचना प्रविधिको उपयोगको विश्लेषण गर्दा केहि ऐन नियम तथा कार्यविधिहरू तयार गर्न बाकी भएको अवस्था, कर्मचारी दरबन्दी थपको व्यवस्था र नयाँ अवधारणा अन्तर्गत केहि योजना तयारी गर्नु पर्ने तथा योजना बनाउनु पर्ने देखियो ।

(लेखाजोखाको विस्तृत विवरण अनुसूची १ देखि ३ सम्म र क्षमता विकास योजनाको विवरण तल तालिका ४.१ मा दिईएको छ)

### ३.४ मानव संशाधनको क्षमता विकास लेखा जोखा

क्षमता विकास योजना तर्जुमा दिग्दर्शन २०७६ को अनुसूची ८, र ९ अनुसार स्थानीय सरकार विद्यमान मानव संशाधनको क्षमता लेखाजोखा (शाखागत रूपमा) र स्थानीय सरकारको विद्यमान मानव संशाधनको क्षमता लेखाजोखा (विषयक्षेत्रगत रूपमा) क्षमता विकास आवश्यकताको लेखाजोखा गर्दा आवश्यक ठानिएका ज्ञान, सीप र दक्षता वृद्धिका लागि सामान्यतया निम्न अनुसार अपेक्षा गरिएको अवस्था छ ।

- दिग्दर्शनको अनुसूची ८ अन्तर्गत सबै शाखाका कर्मचारीले स्व:मूल्यांकन गरी आफ्नो तोकिएको जिम्मेवारी पूरा गर्न ज्ञान, सीप र क्षमतामा केहिले माध्यम र केहिले न्यून रहेको स्वीकार्दै थप क्षमता विकासको अपेक्षा राखेको अवस्था छ ।
- त्यसैगरी दिग्दर्शनको अनुसूची ९ अन्तर्गत विषयगत क्षेत्रका रूपमा स्थानीय सरकारको विद्यमान मानव संशाधनको क्षमता लेखाजोखा गर्दा विभिन्न नेतृत्व तह, वडासमिति तथा कर्मचारी र नगरपालिकाका विभिन्न कर्मचारीलाई विभिन्न विषय खास गरी पालिका तथा वडाहरूको नेतृत्व तह लाई ९ प्रकारका तालिम तथा प्रशिक्षणहरूको माग भएको छ भने पालिकाका विभिन्न तहका कर्मचारी लाई १६ प्रकारको तथा वडा सचिवहरूका लागि १३ प्रकारका तालिम तथा प्रशिक्षणहरूको माग भएको अवस्था छ ।

(लेखाजोकाको विस्तृत विवरण अनुसूची ४ र ५ मा) र क्षमता विकास योजनाको विवरण तल तालिका ४.२ मा दिईएको छ)

### ३.५ सेवा बजारहरूको क्षमता विकास लेखा जोखा

स्थानीय सरकारलाई सुशासनको प्रत्याभुत दिलाई संस्थागत रूपले सबल र सक्षम मानव संसाधन एवम् प्रकृया र प्रणाली स्थापना गरी उपलब्ध भौतिक स्रोत साधनको समुचित प्रयोग गर्दै आवश्यक भौतिक पूर्वाधार, उपकरण र औजार सहित आवश्यकताका आधारमा क्षमता विकासका क्रियाकलापहरू निर्धारण गरी आन्तरिक स्रोत, साभेदारी एवम् बाह्य स्रोत परिचालन गरी समग्रमा सबल स्थानीय सरकार स्थापित गर्न स्थानीय सरकारको संस्थागत क्षमता विकास योजना बनाइ लागु गर्नु आवश्यक रहेको छ । नयाँ सोच र श्रृजनशीलतालाई आधार मानेर विकसित प्रविधि र समयको माग अनुसार परिवर्तनलाई स्वीकार गर्दै अगाडी बढनु पर्ने चुनौती अवका दिनमा देखिन थालेको छ । परिवर्तन र विकासका संवाहकको रूपमा स्थानीय सरकारको भूमिकामा रूपान्तरणको लागि तयार अवस्थामा रहनु पर्दछ ।

गल्कोट नगरपालिकालाई सक्षम सबल र गतिशील नगरपालिकाको रूपमा अगाडी बढाउन तथा आम नगरवासिहरूलाई पालिकाबाट उपलब्ध गराउनु पर्ने सेवा सुविधाहरू छिटोछरितो एवम् प्रभावकारी रूपमा भन्कट रहित किसिमले उपलब्ध गराउने जिम्मेवारी पूरा गर्दै उपलब्ध साधन स्रोतको सहि उपयोगमा ध्यान केन्द्रीत गर्नु पर्दछ । योग्य र सक्षम व्यक्तिलाई रुचि र विज्ञता भएको क्षेत्रको जिम्मेवारी र नेतृत्व सुम्पिन सकिएमा सोबाट छिटो नतिजा प्राप्त हुने र संगठन भित्र अन्य कर्मचारीलाई पनि काममा रुची र प्रोत्साहन मिल्न सक्दछ । नगरपालिकाको प्रस्तुत क्षमता विकास कार्ययोजनाले आगामी दिनमा जनअपेक्षा अनुसारको सेवाग्राही मैत्री जिम्मेवारी र दायित्व निर्वाह गर्न सक्षम गतिशील नगरपालिका निर्माणमा योगदान दिन सक्ने आशा लिईएको छ । समग्रमा तालिम, अभिमुखिकरण, योजना, नीति, ऐन, कार्यविधि, प्रकृया, पद्धती, औजार एवं उपकरण र

पूर्वाधार विकासमा सरोकारवाला निकायहरूसंग समन्वय र सहकार्यलाई अगाडी बढाउदै कार्यक्रम लागु गर्नु पर्ने अवस्था देखिएको छ । संगठन संरचनाको अध्ययन गर्दा स्वास्थ्य शाखा अन्तरगत वडास्तरमा रहेका स्वास्थ्य चौकी र आधारभुत स्वास्थ्य केन्द्रका दरबन्दी, संगठन संरचनामा समावेश नगरिएकोले स्वास्थ्य तथा सामाजिक विकास शाखा अन्तरगत रहने गरी स्वास्थ्य तर्फका कर्मचारीहरूको व्यवस्थापन पनि नगरपालिकाको स्वीकृत संगठन संरचना अन्तरगत राख्नु पर्ने, त्यसैगरी मेडपा कार्यक्रम र रोजगार सेवा केन्द्रलाई पनि संगठन संरचना अन्तरगत राख्नुपर्ने आवश्यकता देखिन्छ । यसैलाई ध्यानमा राखी नगरपालिकाका जिम्मेवार पदाधिकारीहरूको समन्वयमा निम्न अनुसारको सेवा बजार विकासको योजना बनाईएको छ ।

तालिका ३.१ सेवा बजारको विवरण

सि.नं	विकासगरिने सेवा	आवश्यक संख्या	यसबाट पर्ने प्रभाव
१	ग्रामिण कृषि प्राविधिक जनशक्ति तयारी	४०	४० जना युवा स्थानीय स्तरमा रोजगार पाउने र कृषकले स्थानीय स्तरबाट न्युनतम कृषि सेवा सुविधा पाउछन् ।
२	ग्रामिण पशु प्राविधिक जनशक्ति तयारी	२५	२५ जना युवा स्थानीय स्तरमा रोजगार पाउने र पशुपालक कृषकले स्थानीय स्तरबाट न्युनतम पशुसेवा सुविधा पाउछन् ।
३	कृषि तथा पशु बिमा सहजकर्ता तयारी	१०	१० जना स्वरोगार बन्ने छन् र कृषि पेशा गर्ने तथा पशुपालक कृषकलाई कृषि र पशु बिमा कार्य गर्न सहज हुनेछ ।
४	खानेपानीका लागि ग्रामिण मर्मत संभार कार्यकर्ता तयारी र परिचालन	३०	३० जना युवा स्थानीय स्तरमा रोजगार पाउने र स्थानीय स्तरबाट खानेपानी उपभोक्ताले प्लम्बिङ्ग सेवा पाउँनेछन् ।
समग्रमा समुदायलाई आवश्यक सेवा प्रवाह चुस्त हुने छ र बजार सेवाको विकास हुने छ ।			

## परिच्छेद ४: समग्र योजना खाका

### ४.१ संस्थागत क्षमता विकास एक परिचय

गल्कोट नगरपालिकाको मानव संसाधन विकास तथा कर्मचारी तथा पदाधिकारीहरूको कार्य वातावरणका लागि आवश्यक भौतिक पूर्वाधार, नीति, नियम, कानून तथा योजनाहरू र क्षमता विकास सम्बन्धी क्रियाकलापहरूको समग्र अवस्थालाई संस्थागत क्षमता विकास योजना भित्र समावेश गरी निम्नानुसार मानव संसाधन विकास योजना एवम् माग र आपूर्तिमा आधारित क्षमता विकास योजना निर्माण गरिएको छ ।

क्षमता विकासले भूमिका तथा जिम्मेवारी पूरा गर्नका लागि व्यक्ति, संगठन तथा समाजमा रहेको त्यस्तो ज्ञान, सीप, धारणा र क्षमता तथा स्रोतको उपयोगितामा वृद्धि गर्ने, बुझाइ तथा सम्बन्धलाई सुदृढ बनाउने र दीगोपनाका लागि मूल्य, धारणा र उत्प्रेरणाका मुद्दाहरूलाई सम्बोधन गर्नु पर्ने हुदा यसलाई व्यक्तिको ज्ञान, सिप र धारणामा सकारात्मक प्रभाव ल्याउनुका साथै समग्र संस्था र प्रणालीको कार्य दक्षता र प्रभावकारिता वृद्धि गर्ने उपायको रूपमा उपयोग गर्नु पर्ने हुन्छ । त्यसैले संस्थागत क्षमता विकासको उद्देश्य हासिल गर्नका लागि संगठन संरचना, नीति तथा कार्य प्रक्रिया, स्रोत तथा व्यवस्थापनका मुद्दाहरूलाई सम्बोधन गर्न सोको विश्लेषणलाई बढि ध्यान दिइएको थियो । जसको माध्यमले व्यक्ति, संगठन र समाजमा आइपर्ने समस्याहरू समाधान गर्न, सम्भावनाहरूको उपयोग गर्न तथा समय सापेक्ष विकासका निर्धारित उद्देश्यहरू प्राप्त गर्न आवश्यक ज्ञान, सीप र धारणा प्राप्त गर्न मद्दत मिल्ने अपेक्षा गरिएको छ । तसर्थ पुराना तथा अनुपयुक्त क्षमताहरूलाई हटाउने वा रूपान्तरण गर्न विद्यमान क्षमतालाई अधिकतम प्रयोग गर्न, विद्यमान क्षमताको विकास तथा सुदृढीकरण गर्न र नयाँ क्षमता स्थापना गर्ने विषयमा विश्लेषण र योजना तयारी लाई निम्नानुसारको चार भागमा छुट्याएर विश्लेषण गरिएको छ ।

१. भौतिक स्रोत साधन व्यवस्थापनसँग सम्बन्धित,
२. नीति, योजना, ऐन/नियम/कार्यविधि प्रक्रियासँग सम्बन्धित,
३. मानव संसाधन प्राप्तिसँग सम्बन्धित, र
४. तालिम, गोष्ठी, अध्ययन, अनुसन्धानसँग सम्बन्धित

### ४.२ स्थानीय सरकारको क्षमता विकास योजना (अनुसूची ७)

क्षमता विकास योजना तर्जुमा दिग्दर्शन २०७६ अनुसार नगरपालिकाका कर्मचारी तथा प्रतिनिधि तथा वडा सचिवहरू लगायत र सरोकारवालाहरू लाई एक दिने अनुशिक्षण पश्चात दिग्दर्शनको अनुसूची २ देखी ५ सम्मका फारमहरू प्रयोग गरी लेखाजोखा गर्नु पर्नेमा स्थानीय तहको निर्वाचन आचारसंहिताको पालना गर्नुपर्ने हुँदा ठूलो समूहमा भौतिक रूपमा उपस्थित भएर लेखाजोखा गर्न असहज परिस्थिति भएकोले सानो समूह छलफलका आधारमा तालिका ४.१ अनुसारको योजना तयार गरिएको छ ।



तालिका ४.१ स्थानीय सरकारको संस्थागत क्षमता विकास योजनाको ढाँचा (अनुसूची ७ मा आधारित)

क्षमता विकासका क्रियाकलापहरू	एकाई	परिमाण	मुख्य जिम्मेवारी	समयावधि			बजेट				लागत व्यहोर्ने स्रोत	
				२०७८।७९	२०७९।८०	०८०।८१	जम्मा	२०७८।७९	२०७९।८०	२०८०।८१	आन्तरिक	बाह्य
<b>१. भौतिक स्रोत साधन व्यवस्थापनसँग सम्बन्धित</b>												
वडा केन्द्रलाई सेवाप्रवाह केन्द्रको रूपमा विकास गर्ने	संख्या	५	प्रशासन शाखा	१	२	२	५	१००००००	२००००००	२००००००		५०,००,०००
नगरपालिकाको बहुतले पार्किङ्ग सहितको व्यवसायिक भवन निर्माण गर्ने ।	संख्या	१	आर्थिक प्रशासन	१	२	२	५	५०००००००	५०००००००	५०००००००	५०००००००	१०,००,००,०००
नगरपालिकाको मेट्रिक सिस्टममा घर नम्बरिङ्ग गर्ने ।	संख्या	५	प्रशासन शाखा	१	२	२	५	५०००००	१००००००	१००००००	५०००००	२५,००,०००
फोहरमैला व्यवस्थापन	संख्या	१	प्रशासन शाखा	१				३०००००				३०००००
सबै वडा कार्यालयलाई प्रविधि मैत्री बनाउने सेवा ग्राही मैत्री कार्यकक्षहरू निर्माण गर्ने	संख्या	५	वडा अध्यक्षहरू	१	२	२	५	२५००००	५०००००	५०००००		१२,५०,०००
विद्युतिय सूचना प्रसारण तथा तथ्यांक भण्डारणको लागि सर्भर व्यवस्थापन गर्ने ।	संख्या	१	सूचना तथा प्रविधि शाखा	१			१	१५०००००				१५,००,०००
सडक अधिकार क्षेत्र र मापदण्ड तयार	संख्या	१	भौतिक पूर्वाधार	१			१	५०००००			५०००००	
प्रशासन, राजश्व, योजना तथा अनुगमन र प्राविधिक शाखाको लागि ल्यापटप	संख्या	१०	आर्थिक प्रशासन		१०		१०	९,००,०००			९,००,०००	
प्रशासन, राजश्व, योजना तथा अनुगमन र प्राविधिक शाखाको लागि मोटर साइकल	संख्या	१०	आर्थिक प्रशासन			१०	१०		३००००००			३०,००,०००
स्वास्थ्य केन्द्रहरूमा कम्प्युटर	संख्या	५	आर्थिक प्रशासन	१	२	२	५	६००००	१२००००	१२००००	३०००००	
दुग्ध चिस्यान केन्द्र	संख्या	१	पूर्वाधार विकास			१	१			४००००००	४००००००	
फलफूल तथा तरकारी भण्डार निर्माण	संख्या	१	पूर्वाधार विकास			१	१			४००००००	४००००००	

uNsf]6 gu/kflnsf, afUn'^a lhNnfsf] Ifdtf ljsf; of]hgf @)&(

जम्मा भौतिक स्रोत साधन व्यवस्थापनसँग सम्बन्धित रु								५४०१००००	५६६२००००	६१६२००००	५९६०००००	११३२५००००
२. नीति, योजना, ऐन/नियम/कार्यविधि प्रक्रियासँग सम्बन्धित												
सडक आवधिक योजना तयारी	संख्या	१	प्रशासन शाखा	१	०	०	१	२०,००,०००	०	०	१०,००,०००	१०,००,०००
आकस्मिक कोष परिचालन नीति	संख्या	१	वन, वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन शाखा		१	०	१		२५००००	०	२५००००	०
गल्कोट नगरपालिकाको डिजिटल पार्श्वचित्र अध्यावधिक गर्ने	संख्या	१	प्रशासन शाखा		१					५०००००	५०००००	
लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण नीति निर्माण	संख्या	१	प्रशासन शाखा महिला तथा बालबालिका शाखा	१	०	०	१	२०००००	०	०	२०००००	०
मर्मत सम्भार कोष व्यवस्थापन नीति तयारी	संख्या	१	जिन्सी शाखा	१	०	०	१	२५००००	०	०	२५००००	०
आन्तरिक सञ्चार निर्देशिका निर्माण	संख्या	१	सूचना प्रविधि शाखा	०	१	०	१	०	१५००००	०	१५००००	०
कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन ऐन निर्माण	संख्या	१	कृषि शाखा	१	०	०	१	२०००००	०	०	२०००००	०
कृषियोग्य भूमिलाई बाँफो नराख्ने नीति	संख्या	१	कृषि शाखा	१	०	०	१	२०००००	०	०	२०००००	०
बालकल्याण गृह सन्चालन कार्यविधि	संख्या	१	महिला बालबालिका शाखा	०	०	१	१	०	०	२०००००	२०००००	०
बाल विवाह विरुद्ध कार्यक्रम सञ्चालन खर्च कार्यविधि	संख्या	१	महिला बालबालिका शाखा	०	०	१	१	०	०	२०००००	२०००००	०
कार्यक्षेत्रमा हुने लैंगिक हिंसा न्यूनिकरण आचार संहिता निर्माण	संख्या	१	महिला बालबालिका शाखा	०	०	१	१	०	०	१०००००	५००००	५००००

कर्मचारी आचारसंहिता तथा कार्य विभाजन कार्यविधि – O&M Survey	संख्या	१	प्रशासन शाखा	०	१	०	१	०	२०००००	०	२०००००	०	
स्थानीय सरकारको कर तथा गैरकर सम्बन्धी कानून निर्माण	संख्या	१	आर्थिक प्रशासन शाखा	०	०	१	१	०	०	२०००००	२०००००	०	
पर्यटकीय गुरुयोजना तयार गर्ने	संख्या	१	आर्थिक प्रशासन शाखा	१	०	०	१	२००००००	०	०	२००००००	०	
बसपार्क व्यवस्थापन सम्बन्धी गुरुयोजना विकास गर्ने ।	संख्या	१	आर्थिक प्रशासन शाखा	१	०	०	१	२००००००	०	०	२००००००	०	
जलयात्रा लागि योग्य क्षेत्रको विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन तयार गर्ने	संख्या	१	आर्थिक प्रशासन शाखा	१	०	०	१	१००००००	०	०	१००००००	०	
शिक्षा योजना तथा शिक्षा प्रोफाइल निर्माण		२	शिक्षा शाखा	१	०	०	१	१००००००	०	०	१००००००	०	
बाल शिक्षालाई जोड दिन छुट्टै बाल मन्टेश्वरी संचालन गरी साधन सम्पन्न र बाल प्रविधि मैत्री बनाउने ।		२	शिक्षा शाखा	१	०	०	१	१००००००	०	०	१००००००	०	
राजस्व सुधार कार्ययोजना	संख्या	१	आर्थिक प्रशासन शाखा	०	०	१	१	०	०	५०००००	२०००००	३०००००	
जम्मा नीति, योजना, ऐन/नियम/कार्यविधि प्रक्रियासँग सम्बन्धित रु									९८५००००	६०००००	१७०००००	१०८०००००	१३५००००
<b>३ मानव संसाधन प्राप्तिसँग सम्बन्धित</b>													
ग्रामिण कृषि प्रविधि लाई एक पटकका लागि टुल किट र औषधि सहयोग	संख्या	२५	५ वटा वडा	५	१०	१०	२५	५००००	१०००००	१०००००	२५००००	०	
ग्रामिण पशु प्रविधि लाई एक पटकका लागि टुल किट र औषधि सहयोग	संख्या	२५	५ वटा वडा	५	१०	१०	२५	५००००	१०००००	१०००००	०	२५००००	

uNsf]6 gu/kflnsf, afUn'^a lhNnfsf] Ifdtf ljsf; of]hgf @)&(

खानेपानीका लागि ग्रामिण मर्मत संभार कार्यकर्ताका लाई एक पटकका लागि औजार सहयोग	संख्या	४५	५ वटा वडा	५	१०	१०	२५	५००००	१०००००	१०००००	२५००००	०
उद्यमशिल विकास कार्यक्रम	संख्या	४५	५ वटा वडा	१५	१५	१५	४५	५००००	१०००००	१०००००	२५००००	०
शिक्षक तालिम/ विषयगत कार्यशाला	संख्या	४५	५ वटा वडा	१५	१५	१५	४५	५००००	१०००००	१०००००	२५००००	०
स्वास्थ्यकर्मी क्षमता अभिवृद्धि तालिम	संख्या	५०	५ वटा वडा	५०	५०	५०	५०	१५००००	१५००००	१५००००	४५००००	
एक गाउँ एक होमस्टे विकास गर्ने	संख्या	१००	५ वटा वडा	५०	२०	३०	५०	५०००००	१००००००	१००००००	२५०००००	
<b>जम्मा मानव संसाधन प्राप्तिसँग सम्बन्धित रु</b>								<b>९०००००</b>	<b>१६५००००</b>	<b>१६५००००</b>	<b>३९५००००</b>	<b>२५००००</b>
<b>४. तालिम, गोष्ठी, अध्ययन, अनुसन्धानसँग सम्बन्धित</b>												
क्षेत्रगत आवधिक गुरुयोजना तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यशाला (५ वटा क्षेत्रगत) ५ दिनको आवासिय तालिम	पटक	१	योजना तथा अनुगमन र प्रशासन शाखा	०	१	०	१	०	५०००००	०	५०००००	०
बनाउन बाँकी रहेका ऐन, नियम, कार्यविधि तथा तयारी सम्बन्धि कार्यशाला	पटक	१	कानूनी इकाई र प्रशासन शाखा	१	०	०	१	१०००००	०	०	१०००००	०
नगरसभा व्यवस्थापन तालिम	पटक	१	प्रशासन	१	०	०	१	३०००००	०	०	३०००००	०
कार्य सम्पादन, मुल्याङ्कन तथा प्रतिवेदन तयार र मापदण्ड निर्धारण सम्बन्धी कार्यशाला	पटक	१	योजना तथा अनुगमन र प्रशासन शाखा	०	१	०	१	०	२०००००	०	२०००००	०
गुनासो व्यवस्थापन बारे वडा समिति, वडा सचिव र न्यायिक समितिलाई प्रशिक्षण	संख्या	१	नगरपालिका र कार्यपालिका	१	०	०	१	३०००००	०	०	०	३०००००
संघ र प्रदेशसँग समन्वय र सहकार्यका लागि अन्तरक्रिया/ छलफल	संख्या	६	प्रशासन	२	२	२	६	५००००	५००००	५००००	१५००००	

लैङ्गिका समानता, समावेशी पहुँच सम्बन्धि अभिमुखिकरण कार्यक्रम	सख्या	३	सामाजिक विकास,	१	१	१	३	१०००००	१०००००	१०००००	३०००००	०
नगरपालिका र विकास साभेदरहरू विच अन्तरकृया	कार्यक्रम संख्या	८	नगरपालिका र कार्यपालिका	२	३	३	८	७५०००	७५०००	७५०००	२२५०००	०
नगरपालिकाका कर्मचारी र वडा सचिवहरूलाई क्षमता विकास सम्बन्धी कार्यक्रम	पटक	१	प्रशासन	१	०	०	१	३०००००	०	०	३०००००	०
तालिम, गोष्ठी, अध्ययन, अनुसन्धानसँग सम्बन्धित जम्मा रु.								१२२५०००	९२५०००	२२५०००	२०७५०००	३०००००
कूल जम्मा								६५९८५३००	१०८०९५०००	११६१९५०००	१२६८२५०००	१६७६५००००

### ४.३ मानव संसाधन विकास एक परिचय

मानव संसाधनको क्षमता विकास भनेको नगरपालिकाको खर्च नभई लगानी र कार्य क्षमता वृद्धि दुवै हो । किनकी ज्ञान र सीपले संस्थालाई चलायमान बनाउँदछ । सामान्यतया मानव संसाधन विकास भनेको संस्थामा कार्यरत कर्मचारी तथा विविध कार्यमा सहयोग गर्ने सेवा बजारको व्यक्तिगत र संस्थागत सीप, ज्ञान र क्षमता विकासको संरचना हो । यसले मानव संसाधन विकासका लागि तालिम, अभिमुखिकरण, अध्ययन अवलोकन गोष्ठी, अन्तरक्रिया, छलफल आदि मात्र नभएर संगठनमा आवद्ध कर्मचारी तथा प्रतिनिधि, संस्थाको आन्तरिक तथा बाह्य व्यवस्थापन, संरचना, विधि, प्रस्तुति समेत भएको हुँदा यो क्षमता विकास योजना बनाउँदा वर्तमानमा भएको जनशक्तिको विद्यमान क्षमताको मूल्यांकन तथा विश्लेषण गरी त्यस अनुरूप क्षमता विकास रणनीति तथा योजनाको तर्जुमा गरिएको छ । अध्ययन क्रममा नगरपालिकाका कर्मचारीसँग दुवै व्यक्तिगत र समूहगत रूपमा कर्मचारीको कार्यविवरण अनुसार गर्नुपर्ने कार्यका लागि आवश्यक पर्ने ज्ञान, सीप र दक्षता तथा उनीहरूमा रहेको विद्यमान ज्ञान, सीप र दक्षता बीचको अन्तर पहिचान गरी प्राप्त भएका सूचनाहरूको अध्ययन तथा विश्लेषण गरी मानव संसाधन विकासका लागि गर्नुपर्ने कार्यहरूको पहिचान गरी यो क्षमता विकास योजना बनाईएको हो ।

### ४.४ स्थानीय सरकारको मानव संसाधन विकास योजना (अनुसूची १०)

क्षमता विकास योजना तर्जुमा दिग्दर्शन २०७६ अनुसार नगरपालिकाका कर्मचारी तथा प्रतिनिधि, वडा सचिवहरू र सरोकारवालाहरू लाई एक दिने अनुशिक्षण पश्चात दिग्दर्शनको अनुसूची ८ र ९ का फारमहरू प्रयोग गरी लेखाजोखा गर्नुपर्नेमा स्थानीय तहको निर्वाचनका कारण ठूलो समूहमा भौतिक रूपमा उपस्थित भएर लेखाजोखा गर्न असहज परिस्थिति भएको हुँदा सानो सानो समूह र शाखागत कर्मचारीहरूसँग छलफलका आधारमा तालिका ४.२ अनुसारको योजना तयार गरिएको छ ।

तालिका ४.२ स्थानीय सरकारको मानव संसाधन विकास योजनाको ढाँचा (अनुसूची १० मा आधारित)

मानव संसाधन विकास क्रियाकलापहरू	प्राप्त हुने सिकाई	सेवा प्रवाहमा आउने प्रभावकारिता	मुख्य जिम्मेवारी	समयावधि			बजेट				जम्मा बजेट		
				२०७८।७९	२०७९।८०	२०८०।८१	जम्मा	२०७८।७९	२०७९।८०	२०८०।८१	आन्तरिक	बाह्य	
<b>१.निर्वाचित पदाधिकारीहरूका लागि</b>													
नगर तथा वडा सभा व्यवस्थापन सम्बन्धी अभिमुखीकरण	नगर तथा वडा सभा र बैठकहरू व्यवस्थित हुने	नगर तथा वडा सभा र बैठक हरू व्यवस्थित र नियमित हुने	प्रशासन	१			१	२०००००				२०००००	
जनप्रतिनिधिहरूाई स्थानीय तहको योजना तर्जुमा सम्बन्धी अनुशिक्षण	योजना तर्जुमाको ज्ञान	योजना तर्जुमा चुस्त हुँने	योजना शाखा	१	१	०	२	२०००००	२०००००	०		४०००००	
क्षेत्रगत आवधिक योजना कार्यान्वयनको बारेमा छलफल तथा अन्तरक्रिया कार्यक्रम	आवधिक योजनाको महत्व र ज्ञान	योजना निर्माणमा सहयोग	प्रशासन शाखा र योजना शाखा	१			१	१०००००				१०००००	
योजना तर्जुमा र अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रणाली र प्रतिवेदन लेखन बारे कार्यपालिका सदस्यहरू, वडाका प्रतिनिधिहरू लाई तालिम	योजना तर्जुमा, कार्यन्वयन र अनुगमन तथा मूल्यांकन का ज्ञान अभिवृद्धी हुने	योजना चक्र व्यवस्थापन तथा मुल्याङ्कन प्रणालीमा सहजता आउँने ।	प्रशासन शाखा, योजना शाखा	१	१		२	३०००००	३०००००			६०००००	
योजना निर्माण प्रक्रियाका बारेमा अभिमुखीकरण	योजना निर्माणमा सहज	योजना आवश्यकताको आधारमा पहिचान गर्न सहयोग	योजना शाखा		१		१		१७५०००			१७५०००	
लैंगिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण बारे कार्यपालिका र वडा	GESI बारे संवेदनशिलता आउँने	समावेशी विकास हुँने ।	प्रशासन प्रमुख महिला तथा बालबालिका शाखा	१	१	०	२	३०००००	३०००००			६०००००	
समितिका पदाधिकारीलाई प्रशिक्षण													
न्याय सम्पादन तथा मध्यस्थता बारे न्यायिक समितिका पदाधिकारीलाई प्रशिक्षण	न्याय सम्पादन मा सहजता र मेलमिलापमा बृद्धि	स्थानीय भ्रै-भ्रगडा मिलाउन सक्षम हुँने	प्रशासन शाखा, न्यायिक समिति	१	०	०	१	१५००००	०	०		१५००००	

uNsf]6 gu/kflnsf, afUn'^a lhNnsf] Ifdtf ljsf; of]hgf @)&(

सार्वजनिक र सामाजिक उत्तरदायित्व जवाफदेहिताका अवधारणा, औजारहरू र उपयोग सीप बारे कार्यपालिका तथा वडाका पदाधिकारी लाई तालिम	उत्तरदायित्वको संवेदनशिलता बढ्ने	सार्वजनिक जवाफदेहितामा सुधार हुने	प्रशासन शाखा			१	१			३०००००	३०००००	
स्थानीय स्रोत साधनहरूको पहिचान, उच्चतम उपयोग र व्यवस्थापन सम्बन्धी अभिमुखिकरण कार्यक्रम	स्रोत साधनको पहिचान र उपयोगको अवस्थाको लेखाजोखा	स्थानीय स्रोत परिचान र व्यवस्थापन गर्न सहयोग पुग्ने	प्रशासन शाखा	२			२	१२००००			१२००००	
<b>जम्मा निर्वाचित प्रतिनिधिको रु</b>								<b>१३७००००</b>	<b>९७५०००</b>	<b>३०००००</b>	<b>१४४५०००</b>	<b>१२०००००</b>
<b>२. समिति, उपसमितिहरूका लागि</b>												
विभिन्न उपभोक्ता समितिहरूलाई विकासमा जनसहभागिता बारे प्रशिक्षण	जनसहभागिताको ज्ञान	जनसहभागिता जुट्ने	योजना शाखा	१५	१५	१५	४५	२२५००००	२२५००००	२२५००००		६७५००००
स्थानीय आवश्यकताको योजना पहिचान अनुशिक्षण	योजना प्राथमिकरणको ज्ञान	योजना छनौटमा सहयोग	योजना शाखा	३	३	३	९	१५००००	१५००००	१५००००	४५००००	
सूचनाको हकबारे टोल सुधार समितिहरूको क्षमता विकास तालिम	सूचनाको ज्ञान	सूचना आदान प्रदानमा सहयोग	प्रशासन शाखा सूचना तथा प्रविधि शाखा	४	४	४	१२	१६००००	१६००००	१६००००	४८००००	
विषयगत आवधिक योजना कार्यान्वयन रणनीतिको बारेमा छलफल तथा अन्तरक्रिया कार्यक्रम	क्षेत्रगत स्थानीय विकास योजना बनाउँन र समस्या समाधान गर्न	समस्या पहिचान र त्यसको उचित समाधान खोज्न सहज	प्रशासन शाखा	५	५	५	१५	२५००००	२५००००	२५००००	७५००००	
विषयगत समितिहरूलाई उनिहरूको काम, कर्तव्य र जिम्मेवारीबारे प्रशिक्षण	जिम्मेवारी प्रष्ट हुने	जिम्मेवारी निर्वाह हुने ।	प्रशासन शाखा	५	५	५	१५	२५००००	२५००००	२५००००	७५००००	



जनप्रनिधिहरूलाई दिगो विकासका लक्ष्यहरूको स्थानियकरण सम्बन्धी तालीम													
जम्मा समिति, उपसमितिहरूका लागि रु								३०६००००	३०६००००	३०६००००	२४३००००	६७५००००	
<b>३. कर्मचारीहरूका लागि</b>													
क्षेत्रगत आवधिक योजना कार्यान्वयन रणनीतिको बारेमा छलफल तथा अन्तरक्रिया कार्यक्रम	क्षेत्रगत स्थानीय विकास योजना बनाउने र समस्या समाधान गर्न	समस्या पहिचा र त्यसको उचित समाधान खोज्न सहज	प्रशासन शाखा		२		२		१२००००		१२००००		
बालअधिकार, बालसंरक्षण लैससास सम्बन्धी तालिम	विषय वस्तुको ज्ञान	बाल संरक्षणको बारेमा ज्ञान अभिवृद्धी	प्रशासन शाखा	१		१	२	३०००००		३०००००		६०००००	
दिगो विकासका लक्ष्यहरूको स्थानियकरण सम्बन्धी तालीम													
बोलपत्र अहावन, सार्वजनिक खरिद नियमावली बारे क्षमता अभिवृद्धी तालिम	बोलपत्र अहावन, सार्वजनिक खरिदको ज्ञान	बोलपत्र अहावन र खरिद प्रक्रिया गर्नमा सहजता हुने	प्राविधिक शाखा	१			१	२५००००				२५००००	
स्थानीय शासन सम्बन्धी नीतिनियम, सार्वजनिक प्रशासन बारे वडा सचिवहरूलाई प्रशिक्षण	सुशासन सहितको सेवा प्रवाहको ज्ञान	स्थानीय शासन सञ्चालनमा सहजता	प्रशास	०	१		१	०	३०००००	०	३०००००		
नतिजामा आधारित योजना तर्जुमा र अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रणाली बारे योजना शाखा, प्राविधिक शाखाका कर्मचारी र वडा सचिवहरूलाई तालिम	ग्रामिण योजना तर्जुमा, कार्यन्वयन र अनुगमन तथा मूल्यांकन बारे ज्ञान प्राप्त हुने	योजना चक्र व्यवस्थापन तथा मुल्यांकन प्रणालीमा सहजता आउने ।	प्रशासन शाखा, योजना शाखा, पूर्वाधार विकास शाखा	१	०	०	१	०	३०००००	०	३०००००		

uNsf]6 gu/kflnsf, afUn'a lhNnsf] Ifdtf ljsf; of]hgf @)&(

लैंगिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण बारे पालिकाका कर्मचारी र वडा सचिवहरू लाई अभिमुखिकरण	लैंगिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण बारे संवेदनशिलता आउने	समावेशी विकास हुने।	प्रशासन	३	०	०	३	३०००००	०	०	३०००००	
सार्वजनिक खरीद व्यवस्थापन बारे अभिमुखिकरण	खरिदलाई व्यवस्थित गर्न	सरकारी सम्पत्तिको व्यवस्थापन र आर्थिक पारदर्शिता	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुखको सहयोगमा	०	१	०	१	०	७५०००		७५०००	
सूचना प्रविधि, अभिलेख व्यवस्थापन तथा ज्ञान व्यवस्थापनबारे नगरपालिका, विषयगत शाखाका कर्मचारी र वडा कार्यालयका कर्मचारी लाई प्रशिक्षण	प्राविधिक ज्ञान हासिल गर्न	कार्यहरू प्रविधि मैत्री हुने	प्रशासन	१	१	०	२	१५००००	१५००००	०	३०००००	
सन्दर्भ स्रोत तथा अभिलेखहरू र सूचना प्रविधिको आवश्यकता र प्रयोग सम्बन्धमा अभिमुखिकरण	नयाँ ज्ञान सीप र सूचनाको प्रयोग	नयाँ नयाँ सोध अध्ययनको ज्ञान र प्रविधिको अभ्यास र उपयोग	प्रशासन शाखा	१			१	६००००			६००००	
सेवाकालिन तथा प्रवेश तालिम	विषयगत क्षेत्रको ज्ञान	कार्य सम्पदानमा सहजता	प्रशासन	नियमित	नियमित	नियमित	नियमित	३०००००	३०००००	३०००००		९०००००
सबै कर्मचारी लाई आधारभूत जिम्मेवारीको आधारमा पुनरताजगी तालिम	जिम्मेवारी अनुकुलको ज्ञान हाशिल हुने	पदको जिम्मेवारी राम्रोसँग बहन हुने	प्रशासन शाखा	नियमित	नियमित	नियमित	नियमित	२०००००	२०००००	२०००००		६०००००
<b>जम्मा कर्मचारीका लागि रु</b>								<b>१५६००००</b>	<b>१४४५०००</b>	<b>६०००००</b>	<b>१६२५०००</b>	<b>२३५००००</b>
<b>४. सेवाग्राही लक्षित क्षमता विकास</b>												
कृषि तथा पशुसेवा प्राविधिक र ग्रामिण कृषि,पशु प्राविधिकता लाई तालिम	स्थानीय सेवा बजारको विकास	कृषकलाई घरदैलो सेवामा पहुँच	वडा कार्यालय कृषि शाखा	१५	१५	१५	४५	७५००००	७५००००	७५००००		२२५००००
एग्रो मार्केटिङ मूल्य श्रृंखला सम्बन्धी तालिम	स्थानीय सेवा बजारको विकास	कृषकलाई घरदैलो सेवामा पहुँच	वडा पशु सेवा शाखा	१५	१५	१५	४५	७५००००	७५००००	७५००००		२२५००००
खानेपानीका लागि ग्रामिण	स्थानीय सेवा	खानेपानी सेवाहरू	वडा कार्यालय	१५	१५	१५	४५	७५००००	७५००००	७५००००		२२५००००

मर्मत संभार कार्यकर्ता तालिम	बजारको विकास	निरन्तर सुचारु हुने	स्वास्थ्य शाखा										
महिला स्वयंसेविकाहरूलाई पोषण सुधार बारे पुनरताज्रगि तालिम	पोषण सुधारका विविध उपायहरूको जानकारी हुने	पोषण सुधारका उपायहरू अवलम्बन हुने	वडा कार्यालय स्वास्थ्य शाखा	५	५	५	१५	१००००००	१००००००	१००००००	३००००००		
अग्नी नियन्त्रकहरूलाई तालिम													
सक्सन मेसिन अपरेटरलाई तालिम													
जम्मा सेवाग्राही लक्षित क्षमता विकासका लागि रु								३२५००००	३२५००००	३२५००००	३००००	६७५००००	
<b>५. साभेदारहरूको क्षमता विकास</b>													
विद्यालयका शिक्षकहरूलाई बालमैत्री पूर्वाधारको आवश्यकता र उपयोगिता बारे अनुशिक्षण	बाल उद्यान र बालमैत्री पूर्वाधारको ज्ञान	उद्यान स्थापना र बालमैत्री पूर्वाधार निर्माण हुने	वडा कार्यालय शिक्षा शाखा	१	२	२	५	५००००	५००००	५००००	५५००००		
स्वास्थ्यचौकीका कर्मचारीलाई स्वास्थ्य सेवाको डिजिटल विधिबाट एकिकृत अभिलेख व्यवस्थापन तालिम	डिजिटल प्रविधिको ज्ञान	सेवाहरूको अभिलेखहरू डिजिटल विधिबाट अध्यावधिक हुने	स्वास्थ्य शाखा		१		१	०	४५००००		४५००००		
स्थानीय सहकारीहरू लाई कृषि उद्यमबारे प्रशिक्षण	कृषि लाई उद्यमको रूपमा बुझाई हुने	कृषिमा व्यवसायिकरण हुने ।	वडा कार्यालय	३	३	३	९	३०००००	३०००००	३०००००		९०००००	
निजिक्षेत्र तथा विकास साभेदार,स्थानीय गैसस संग समन्वय र क्षमता बृद्धि													
करदाता शिक्षा कार्यक्रम													
साभेदारहरूको क्षमता विकास जम्मा रु.								३५००००	८०००००	३५००००	६०००००	९०००००	
<b>कूल जम्मा मानव संसाधन विकासका लागि रु.</b>								<b>९६१००००</b>	<b>९५३००००</b>	<b>७९६००००</b>	<b>९२०००००</b>	<b>१७९५००००</b>	

uNsf]6 gu/kflnsf, afUn'^a lhNnfsf] Ifdtf ljsf; of]hgf @)&(

खर्च सारांस सामान्यतया संस्थागत क्षमता विकासका लागि गल्कोट नगरपालिकाले ब्यहोर्न सक्ने स्रोतको विश्लेषण गर्दा निम्न अनुसार हुँन आउँने देखिन्छ, तालिका

तालिका नं. ४.३ : संस्थागत क्षमता विकासको खर्च सारांस

सि.नं	संस्थागत क्षमता विकासका क्षेत्र	जम्मा लागत रु	चालु खर्च बाट रु	चालु खर्च प्रतिशत	बाह्य स्रोतको अपेक्षा रु	बाह्य स्रोतको आपेक्षा प्रतिशत
१	भौतिक स्रोत साधन व्यवस्थापनसँग सम्बन्धित	१६९८७००००	५६६२००००	३३.३३ %	१६५७५००००	६६.६६%
२	नीति,योजना,ऐन/नियम/कार्यविधि प्रक्रियासँग सम्बन्धित	१२१५००००	१०८०००००	८८.८८ %	१३५००००	११.१२%
३	मानव संसाधन प्राप्तिसँग सम्बन्धित	४२०००००	३९५००००	९४.०४%	२५००००	५.९५%
४	तालिम, गोष्ठी, अध्ययन, अनुसन्धानसँग सम्बन्धित	२३४५०००	२०७५०००	८८.४८%	३०००००	११.५१%
	<b>जम्मा</b>	<b>१८८५६५०००</b>	<b>७३४४५०००</b>	<b>३८.९४%</b>	<b>१६७६५००००</b>	<b>६१.०५%</b>

तालिका ४.४: मानव संसाधन विकासको खर्च सारांस

सि.नं	मानव संसाधन विकासका क्षेत्र	जम्मा लागत रु	चलु खर्च बाट रु	चालु खर्च प्रतिशत	बाह्य स्रोतको अपेक्षा रु	बाह्य स्रोतको आपेक्षा प्रतिशत
१	निर्वाचित पदाधिकारीहरूका लागि	२६४५०००	७४५०००	५४.६३%	१२०००००	४५.३६%
२	समिति, उपसमितिहरूका लागि	९९८००००	२४३००००	२६.४७%	६७५००००	७३.५३%
३	कर्मचारीहरूका लागि	४१७५०००	१८२५०००	४३.७१%	२३५००००	५६.२९%
४	सेवाग्राही लक्षित क्षमता विकास	९७५००००	३००००००	३०.७७%	६७५००००	६९.२३%
५	साभेदारहरूको क्षमता विकास	२१०००००	१२०००००	५७.१४%	९०००००	४२.८६%

जम्मा	२७१५००००	९२०००००	३३.८९%	१७९५००००	६६.११%
-------	----------	---------	--------	----------	--------

यी माथिका दुबै संस्थागत क्षमता विकास र मानव संसाधन विकासका लागि कूल रु २,७१,५०,००० खर्च आउँछ जुन नगरपालिकाको क्षमता भन्दा धेरै माथि हुन्छ । माथि संस्थागत क्षमता विकासमा मात्रै नगरपालिकाले रु १८,८५,६५,००० व्यहोर्नु पर्ने हुन्छ र बाँकी मानव संसाधन विकासका खर्च समेत गर्दा पालिकाको क्षमताले नपुग्ने भएको हुँदा सेवा र स्रोतको संभावना भएका सरोकारवालाहरूको खोजि गर्ने शिलशिलामा दिग्दर्शको अनुसूची ६ अनुसारको क्षमता विकाससँग सम्बन्धित स्रोत व्यक्ति र सरोकारवाला पक्षहरू विश्लेषण गर्ने प्रयत्न गरिएको छ ।

#### तालिका ४.५ क्षमता विकाससँग सम्बन्धित स्रोत व्यक्ति र सरोकारवाला पक्षहरू (अनुसूची ६ सँग सम्बन्धित)

स्रोत व्यक्ति वा सरोकारवाला पक्षको नाम	क्षमता विकास सहकार्य वा सहयोगका क्षेत्र	संभावित भूमिका
सङ्घीय सरकार	आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग, कर्मचारीको व्यवस्थापनमा सहयोग	आर्थिक अनुदान
गण्डकी प्रदेश प्रशिक्षण प्रतिष्ठान	प्राविधिक सहयोग, क्षमता विकास (श्रोत व्यक्ती, विज्ञ सहयोग)	क्षमता अभिवृद्धी, तालिम, नीति तथा रणनीति तयारी, आवधिक योजना तयारी
प्रदेश सरकार, विषयगत मन्त्रालयहरू	आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग	आर्थिक अनुदान
राष्ट्रिय योजना आयोग	आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग	आर्थिक अनुदान
गण्डकी प्रदेश, योजना आयोग	आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग	आर्थिक अनुदान
जिल्ला समन्वय समिति, बाग्लुङ	आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग	आर्थिक अनुदान
USAID	लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेसीकरण नीति बनाउन र क्षमता अभिवृद्धीका लागि तालिम, अभिमुखिकरणत सचेतिकरण गर्नमा सहयोग ।	क्षमता अभिवृद्धी, तालिम, नीति तथा रणनीति तयारी र प्राविधिक सहजीकरण
	शिक्षा नियमावली बनाउनमा आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग	शिक्षा नियमावली बनाउनका लागि श्रोत व्यक्ति पहिचान, आर्थिक र प्राविधिक सहयोग
	अपांगता भएका व्यक्तिहरूको सशक्तिकरणमा आर्थिक र जीविकोपार्जन गराउनमा सहयोग	अपांगता भएका व्यक्तिहरूको क्षेत्रमा सहयोग र सहकार्य र जीविकोपार्जन गराउनका लागि क्षमता । अभिवृद्धी

uNsf]6 gu/kflnsf, afUn'^a lhNnfsf] Ifdtf ljsf; of]hgf @)&(

	बाल सरंक्षणको क्षेत्रमा सहयोग	बाल सरंक्षण नीति बनाउन प्राविधिक सहयता
वि.वाई. सी., बाग्लुङ	रोजगार तथा पूर्वाधारको नयाँ प्रविधिमा तालिममा सहयोग	मेसन तालिममा आर्थिक र प्राविधिक सहयोग
		क्षमता अभिवृद्धि, तालिम, नीति तथा रणनीति तयारी र प्राविधिक सहजीकरण
हेल्भेटास	मनोसामाजिक परामर्श तथा वित्तिय साक्षरतामा आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग र तालिममा सहजिकरण	क्षमता अभिवृद्धि, तालिम र आर्थिक सहयोग
गाजा युवा क्लव, बाग्लुङ	स्वास्थ्य र पोषण	क्षमता अभिवृद्धि, तालिम र आर्थिक सहयोग
सुआहारा	स्वास्थ्य र पोषण	क्षमता अभिवृद्धि, तालिम र आर्थिक सहयोग
अन्य गैरसरकारी संस्था	विकासमा साभेदरी	गा.पा.को नीति तथा कार्यक्रमको मातहतमा रहेर सहकार्य
वित्तिय संस्था	विकासमा साभेदरी	गा.पा.को नीति तथा कार्यक्रमको मातहतमा रहेर सहकार्य
सहकारी	विकासमा साभेदरी	गा.पा.को नीति तथा कार्यक्रमको मातहतमा रहेर सहकार्य
वन उपभोक्ता समूह	विकासमा साभेदरी	गा.पा.को नीति तथा कार्यक्रमको मातहतमा रहेर सहकार्य
स्थानीय उपभोक्ता	विकासमा साभेदरी	लागत साभेदारी

## परिच्छेद ५ क्षमता विकास योजना कार्यान्वयन रणनीति र प्रथम वर्षको योजना

### ५.१ पृष्ठभूमि

नेपालका सबै स्थानीय तहहरू नागरिकका घरदैलोका सरकार हुन र यिनलाई नेपालको संविधान २०७२ ले प्रसस्त विधायिकी, न्यायिक र कार्यकारी अधिकार प्रदान गरेको छ। तर नागरिकको जीवनस्तर सुधारका लागि यी अधिकारहरू उपयोग गर्न सबै स्थानीय तहहरू संस्थागत रूपमा सवल्, संरचनागत रूपमा व्यापक र मानव संसाधनका रूपमा पर्याप्त र ज्ञान, सीप र क्षमतायुक्त हुनु जरुरी छ। स्थानीय सरकारका अधिकार र जिम्मेवारीहरू कतिको कुशल रूपमा सम्पादन हुन्छन् भन्ने कुरा स्थानीय सरकारको भौतिक सुसम्पन्नता, विभिन्न पदीय जिम्मेवारीमा रहेका जननिर्वाचित प्रतिनिधिहरू र मानव संसाधनको ज्ञान, सीप र क्षमतामा भर पर्दछ। तसर्थ यो क्षमता विकास योजना कार्यान्वयन गर्न केहि निश्चित रणनीति कार्यविधि अवलम्बन गरिनेछ जो तल दिईएको छ।

### ५.२ उद्देश्य

नगरपालिकाको २०७८।०७९ मा तयार भएको क्षमता विकास योजना र अगामी वर्षहरूमा तयार हुने तथा भएका क्षमता विकास योजनाहरूको सफल र नतिजामूलक कार्यान्वयन भएर योजनाले लिएको लक्ष्य तथा उद्देश्य पुरागर्न मद्दत पुऱ्याउने हो।

### ५.३ कार्य क्षेत्र

नगरपालिकाको क्षमता विकासको कार्यक्षेत्र व्यापक छ। खास गरी योजनामा निर्दिष्ट भएका क्षमता विकासका कार्यहरू सम्पादनगर्न दुई भागमा प्रस्तुत गरिएका योजनाहरूलाई कार्यान्वयन गर्ने हो।

#### क. संस्थागत क्षमता विकास

१. भौतिक स्रोत साधन व्यवस्थापनसँग सम्बन्धित
२. नीति, योजना, ऐन/नियम/कार्यविधि प्रक्रियासँग सम्बन्धित
३. मानव संसाधन प्राप्तिसँग सम्बन्धित
४. तालिम, गोष्ठी, अध्ययन, अनुसन्धानसँग सम्बन्धित

#### ख. मानव संसाधन विकासमा तालिम, गोष्ठी, सेमिनार, अवलोकन भ्रमण, अन्तरकृया आदि

१. निर्वाचित पदाधिकारीहरूका लागि
२. विभिन्न समिति, उपसमिति, टोल सुधार समितीहरूका लागि
३. पालिकाका कर्मचारीहरूका लागि
४. सेवाग्राही लक्षित क्षमता विकास
५. साँभेदारहरूको क्षमता विकास

यी माथिका दुवै क्षेत्रका कार्यहरू सम्पादन गर्न तल उल्लेखित चार चरणका कार्यहरू गरिने छः

#### चरण १: योजना स्वीकृती र बजेट सुनिश्चितता

- क. क्षमता विकास योजना कार्यपालिका मार्फत् नगरसभाबाट पारित गराउने

uNsf]6 gu/kflnsf, afUn'^a lhNnfsf] Ifdtf ljsf; of]hgf @)&(

ख. योजना कार्यान्वयनका लागि आन्तरिक स्रोतको बजेट सुनिश्चित गर्ने ।

ग. बाहिरी सहयोगको खोजि र स्रोत पहिचान र सुनिश्चित गर्ने ।

#### चरण २: सहयोगी संस्था तथा स्रोत व्यक्तिको पहिचान, लागत र कार्य संभौता

क. क्षमता विकास सम्बन्धमा विभिन्न सहयोगी निकायहरूबीच समन्वय गर्ने ।

ख. मानव संसाधनको ज्ञान तथा सीप विकासका लागि स्रोत व्यक्ति तथा संस्थाको पहिचान ।

ग. संस्थागत तथा मानव संसाधन विकासलाई निश्चित गरिएका गतिविधिहरूका लागि आवश्यक पर्ने लागत तयारी ।

घ. संस्थागत क्षमता विकास तथा मानव संसाधन विकासको स्रोत व्यक्ति वा संस्थासँग कार्य सम्भौता ।

#### चरण ३: क्षमता विकास योजना कार्यान्वयन चरण

क. आवश्यक मानव संसाधन व्यवस्थापनको लागि नीति नियम र दरबन्दी मातहतमा रहेर भर्ना प्रकृया पुरा गर्ने ।

ख. संस्थागत संरचना भित्रको तथा समुदाय स्तरको मानव संसाधनको क्षमता विकासको हकमा आवश्यक स्थान तथा सामग्री व्यवस्थापन ।

ग. तालिम, गोष्ठी, अभिमुखिकरण, सेमिनार वा अन्य सीप विकास तालिम सञ्चालनमा सहजिकरण

घ. संस्थागत संरचनामा सुधारका कार्यहरू सम्पन्न गर्ने ।

#### चरण ४: अनुगमन, अध्ययन तथा अध्यावधिक

क. क्षमता विकास कार्यक्रम कार्यान्वयनको नियमित अनुगमन र समिक्षा गर्ने ।

ख. क्षमता विकास योजनालाई वार्षिक रूपमा अध्यावधिक गर्ने गराउने

ग. क्षमता विकास बाट आएको परिवर्तन तथा सेवा प्रवाह र सुसाशनमा आएको सुधार बारे अध्ययन गराउने ।

### ५.४ योजना कार्यान्वयनको रणनीति

**५.४.१ नगरपालिकाबाट योजनाको स्वामित्व ग्रहण:** यो योजना नगरपालिकाको जनप्रतिनिधि र कर्मचारीहरूको सहभागितामा तयार भएको हुदा यसको स्वामित्व नगरपालिकाले ग्रहण गर्दछ ।

**५.४.२ क्षमता विकास योजना कार्यान्वयनका लागि कार्यविधि तयारी:** यो योजना कार्यान्वयनका लागि आवश्यक परे छुट्टै कार्यविधि बनाईने छ ।

**५.४.३ बजेट सुनिश्चित गर्ने:** यो योजना कार्यान्वयनका लागि बजेटको सुनिश्चितता गर्न नगरपालिकाले नगरसभाबाट समग्र नगरपालिकाको संस्थागत विकास र मानव संसाधन विकासको लागि वार्षिक चालु खर्चबाट क्षमता विकास योजनाले लक्षित गरेका क्षमता अभिवृद्धीका कार्यक्रम कार्यान्वयनका लागि आवश्यक बजेट नगरपालिकाले विनियोजन गर्ने छ ।

**५.४.४ निर्वाचित पदाधिकारी लाई अनिवार्य अनुशिक्षण:** नयाँ निर्वाचन पछि आएका सबै निर्वाचित प्रतिनिधिहरूलाई नगरपालिकाका एकल तथा साभा अधिकारहरू, तिनिहरूको प्रयोग, संघीय कानुनले प्रदान गरेका कार्यहरू र ऐन नियम र प्रतिनिधिहरूका कार्य जिम्मेवारी बारे निर्वाचन लगत्तै सेवा प्रवेश अनुशिक्षण प्रदान गरिने छ ।



**५.४.५ सम्पर्क व्यक्तिको व्यवस्था:** क्षमता विकास योजना समन्वय समितिको व्यवस्था गरिएको छ र योजनामा अतिरिक्त व्यक्तिहरूलाई पनि जिम्मेवारी दिईएको छ । तथापी योजनाको संवेदनशिलतालाई ध्यानमा राखी यसका समग्र प्रशासनिक जटिलताहरूको व्यवस्थापन, कार्य योजना अनुसारका कार्यहरू चलायमान बनाउन र भएका कार्यहरूको दस्तावेज सहितको व्यवस्था तथा योजना कार्यान्वयनको अनुगमन, मूल्यांकन तथा प्रतिवेदनको व्यवस्थापनका लागि वरिष्ठ कर्मचारी मध्ये कसै एकलाई सम्पर्क व्यक्तिका रूपमा कार्य तोकिने छ ।

**५.४.६ संस्थागत संरचनामा सुधार:** संस्थागत क्षमता भनेका संस्थाको भौतिक स्रोत साधन, ऐन, नियम, विधि तथा प्रणाली, आवश्यक मात्रामा मानव संसाधन व्यवस्था र मानव संसाधनको क्षमता विकासमा पर्नजाने हुँदा यो क्षमता विकास योजना तयार गर्दा माथि भनिएभै सर्वप्रथम संस्थागत संरचनाको सुधार गर्न प्राथमिकता दिईने छ ।

**५.४.७ मानव संसाधनको विकास:** संस्थागत संरचना जतिसुकै चुस्त भए पनि यदि त्यसको उपयोग गर्ने क्षमता संस्थागत संरचना भित्र भएन भने विकास व्यवस्थापन, सेवा प्रवाह र सुशासनमा असर पर्दछ । तसर्थ क्षमता विकासको दोस्रो प्राथमिकता स्वरूप मानव संसाधनको विकासलाई अगाडी बढाईने छ । अर्थात संस्थागत स्रोत विकास र मानव संसाधन विकास संगसंगै लगिनेछ ।

**५.४.८ सेवा बजारहरूको व्यापकिकरण अथवा क्षमता उपयोको दायरा बिस्तार:** संस्थागत क्षमता विकास लाई व्यक्तिको ज्ञान, सिप र धारणामा सकारात्मक प्रभाव ल्याउनुका साथै समग्र संस्था र प्रणालीको कार्य दक्षता र प्रभावकारिता वृद्धि गर्ने उपाय भनिन्छ । तसर्थ नगरपालिकाले आफ्ना सेवाहरू नगरक्षेत्र भित्रका मानव स्रोतसंग मात्र भर पर्दा सेवा प्रवाहको दायरा सीमित भै जनताका आवश्यक न्यूनतम सेवाहरूमा शंकुचन आउँछ । तसर्थ यो क्षमता विकास योजना कार्यान्वयन गर्दा नगरपालिका भित्रका नेतृत्व तह तथा कर्मचारी मात्र नभै जनता लाई आवश्यक परेका हरेक सेवाहरूका लागी स्थानीय सरोकारवालाहरू वा निजि क्षेत्र तथा समुदायलाई समेत समेटिने छ । त्यसैले समुदाय स्तरका सेवा समुदाय स्तर बाटै भन्ने मूल्य र मान्यता लाई अगाडिने छ । कतिपय समुदाय स्तरमा घर दैलोमा नै सेवा प्रवाह जरुरी पर्दछ जस्तो खाने पानीको मर्मत संभार कार्यकर्ता, पशु सेवा कार्यकर्ता, कृषि सेवा कार्यकर्ता, कृषि तथा पशु विमा सहजकर्ता आदि । यस्ता सेवाहरू केवल नगरपालिकामा रहेका सीमित जनशक्तिमाथि भर पर्नु पर्दा सेवामा चुस्तता आउँदैन । तसर्थ यो क्षमता विकास योजना कार्यान्वयन गर्दा समुदायस्तरका सेवा समुदाय बाटै भन्ने मान्यतालाई कार्यान्वयनमा ल्याईने छ ।

## ५.५ कार्यान्वयनका सिद्धान्तहरू

**५.५.१ बिभेद शुन्य:** संस्था भित्र वा संस्था बाहिरका सरोकारवालाहरू र समुदाय स्तरका सेवा समुदाय स्तर बाटै भन्ने मान्यता अनुसार मानव संसाधनको क्षमता विकास गर्दा नेतृत्व, सानो वा ठूलो कर्मचारी वा समुदाय सदस्यमा कुनै भेदभाव गरिने छैन ।

**५.५.२ पारदर्शिता:** यो योजना कार्यान्वयन पूर्ण पारदर्शी ढंगबाट सञ्चालन हुँने छ र हाम्रा गराई, प्रकृया र खर्चहरू नगरपालिकाको सार्वजनिक सुनुवाई तथा चासो राख्नेलाई सूचना दिएर पूर्ण पारदर्शी बनाईने छ ।

**५.५.३ समन्वय र सहकार्य:** यो योजना कार्यान्वयन गर्दा नगरपालिका एकलै अगाडी नबढि विधिन्न सरोकारवालाहरू, सेवा प्रदायक तथा स्रोत दाताहरू संगको सहकार्यमा कार्यान्वयन गरिने छ ।

**५.५.४ योगदानमा आधारित कार्यक्रम:** यो क्षमता विकास योजनालाई केवल बाह्य दातामा निर्भर नबनाई नगरपालिकाको योगदान लाई पनि संगसंगै लगिने छ ।

## ५.६ कार्यान्वयन तालिका प्रथम वर्ष

यो क्षमता विकास योजनाको कार्यान्वयन एकल प्रयासबाट संभव हुँदैन । यसमा सबै सरोकारवाला, विषयगत कार्यालयहरू, नगरपालिका भित्रका विषयगत शाखा तथा उपशाखाहरू समेत सबै निर्वाचित जनप्रतिनिधि र राजनीतिक दलहरूको जिम्मेवारी हुन्छ । यो क्षमता विकास योजनाका मूल कार्यहरूका लागि निम्न अनुसार जिम्मेवारी बहनको अपेक्षा गरिएको छ ।

## आगामी आ.व. २०७८/२०७९ को कार्ययोजना

### तालिका ५.१ पहिलो वर्षको कार्ययोजना

कार्यान्वयन चरण	योजना कार्यान्वयन गतिविधि	प्रथम त्रैमासिक	दस्रो त्रैमासिक	तेस्रो त्रैमासिक	चौथो त्रैमासिक	मूल जिम्मेवारी
<b>चरण १: योजना स्वीकृती र बजेट सुनिश्चितता</b>						
१.१	क्षमता विकास योजना कार्यपालिका मार्फत् नगरसभाबाट पारित गराउने					क्षमता विकास समन्वय समिती र प्र.प्र अधिकृत
१.२	योजना कार्यान्वयनका लागि कार्यान्वयनका लागि आन्तरिक स्रोतको बजेट सुनिश्चित गर्ने ।					क्षमता विकास समन्वय समिती र प्र.प्र अधिकृत
१.३	बाहिरी सहयोगका खोजि र स्रोत पहिचान र सुनिश्चित गर्ने					क्षमता विकास समन्वय समिती र प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत
<b>चरण २: सहयोगी संस्था तथा स्रोत व्यक्तिको पहिचन, लागत र कार्य संभौता</b>						
२.१	क्षमता विकास सम्बन्धमा विभिन्न सहयोगी निकायहरूबीच समन्वय गर्ने ।					क्षमता विकास समन्वय समिती र प्रशासन प्रमुख
२.२	मानव संसाधनको ज्ञान तथा सीप विकासका लागि स्रोत व्यक्ति तथा संस्थाको पहिचान ।					क्षमता विकास समन्वय समिती र प्रशासन प्रमुख
२.३	संस्थागत तथा मानव संसाधन विकासलाई निश्चित गरिएका गतिविधिहरूका लागि आवश्यक पर्ने लागत तयारी					क्षमता विकास समन्वय समिती र प्रशासन प्रमुख
२.४	संस्थागत क्षमता विकास तथा मानव संसाधन विकासको स्रोत व्यक्ति वा संस्था सँग कार्य संभौता					क्षमता विकास समन्वय समिती र प्रशासन प्रमुख
<b>चरण ३: क्षमता विकास योजना कार्यान्वयन चरण</b>						
३.१	थप मानव संसाधन व्यवस्थापनको लागि नीति नियम र दरबन्दि मातहतमा रहेर भर्ना प्रकृया पुरा गर्ने ।					प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत

uNsf]6 gu/kflnsf, afUn'^a lhNnfsf] Ifdtf ljsf; of]hgf @)&(

३.२	संस्थागत संरचना भित्रको तथा समुदाय स्तरको मानव संसाधनको क्षमता विकासको हकमा अवश्यक स्थान तथा सामाग्री व्यवस्थापन ।					प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत र प्रशासन प्रमुख ।
३.३	तालिम, गोष्ठी, सेमिनार वा अन्य सीप विकास तालिम संचालनमा सहजिकरण ।					प्रशासन प्रमुख ।
३.४	संस्थागत संरचनामा सुधारका कार्यहरू सम्पन्न गर्ने ।					प्रशासन प्रमुख ।
<b>चरण ४: अनुगमन, अध्ययन तथा अध्यावधिक</b>						
४.१	क्षमता विकास कार्यक्रम कार्यान्वयनको नियमित अनुगमन र समिक्षा गर्ने ।					क्षमता विकास समन्वय समिति
४.२	क्षमता विकास योजनालाई वार्षिक रुपमा अध्यावधिक गर्ने गराउने					क्षमता विकास समन्वय समिति
४.३	क्षमता विकास बाट आएको परिवर्तन तथा सेवा प्रवाह र सुसाशनमा आएको सुधार बारे अध्ययन गराउने ।					क्षमता विकास समन्वय समिति

## परिच्छेद ६: कार्यक्रम व्यवस्थापन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन

### ६.१ कार्यक्रम व्यवस्थापन

यस नगरपालिकाको क्षमता विकास योजना कार्यान्वयनका मूल जिम्मेवारी निम्न जिम्मेवारीका साथ क्षमता विकास समन्वय समितिले नगरपालिकाका प्रमुख तथा प्रमुख प्रशासकिय अधिकृतसँगको समन्वयमा क्षमता विकास समन्वय समितिमा रहने छ ।

#### क्षमता विकास समन्वय समितिको जिम्मेवारी:

- क्षमता विकास सम्बन्धी नीति तथा रणनीतिहरू कार्यपालिका मार्फत् सभाबाट पारित गराउने र कार्यान्वयनका लागि बजेटको सुनिश्चितता गर्ने ।
- क्षमता विकास योजनालाई वार्षिक रूपमा अध्यावधिक गर्ने गराउने,
- क्षमता विकासका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने गराउने,
- स्थानीय सरकारको क्षेत्रभित्र सञ्चालन हुने क्षमता विकासका कार्यक्रमहरू बीच समन्वय गर्ने गराउने,
- समितिले सूचकमा आधारित भई क्षमता विकास कार्यक्रमको अनुगमन गर्ने,
- कार्यक्रमको गुणस्तर सुनिश्चित गर्न नियमित रूपमा कार्यक्रमको अनुगमन र समिक्षा गर्ने,
- क्षमता विकास सम्बन्धमा अन्य सहयोगी निकायहरूसँग समन्वय गर्ने,
- क्षमता विकास सम्बन्धी अध्ययन, अन्वेषण गर्ने गराउने,
- क्षमता विकास सम्बन्धी अन्य आवश्यक कार्यहरू गर्ने ।

### ६.२ योजना कार्यान्वयनको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन

स्थानीय तह संचालन ऐन २०७४ को परिधीमा रहि नगरपालिकाबाट आयोजना

कार्यान्वयनको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गरिनेछ । यो क्षमता विकास योजनाको कार्यान्वयनबाट लक्षित उद्देश्य तथा आयोजनाबाट हुनुपर्ने विकास प्रयास र सेवा प्रवाहमा भएको परिवर्तन कुन हदसम्म भयो वा भएन तथा अपेक्षित नतिजा प्राप्त भए/नभएको बारे निम्न अनुसार अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गरिनेछ ।

**६.२.१ नियमित अनुगमन:** क्षमता विकास योजनाको कार्यान्वयन चरणमा नियमित अनुगमन गरिनेछ । कार्यान्वयन चरणमा योजनाका गतिविधिहरूको लागत, परिमाण, समय सीमा तथा गुणस्तर लगायत कार्यान्वयन चरणमा आई परेका समस्या तथा संभावित विकल्पहरू समेतको पहिचान गरी नगरकार्यपालिका लाई पृष्ठपोषण दिन यो अनुगमन गरिनेछ । यो अनुगमनको जिम्मेवारी नगरपालिकाको मौजूदा अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण समितिले क्षमता विकास योजना समन्वय समितिको सहकार्यमा गर्ने छ ।

## योजना कार्यान्वयनको अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण निम्न अनुसार गरिनेछ,

- योजनाको प्रत्येक वर्षको कार्यक्रम स्वीकृत भएपछि कार्यान्वयनका लागि सम्बन्धित शाखाहरूबाट कार्यपालिकामा पेश भएको एकिकृत कार्य योजनाका आधारमा अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण समितिले वार्षिक अनुगमन कार्ययोजना बनाई कार्यान्वयन गर्ने छ ।
- अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण समितिले गरेको अनुगमन प्रतिवेदन प्रत्येक २ महिनामा कार्यपालिका बैठकमा पेश गरी छलफल गरिनेछ ।
- यसरी कार्यपालिकामा पेश भएर छलफल गर्दा योजना कार्यान्वयनमा त्रुटिहरू सच्याउन तथा समय व्यवस्थापन र गुणस्तर कायम राख्न सम्बन्धित पक्षहरूलाई आवश्यक निर्देशन दिईनेछ र यो मान्नु सबैको कर्तव्य हुनेछ ।

**६.२.२ मध्यावधिक समिक्षा:** यो क्षमता विकास योजनाले लिएको गति तथा समग्र कार्यान्वयनको अवस्थाको समिक्षा नगरपालिकाले आन्तरिक तरिकाले योजना सुरु भएको दोस्रो वर्षको अन्त्यमा क्षमता विकास योजना समन्वय समिति समेतको सहभागितामा संयुक्त कार्यदल बाट गराईने छ । यो समिक्षाबाट ३ वर्षमा सम्पन्न गर्नु पर्ने कार्यहरूको गति मापन गरी आवश्यक परे क्षमता विकास योजनाको लक्ष्यहरूको समिक्षा गरी थप वा घट गरी योजनाको नयाँ प्रारूप पनि तयार गर्न सकिनेछ ।

**६.२.३ आयोजना कार्यान्वयन समाप्ति पछिको मूल्याङ्कन:** यो ३ वर्षे क्षमता विकास योजनाले तया गरेका लक्ष्यहरू, स्रोत साधनको उपयोग, त्यसको तात्पर्यता, प्रभावकारिता, पारदर्शिता, योजनको कार्यान्वयनबाट निक्लिएका नतिजाहरू तथा तिनिहरूको दिगोपनाको बारेमा यो योजनाको कार्य समाप्ती लगत्तै तेस्रो पक्षबाट मूल्याङ्कन गराईनेछ र यसका सिर्काईहरूलाई आगामी योजनाहरूमा कार्यान्वयनमा ल्याईनेछ ।

**६.२.४ प्रभाव मूल्यांकन:** यो क्षमता विकास योजनाले समाज तथा समग्र नगरपालिकामा पारेको प्रभाव बारेमा योजना कार्यान्वयन समाप्तिको वर्ष तेस्रो पक्षबाट मूल्याङ्कन गराईनेछ ।

## सन्दर्भ सामाग्रीहरू

---

१. नेपालको संविधान २०७२
२. सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयबाट तयार पारिएको स्थानीय तहहरूको क्षमता विकास योजना तर्जुमा सम्बन्धि दिग्दर्शन २०७६
३. स्थानीय तह संचालन ऐन २०७४
४. स्थानीय तह संचालन कार्यविधि २०७६
५. गल्कोट नगरपालिकाको बस्तुगत विवरण २०७६
६. नगरपालिकाको आधिकारिक वेवसाइट
७. गल्कोट नगरपालिकाको प्रथम आवधिक विकास योजना २०७७
८. नगरपालिकाबाट उपलब्ध सामाग्रीहरू जस्तै नगरपालिकाको विगत ३ वर्षको नीति, कार्यक्रम तथा बजेट, आवधिक योजना, पार्श्वचित्र, नगरपालिकाको कर्मचारी दरबन्दी तथा पदपूर्तिको अवस्था, नगरपालिकाको भवन, मेसिन, उपकरण तथा भौतिक स्रोत साधनहरू, नगरपालिकाले पारित गरेका ऐन, नियम, कार्यविधिहरू, नगरपालिकाको प्रगति प्रतिवेदनहरू आदि ।

uNsf]6 gu/kflnsf, afUn'<sup>a</sup> lhNnfsf] Ifdtf ljsf; of]hgf @)&(



## अनुसूचिहरू

अनुसूचि १ स्थानीय सरकारको संस्थागत क्षमता (सञ्चालन व्यवस्थापन) लेखाजोखा संक्षिप्त विवरण (एकल तथा साभ्ना अधिकारसँग सम्बन्धित)

<p>१. आर्थिक विकास: कृषि, उद्योग तथा वाणिज्य, पर्यटन, सहकारी, वित्तीय क्षेत्र ( संघीय ऐनको थप व्यवस्था: घरेलु तथा साना उद्योग समेत)                  २. सामाजिक विकास: शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाई, संस्कृति, लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण ।                  ३. भौतिक पूर्वाधार: सडक तथा पुल, भोलुङ्गे पुल, सिँचाई, भवन तथा शहरी विकास, ऊर्जा, लघु तथा साना जलविद्युत्, वैकल्पिक ऊर्जा, सञ्चार                  ४. वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन: वन तथा भूसंरक्षण, जलाधार संरक्षण, वातावरण संरक्षण, जलवायु परिवर्तन, फोहरमैला व्यवस्थापन, जलउत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण, विपद् व्यवस्थापन</p>			
क्षमता विकासका क्षेत्र	महाशाखा/शाखा/इकाइको भूमिका (हुने /नहुने)	के कुरामा कमी भएर कार्यसम्पादनलाई प्रभाव पारेको छ ? विस्तृत विवरण लेख्ने । (१. भौतिक स्रोत साधन, २. ऐन, नियम, विधि र प्रणाली, ३. जनशक्ति व्यवस्था, ४. ज्ञान, सीप, दक्षता) ५. अन्य .....	क्षमता विकासका लागि चाल्नु पर्ने उपायहरू
(क) विकास व्यवस्थापन			
विषयक्षेत्रगत विकास आवधिक/गुरु योजना तथा नीति नियमहरू	योजना शाखा	विषय क्षेत्रगत विकास आवधिक/गुरु योजना तथा नीति नियमहरू तयार भएको	विषयगत आवधिक योजना कार्यन्वयन गर्नुपर्ने ।
समावेशी विकास नीति (लैङ्गिक, बालबालिका, सीमान्तीकृत वर्ग, गरीबमुखी विकास)	महिला तथा बालबालिका शाखा	लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी नीति नभएको शाखा व्यवस्थापना सम्बन्धी क्षमता अभिवृद्धी नभएको गरिवी निवारण सम्बन्धी नीति नभएको । लैङ्गिक, सीमान्तीकृत वर्गको लागि बजेट विनियोजन हुन नसकेको	लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी नीति बनाउने । बालअधिकार, बालसंरक्षण, लैससास, सम्बन्धि क्षमता विकास गर्नुपर्ने लैङ्गिक, सीमान्तीकृत वर्गको लागि बजेट विनियोजन गर्नुपर्ने शाखा व्यवस्थापना सम्बन्धी क्षमता अभिवृद्धी गर्ने ।

			गरिवी निवारण सम्बन्धी नीति बनाउनु पर्ने ।
वातावरण, जलवायु परिवर्तन व्यवस्थापन नीति	योजना शाखा वन, वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन शाखा	वातावरण, जलवायु परिवर्तन व्यवस्थापन नीति तयार नभएको उत्थानशिल समुदायका निर्माणको रणनीति नभएको	वातावरण, जलवायु परिवर्तन व्यवस्थापन नीति तयार गर्नुपर्ने, उत्थानशिल समुदायका निर्माणको रणनीति बनाउनु पर्ने ।
वार्षिक योजना तर्जुमा	<ul style="list-style-type: none"> <li>• प्रशासन शाखा</li> <li>• योजना शाखा</li> <li>• प्राविधिक शाखा</li> <li>• वडा कार्यालय</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• योजना चक्रमा जनसहभागितालाई महत्व दिइने गरेको</li> <li>• योजनाको प्रकृतिका आधारमा उपभोक्ता मार्फत र ठेक्का मार्फत योजना सञ्चालनमा जोड दिइने गरिएको ।</li> </ul>	आन्तरिक वित्तिय नियन्त्रण कार्यविधि र जवाफदेहिता सम्बन्धी कार्यविधि बनाउनु पर्ने
दिगो विकास लक्ष्यको स्थानीयकरण	योजना शाखा	स्थानिय योजनाहरू दिगो विकासको लक्ष्य अनुसार योजना बनाउन नसकेको ।	स्थानीय योजनाहरू दिगो विकासको लक्ष्य अनुसार योजना बनाउनु पर्ने । दिगो विकास लक्ष्यको बारेमा क्षमता अभिवृद्धी गर्नुपर्ने
वार्षिक योजना कार्यान्वयन	योजना शाखा	<ul style="list-style-type: none"> <li>• नीति तथा कार्यक्रम अनुसार कार्यान्वयनमा रहेको तर अधिकांश योजनाहरू आ.ब.को अन्त्यमा कार्यान्वयन गरिने गरिएको ।</li> <li>• नगरसभाबाट पारित गरिएका योजना सबै कार्यान्वयन गर्न नसकिएका</li> <li>• ७ चरणमाका आधारमा वार्षिक योजना तर्जुमा हुने गरेको</li> </ul>	सबै जनप्रतिनिधिहरू, सरोकारवालाहरूलाई स्थानीय तहको योजना तर्जुमा सम्बन्धी ज्ञान तथा सीपको विकास गर्ने नगरसभाबाट पारित गरिएका योजनालाई पहिलो चौमासिकबाट कार्यान्वयन गर्नुपर्ने व्यापक छलफल सहभागिता सुनिश्चित, सिमान्तकृत र सबै समुदायको सहाभागिता सुनिश्चित गर्ने ।
मर्मत सम्भार व्यवस्थापन	योजना शाखा	मर्मत सम्भार व्यवस्थापन ग्राह्यतामा नपर्ने र बजेटको व्यवस्था नभएको ।	मर्मत सम्भार व्यवस्थापनका लागि नीति बनाउनुपर्ने र आवश्यक बजेटको व्यवस्था गर्नुपर्ने ।

अनुगमन तथा मूल्यांकन प्रणाली तथा प्रतिवेदन प्रणाली	योजना शाखा प्राविधिक शाखा अनुगमन तथा मूल्यांकन समिति	<ul style="list-style-type: none"> <li>अनुगमन तथा मूल्यांकन निर्देशिका नभएको</li> <li>अनुगमन तथा मूल्यांकन प्रकृया औपचारिकताको लागि गरिने गरेको</li> <li>अनुगमन तथा मूल्यांकनको प्रतिवेदन लेखन दक्षताको कमी</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>अनुगमन तथा मूल्यांकन निर्देशिका बजाउनुपर्ने ।</li> <li>पालिका तथा वडा स्तरिय अनुगमन तथा मूल्यांकन समितिलाई अनुगमन तथा मूल्यांकन सम्बन्धी क्षमता अभिवृद्धी तथा तालिम दिनुपर्ने ।</li> </ul>
			<ul style="list-style-type: none"> <li>अनुगमन तथा मूल्यांकन समितिलाई अनुगमन तथा मूल्यांकन प्रतिवेदन लेखन सम्बन्धी क्षमता अभिवृद्धी तथा तालिम दिनुपर्ने ।</li> </ul>
<b>(ख) संस्थागत संगठनरसंरचना व्यवस्थापन</b>			
कर्मचारी संगठन र संरचना तथा कार्यविभाजन	प्रशासन शाखा	नयाँ, ऐन नीति नियमबारे कम जानकारी भएकोले गुणस्तरिय सेवा प्रवाह नभएको । नयाँ, ऐन नीति नियम बारे कर्मचारीको क्षमता अभिवृद्धी नभएको । कर्मचारी संगठन र संरचना तथा कार्यविभाजन ब्यवस्थित हुन नसकेको	कर्मचारीका लागि सेवा प्रवेश तालिम र सेवाकालीन तालिमको आवश्यकता कर्मचारीहरूलाई नयाँ ऐन नीति नियम र कार्यविधिको बारेमा पुनर्ताजकी तालिम आवश्यक भएको
आन्तरिक सञ्चार	प्रशासन शाखा सूचना तथा प्रविधि शाखा	आन्तरिक सञ्चारलाई दोहोरो सञ्चार प्रकृया अनुसार प्रभावकारी बनाउन नसकिएको नयाँ प्राविधिक तरिकाले सूचना सम्प्रेषण तथा व्यवस्थापन गर्न गाह्रो ।	कर्मचारीलाई सञ्चार सीप अभिवृद्धीको लागि क्षमता विकास गर्ने तथा तालिम दिने प्राविधिका ज्ञान र आन्तरिक संचारका लागि अभिमुखिकरण गर्नुपर्ने ।
कर्मचारी आचार संहिता	प्रशासन शाखा	कर्मचारीका लागि आचार संहिता नबनाएको संघीय नीतिनियमका आधारमा कार्य सम्पादन गरिरहेको ।	कर्मचारीका लागि आचार संहिता बनाउनुपर्ने । कर्मचारी आचार संहिता कार्यान्वयनका लागि कर्मचारीलाई अभिमुखिकरण गर्नुपर्ने ।

कर्मचारीको कार्यविवरण र कार्यसम्पादन मूल्यांकन	प्रशासन शाखा	संघीय नीति अनुसार कर्मचारीको कार्यविवरण र कार्यसम्पादन मूल्यांकन गर्ने गरेको । नगरपालिका स्तरमा कर्मचारीको कार्यविवरण र कार्यसम्पादन मूल्यांकन गर्ने प्रणाली नभएको तथा नबनाएको	<ul style="list-style-type: none"> <li>• नगरपालिकाबाट व्यवस्थापन गरिएका कर्मचारीका लागि स्थानीय सेवा ऐन निर्माण बनाउनु पर्ने ।</li> <li>• कर्मचारीलाई निर्दिष्ट कार्यविवरण उपलब्ध गराउनु पर्ने</li> <li>• कार्यसम्पादन मूल्यांकन गर्ने प्रणालीको विकास गरी त्यसैको आधारमा कार्यसम्पादन मूल्यांकन गर्ने ।</li> </ul>
<b>(ग) वित्तीय व्यवस्थापन</b>			
बजेट र आम्दानी तथा खर्च प्रणाली	लेखा शाखा	<ul style="list-style-type: none"> <li>• शूत्र सफ्टवेयरको प्रयोग गरी बजेट र आम्दानी तथा लेखा) व्यवस्थापन गरिएको</li> <li>• सार्वजनिक खरिद ऐनको मातहतमा रहेर खर्च गर्ने गरेको ।</li> <li>• कार्यक्रम अनुसार लागत अनुमान नगरी बजेट विनियोजन हुँदा पारित योजनाहरू पूर्णरूपमा कार्यान्वयन हुन सक्दैनन्</li> <li>• पारित योजनाहरू आर्थिक वर्षको अन्त्यमा कार्यान्वयन गरिने गरेको ।</li> </ul>	योजना निर्माण, योजना तर्जुमा तथा विनियोजनका लागि जाप्रतिनिधिहरू, कर्मचारीहरू र सरोकारवालाहरूको क्षमता अधिवृद्धी गर्नुपर्ने । नगरपालिकाको सार्वजनिक खरिद नियमावली निर्माण गर्नुपर्ने ।
खरिद प्रणाली	लेखा शाखा	खरिद प्रकृत्यामा सा. खरिद ऐन ६३ को पालना गरिएको	-
सम्पत्ति व्यवस्थापन	लेखा शाखा	जिन्स व्यवस्थापन सफ्टवेरका आधारमा सम्पत्ती व्यवस्थापन गर्ने गरिएको	वैज्ञानिक खरिद योजना बनाएर मात्र खरिद कार्य सञ्चालन गर्न पर्ने
आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली र लेखा परिक्षण	लेखा शाखा	<ul style="list-style-type: none"> <li>• आ.ले.प. र म.ले.प. हुने गरेको</li> <li>• आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली तयार नगरिएको</li> </ul>	आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली निर्देशिका तयार गरी लागू गर्ने

प्रतिवेदन प्रणाली	लेखा शाखा	<ul style="list-style-type: none"> <li>• शूत्रमा आधारित रहेर प्रतिवेदन तयार गर्ने अभ्यास रहेको</li> <li>• प्रतिवेदन चौमासिक, वार्षिक रुपमा तयार गरी प्रदेश र संघमा तोकिएको समयमा पठाउने गरेको भएता पनि राजश्व संकलनको विवरण समयमा उपलब्ध नहुँदा यथार्थ विवरण सहितको प्रतिवेदन पठाउन नसकिएको</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• राजश्व संकलनको विवरण समयमा लेखा शाखामा उपलब्ध हुने पद्धती विकास गर्ने</li> <li>• मासिक प्रतिवेदन तयार गरी सार्वजनिक गर्ने</li> </ul>
<b>(घ) सूचना व्यवस्थापन</b>			
अभिलेख व्यवस्थापन	सूचना प्रविधि शाखा	<p>पुरानो अभिलेखहरू नयाँ प्रविधिमा व्यवस्थापन गर्न गाह्रो भएको ।</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• नगरपालिकाका सबै सूचनाहरूलाई पालिकाको आधिकारिक वेभसाइट साथै सामाजिक सञ्जालका राख्ने गरेको ।</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• आन्तरिक सञ्चार निर्देशिका बनाउनु पर्ने ।</li> <li>• नगरपालिकाका सबै सूचनाहरूलाई पालिकाको आधिकारिक वेभसाइटमा राख्नुपर्ने ।</li> </ul>
सूचना प्रविधिको उपयोग	सूचना प्रविधि शाखा	<p>जनशक्ति अभाव नयाँ प्रविधिमा आवश्यक तालिमको अभाव भएको । सर्वर कम्प्युटर व्यवस्थापन नभएको । वडाको राजश्व संकलन पालिकाको सर्वरमा नेटवर्किङ नभएको ।</p>	<p>आवश्यक पर्ने जनशक्तिको व्यवस्थापन गर्नुपर्ने । प्रविधि प्रयोग संबन्धी कर्मचारीको क्षमता अभिवृद्धि गर्नुपर्ने । सर्वर कम्प्युटर व्यवस्थापनका लागि छुट्टै कोठा र विद्युतको व्यवस्था गर्नुपर्ने । वडाको राजश्व संकलन पालिकाको सर्वरमा नेटवर्किङ गर्नका लागि पालिकाको सर्वर व्यवस्थान गर्ने र सर्वरमा नेटवर्किङ गर्ने ।</p>
<b>(ङ) सुशासन</b>			

जनसहभागिता नितिगत तह र कार्यान्वयन तह) योजना चक्र, समावेशी, सरोकारवाला	<ul style="list-style-type: none"> <li>• प्रशासन शाखा</li> <li>• योजना शाखा</li> <li>• प्राविधिक शाखा</li> <li>• वडा</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• योजना चक्रमा जनसहभागितालाई महत्व दिइने गरेको</li> <li>• योजनाको प्रकृतिका आधारमा उपभोक्ता मार्फत र ठेक्का मार्फत योजना सञ्चालनमा जोड दिइने गरिएको ।</li> </ul>	आन्तरिक वित्तिय नियन्त्रण कार्यविधि र जवाफदेहिता सम्बन्धी कार्यविधि बनाउनु पर्ने
पारदर्शिता तथा सूचना प्रवाह	<ul style="list-style-type: none"> <li>• प्रशासन शाखा</li> </ul>	सार्वजनिक सुनुवाई हुने गरेको	<ul style="list-style-type: none"> <li>• प्रत्येक चौमासिकमा सार्वजनिक सुनुवाई गर्ने</li> <li>• पालिकाका योजना, प्रगति तथा आर्थिक पक्षलाई नागरिक तथा सरोकारवालाको सहज पहुँच हुने व्यवस्था गर्ने ।</li> </ul>
जवाफदेहिता र गुनासो व्यवस्थापन	<ul style="list-style-type: none"> <li>• प्रशासन शाखा</li> </ul>	वह्रिर्गमन मत, गुनासो संकलन, गुनासो दर्ता तथा व्यवस्थापन गर्ने अभ्यास रहेको	जवाफदेहिता र गुनासो व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाउने गुनासो सुन्ने अधिकारी बनाउने सेवा प्रवाह सम्बन्धी कार्यविधि बनाउनु पर्ने ।
<b>(च) समन्वय र सहकार्य</b>			
संघीय निकायहरू तथा प्रदेश सरकार	प्रप्रअ	नगरपालिकाले संघीय निकायहरू तथा प्रदेश सरकार सँग समन्वय र सहकार्यमा जोड दिएको छ र साभ्का संयन्त्र बनाएर काम गर्ने अभ्यास नरहेको	नगरपालिकाले संघीय निकायहरू तथा प्रदेश सरकार सँग अन्तर स्थानिय तह, जिसस सँग समन्वय र सहकार्य अवस्थाका आधारमा साभ्का कार्यक्रमहरू पहिचान गरि साभ्का संयन्त्र बनाएर कार्यान्वयन गर्ने ।
सम्बन्धित कार्यक्रम तथा परियोजनाहरू	योजना शाखा	सम्बन्धित कार्यक्रम तथा परियोजनाहरू विच आवश्यकताका आधारमा समन्वय हुने गरेको	आन्तरिक समन्वय तथा सहकार्य नीति तयार गरी लागु गर्ने
गैसस तथा समुदायमा आधारित संस्थाहरू	प्रशासन शाखा योजना शाखा	गैसस तथा टोल विकास संस्था परिचालन सम्बन्धी पालिकाको स्पष्ट नीति नभएको ।	गैसस तथा टोल विकास संस्था परिचालन कार्यविधि तयार गरी कार्यान्वयन गर्ने ।

निजी क्षेत्र	<ul style="list-style-type: none"> <li>प्रशासन शाखा</li> <li>योजना शाखा</li> </ul>	निजी क्षेत्र सँग सहकार्य र साभेदारी गर्ने अभ्यास नरहेको सहकारी संग समन्वय	सार्वजनिक निजि साभेदारी (PPP) नीति तयार गरी साभेदारीका क्षेत्रहरू पहिचान गरी कार्यान्वयन गर्ने
अन्तर स्थानीय सरकार	<ul style="list-style-type: none"> <li>प्रशासन शाखा</li> <li>योजना शाखा</li> </ul>	अन्तर स्थानीय सरकार समन्वय र सहकार्य हुने गरेको	अन्तर स्थानीय सरकार समभेदारीका क्षेत्रहरू पहिचान गरी कार्यान्वयन गर्ने । । प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि नियमित रूपमा अन्तर स्थानीय सरकार समन्वय बैठक गर्ने
अन्तर विभाग वा महाशाखा वा शाखा		अन्तर विभाग वा महाशाखा वा शाखा समन्वय र सहकार्य हुने गरेको	कर्मचारी र जनशक्तिको क्षमता अधिवृद्धी अचारसहिंता पालाना गराउने
<p><b>५.संस्थागत विकास, सेवा प्रवाह तथा सुशासन:</b> मानव संसाधन विकास, संस्थागत क्षमता विकास, सेवा प्रवाह मापदण्ड निर्धारण, सेवा प्रवाहमा विद्यतिय सूचना प्रणालीको प्रयोग, लेखाइकन, राजस्व परिचालन, वित्तीय अनुशासन, लेखा परीक्षण, बेरुजु फछ्छर्यौट, आन्तरिक नियन्त्रण (एकल तथा साभा आधिकार सँग सम्बन्धित)</p> <p><b>संघीय ऐनको थप व्यवस्था:</b> भूमि व्यवस्थापन, वडा समितिहरूको कार्य, साभेदारी वा संयुक्त व्यवस्थापनमा कार्य, बजेट तर्जुमा प्रक्रिया, स्थानीय संचित कोष व्यवस्थापन अख्तियारी, लेखा, लेखा परीक्षण, आन्तरिक नियन्त्रण, सूचना प्रविधि), सार्वजनिक खरिद, स्थानीय सरकारको सम्पत्ति संरक्षण</p>			
क्षमता विकास क्षेत्र	भूमिका हुने महाशाखा, शाखा तथा इकाइ र वडा सहित	कार्य सम्पादनलाई प्रभाव पारेको विषय	क्षमता विकासका उपायहरू (शाखा तथा वडागत रूपमा)
<b>(क) मानव संसाधन विकास</b>			
विषय क्षेत्रगत नीति नियमहरू	प्रशासन शाखा	केहि विषय क्षेत्रगत नीति, नियम, कार्यविधि तथा निर्देशिकाहरू तयार भएको ।	<ul style="list-style-type: none"> <li>तयार भएका विषय क्षेत्रगत नीति, नियम, कार्यविधि तथा निर्देशिकाहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयन गनुपर्ने</li> <li>बाँकी नीति नियमहरू तयार गरी लागु गर्ने</li> </ul>
समावेशी विकास नीति (लैङ्गिक, बालबालिका, सीमान्तीकृत वर्ग, गरीबमुखी विकास)	प्रशासन शाखा महिला तथा बालबालिका शाखा	<ul style="list-style-type: none"> <li>बाल संरक्षण नीति तयार भएको तर बाल अधिकारका सवालहरूलाई प्राथमिकतामा नपारिएको</li> <li>लैससास नीति तयार नभएको</li> <li>लैङ्गिक, सीमान्तीकृत वर्गको लागि प्रयाप्त बजेट विनियोजन हुन नसकेको</li> </ul>	बालअधिकार, बालसंरक्षण, लैससास, GRB, GBV सम्बन्धी क्षमता विकास गर्नुपर्ने

वार्षिक योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन	योजना शाखा	<ul style="list-style-type: none"> <li>पारित गरिएका योजना सबै कार्यान्वयन गर्न नसकिएको</li> <li>अधिकांश योजनाहरू आ.व.को अन्तिम समयमा कार्यान्वयनमा लगिने गरिएको</li> </ul>	सबै जनप्रतिनिधिहरू, सरोकारवालाहरूलाई स्थानीय तहको योजना तर्जुमा सम्बन्धी ज्ञान तथा सीपको विकास गर्ने
अनुगमन तथा मूल्यांकन प्रणाली	योजना शाखा प्राविधिक शाखा अनुगमन तथा मूल्यांकन समिति	<ul style="list-style-type: none"> <li>अनुगमन तथा मूल्यांकन प्रकृया औपचारिकताको लागि गरिने गरेको</li> <li>अनुगमन तथा मूल्यांकन निर्देशिका तयार नभएको</li> <li>अनुगमन तथा मूल्यांकनको प्रतिवेदन लेखन सीपमा अप्रयाप्तता</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>अनुगमन तथा मूल्यांकन निर्देशिका तयार गरी लागु गर्ने</li> <li>पालिका तथा वडा स्तरिय अनुगमन तथा मूल्यांकन समितिलाई अनुगमन तथा मूल्यांकन तालिम दिने</li> <li>अनुगमन तथा मूल्यांकन समितिलाई अनुगमन तथा मूल्यांकन प्रतिवेदन लेखन तालिम दिने</li> </ul>
विषय क्षेत्रगत नीति नियमहरू	प्रशासन शाखा	केहि विषयक्षेत्रगत नीति, नियम, कार्यविधि तथा निर्देशिकाहरू तयार भएको ।	<ul style="list-style-type: none"> <li>तयार भएका विषय क्षेत्रगत नीति, नियम, कार्यविधि तथा निर्देशिकाहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न पर्ने</li> <li>बाँकी नीति नियमहरू तयार गरी लागु गर्ने</li> </ul>
<b>(ख) संस्थागत क्षमता विकास</b>			
सेवा पहिचान र सेवा प्रवाहको लागि कर्मचारीको क्षमता विकास	प्रशासन शाखा	चालु खर्चको अति न्यून अंक मात्र कर्मचारीको क्षमता विकासका लागि विनियोजना गरिएको तर कार्यान्वयन नभएको क्षमता विकासका क्षेत्रहरूको पहिचान हुन नसकेको	<ul style="list-style-type: none"> <li>चलु खर्चको कम्तिमा १.५ प्रतिशत भन्दा बढी बजेट क्षमता विकासमा खर्च गर्ने नीति तयार गर्ने</li> <li>क्षमता विकासको क्षेत्रहरू पहिचान गरी योजनाबद्ध रूपमा कार्यान्वयन गर्ने</li> </ul>
आन्तरिक सञ्चार	प्रशासन शाखा	आन्तरिक सञ्चारलाई दोहोरो सञ्चार प्रकृया अनुसार प्रभावकारी बनाउन नसकिएको	सबै कर्मचारीलाई प्रभावकारी सञ्चार सीप सम्बन्धि तालिम दिने
कर्मचारीको आचार संहिता	प्रशासन शाखा	कर्मचारी आचार संहिता तयार नगरिएको	कर्मचारी आचार संहिता तयार गरी कार्यान्वयन गरिने



कर्मचारीको कार्यविवरण र कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन	प्रशासन शाखा	प्रत्येक कर्मचारीलाई कार्यविवरण दिने र कार्यसम्पादन मूल्यांकन गर्ने प्रणालीको विकास नगरिएको	<ul style="list-style-type: none"> <li>प्रत्येक कर्मचारीलाई निर्दिष्ट कार्यविवरण उपलब्ध गराउने</li> <li>कार्यसम्पादन मूल्यांकन गर्ने प्रणालीको विकास गरी त्यसैको आधारमा कार्यसम्पादन मूल्यांकन गर्ने</li> </ul>
<b>(ग) सेवा प्रवाह मापदण्ड निर्धारण</b>			
कार्यक्रम, बजेट र खर्च प्रणाली	लेखा शाखा	<ul style="list-style-type: none"> <li>कार्यक्रम अनुसार लागत अनुमान नगरी बजेट विनियोजन हुँदा पारित योजनाहरू पूर्णरूपमा कार्यान्वयन हुन सक्दैनन्</li> <li>सार्वजनिक खरिद ऐनको मातहतमा रहेर खर्च गर्ने गरिन्छ ।</li> </ul>	प्रभावकारी योजना तर्जुमा तथा विनियोजन कुशलताको विकास गर्न जनप्रतिनिधी, कर्मचारी र सरोकारवालाहरूलाई तालिम दिने
सार्वजनिक खरिद प्रणाली	लेखा शाखा	खरिद प्रकृत्यामा सा. खरिद ऐन ६४ को पालना गरिएको	-
सम्पत्ति व्यवस्थापन	जिन्सी शाखा	जिन्स व्यवस्थापन सफ्टवेरका आधारमा सम्पत्ती व्यवस्थापन गर्ने गरिएको	वैज्ञानिक खरिद योजना बनाएर मात्र खरिद कार्य सञ्चालन गर्न पर्ने
सेवाको गुणस्तर सुनिश्चितता	लेखा शाखा	सेवाको गुणस्तर सुनिश्चितताको लागि कुनै माप दण्ड तयार गरिएको छैन ।	SOP (Standard Operational Procedure) वा सेवा प्रवाह मापदण्ड तयार गरी लागु गर्ने
आन्तरिक नियन्त्रण र लेखा परिक्षण	लेखा शाखा	<ul style="list-style-type: none"> <li>आलेप र मलेप हुने गरेको</li> <li>आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली तयार नगरिएको</li> </ul>	आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली तयार गरी लागु गर्ने
<b>(घ) सूचना व्यवस्थापन</b>			
अभिलेख व्यवस्थापन	सूचना प्रविधि शाखा	वार्षिक योजना, सम्पन्न भएका योजना, सम्पन्न हुन बाकी योजना तथा कार्यालयका सूचनाहरू सभरमा राख्ने वारेमा छलफल भएता पनि कार्यान्वयन हुन नसकेको	<ul style="list-style-type: none"> <li>आन्तरिक सञ्चार निर्देशिका तयार गरी कार्यान्वयन गर्ने</li> <li>सबै सूचनाहरूलाई सभरमा राख्ने</li> </ul>

सूचना प्रविधिको उपयोग	सूचना प्रविधि शाखा	राजश्व अशुली online प्रकृया बाट गरिएको प्रतिवेदनहरू वेभसाइटमा राख्ने गरेको	परदर्शिता तथा कार्यसम्पादनमा सहजता
<b>(ङ) राजश्व परिचालन र वित्तीय अनुशासन</b>			
जनसहभागिता नितिगत तह र कार्यान्वयन तह) योजना चक्र, समावेशी, सरोकारवाला	<ul style="list-style-type: none"> <li>प्रशासन शाखा</li> <li>योजना शाखा</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>योजना चक्रमा जनसहभागितालाई कम महत्व दिइने गरेको</li> <li>उपभोक्ता मार्फत भन्दा ठेक्का मार्फत योजना सञ्चालनमा जोड दिइने गरिएको</li> </ul>	योजनामा जनसहभागिता बृद्धी गर्न आन्तरिक सुशासन नीति तयार गरी लागु गर्ने
पारदर्शिता तथा सूचना प्रवाह	प्रशासन शाखा	सार्वजनिक सुनुवाई हुने गरेको	<ul style="list-style-type: none"> <li>सुशासन नीति तयार गरी प्रत्येक चौमासिकमा सार्वजनिक सुनुवाई गर्ने</li> <li>पालिकाका योजना, प्रगति तथा आर्थिक पक्षलाई नगरिक तथा सरोकारवालाको सहज पहुँच हुने व्यवस्था गर्ने</li> </ul>
जवाफदेहिता र गुनासो व्यवस्थापन	<ul style="list-style-type: none"> <li>प्रशासन शाखा</li> </ul>	बहिर्गमन मत, गुनासो संकलन, गुनासो दर्ता तथा व्यवस्थापन गर्ने अभ्यास नरहेको	सुशासन नीति तयार गरी जवाफदेहिता र गुनासो व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाउने
<b>(च) समन्वय र सहकार्य</b>			
संघीय निकायहरू तथा प्रदेश सरकार	प्रशासन शाखा	<ul style="list-style-type: none"> <li>समपुरक कोषको योजना बाहेक नगरपालिकाले संघीय निकायहरू तथा प्रदेश सरकारसँग समन्वय सहकार्यमा सञ्चालन गरिने साभा कार्यक्रमहरूको पहिचान गरिने अभ्यास नरहेको</li> <li>साभा संयन्त्र बनाएर काम गर्ने अभ्यास नरहेको</li> </ul>	नगरपालिकाले संघीय निकायहरू तथा प्रदेश सरकार सँग समन्वय र सहकार्य गर्ने साभा कार्यक्रमहरू पहिचान गरि साभा संयन्त्र बनाएर कार्यान्वयन गर्ने
सम्बन्धित कार्यक्रम तथा परियोजनाहरू	प्रशासन शाखा	एकल तथा साभा आधिकारसँग सम्बन्धित कार्यक्रम तथा परियोजनाहरूमा सहकार्यका क्षेत्रहरू पहिचान हुन	एकल तथा साभा आधिकारसँग सम्बन्धित कार्यक्रम तथा परियोजनाहरूमा सहकार्यका क्षेत्रहरू पहिचानगरी नीति तथा

		सकेका छैनन्	कार्यक्रममा समावेश गर्ने र कार्यान्वयन गर्ने
गैसस तथा समुदायमा आधारित संस्थाहरू	<ul style="list-style-type: none"> <li>प्रशासन शाखा</li> <li>योजना शाखा</li> </ul>	गैसस तथा टोल विकास संस्था परिचालन सम्बन्धी पालिकाको स्पष्ट नीति नभएको ।	गैसस तथा टोल विकास संस्था परिचालन कार्यविधि तयार गरी कार्यान्वयन गर्ने ।
निजी क्षेत्र	<ul style="list-style-type: none"> <li>प्रशासन शाखा योजना शाखा</li> </ul>	निजी क्षेत्रसँग सहकार्य र साभेदारी गर्ने अभ्यास नरहेको	सार्वजनिक निजी साभेदारी (PPP) नीति तयार गरी साभेदारीका क्षेत्रहरू पहिचान गरी कार्यान्वयन गर्ने
अन्तर स्थानीय सरकार	<ul style="list-style-type: none"> <li>प्रशासन शाखा योजना शाखा</li> </ul>	केहि खास सवालहरूमा मात्र अन्तर स्थानीय सरकार समन्वय र सहकार्य हुने गरेको	अन्तर स्थानीय सरकार समभेदारीका क्षेत्रहरू पहिचान गरी कार्यान्वयन गर्ने प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि नियमित रुपमा अन्तर स्थानीय सरकार समन्वय बैठक गर्ने
अन्तर विभाग वा महाशाखा वा शाखा	<ul style="list-style-type: none"> <li>प्रशासन शाखा योजना शाखा</li> </ul>	अन्तर शाखा समन्वय हुने गरेको	अन्तर शाखा समन्वयलाई थप प्रभावकारी बनाउने

एकल, साभ्ना अधिकार तथा ङ्घीय ऐनको थप व्यवस्था :

१. **आर्थिक विकास:** कृषि, उद्योग तथा वाणिज्य, पर्यटन, सहकारी, वित्तीय क्षेत्र एकल अधिकार अन्तर्गत: सहकारी संस्था, स्थानीय बजार व्यवस्थापन (हाटबजार, स्थानीय स्तरका व्यापारिक फर्म), कृषि, कृषि उत्पादन व्यवस्थापन, पशुपालन, पशु स्वास्थ्य, बेरोजगारको तथ्यांक संकलन (रोजगार सूचना केन्द्र, वैदेशिक रोजगार), कृषि प्रसारको व्यवस्थापन, सञ्चालन र नियन्त्रण र संघीय ऐनको थप व्यवस्था: घरेलु तथा साना उद्योग

२. **सामाजिक विकास:** शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाई, संस्कृति, लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण: एकल अधिकार अन्तर्गत: आधारभूत शिक्षा तथा माध्यमिक शिक्षा, आधारभूत स्वास्थ्य र सरसफाई (खाद्य गुणस्तर, प्रदूषण, स्वास्थ्यजन्य फोहरमैला व्यवस्थापन), खानेपानी, भाषा, संस्कृति र ललितकलाको संरक्षण र विकास, जेष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति र असक्तहरूको व्यवस्थापन र साभ्ना अधिकार अन्तर्गत: खेलकुद, पत्रपत्रिका, स्वास्थ्य (स्वास्थ्य संस्था दर्ता अनुमति, औषधीजन्य वनस्पति, औषधी खरिद, आकस्मिक सेवा), समाजिक सुरक्षा तथा गरीबी निवारण (लक्षित समूह)

३. **भौतिक पूर्वाधार:** सडक तथा पुल, भोलुङ्गे पुल, सिंचाइ, भवन तथा शहरी विकास, ऊर्जा, लघु तथा साना जलविद्युत्, वैकल्पिक ऊर्जा, सञ्चार : एकल अधिकार अन्तर्गत: स्थानीयस्तरका विकास आयोजना तथा परियोजना (विकास योजना, शहरी विकास, भवन, वस्ती, सार्वजनिक भवनहरू, पर्यटन क्षेत्रको विकास,

uNsf]6 gu/kflnsf, afUn'^a lhNnfsf] Ifdtf ljsf; of]hgf @)&(

घ वर्गको ठेक्का इजाजत आदि), स्थानीय सडक, ग्रामीण सडक, कृषि सडक, सिंचाई, साना जलविद्युत् आयोजना, वैकल्पिक ऊर्जा, साभा अधिकार अन्तर्गत: स्थानीयस्तरमा पुरातत्व, प्राचीन स्मारक र संग्रहालय संरक्षण, सम्वर्द्धन र पुनर्निर्माण तथा संघीय ऐनको थप व्यवस्था: यातायात सेवा, सञ्चार सेवा, न्यूनतम दररेट निर्धारण, भवन निर्माण इजाजत तथा सडक व्यवस्था

४. वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन: वन तथा भूसंरक्षण, जलाधार संरक्षण, वातावरण संरक्षण, जलवायु परिवर्तन, फोहरमैला व्यवस्थापन, जलउत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण, विपद् व्यवस्थाप: एकल अधिकार अन्तर्गत: वातावरण संरक्षण र जैविक विविधता (फोहरमैला व्यवस्थापन, वातावरण मैत्री, हरित क्षेत्र), विपद् व्यवस्थापन, खानी तथा खनिज पदार्थ संरक्षण, जलाधार संरक्षण, वन्यजन्तु तथा साभा अधिकार अन्तर्गत: वन, जंगल, वन्यजन्तु, चराचुरूंगी, जैविक विविधता संरक्षण, जल उपयोग, वातावरण, पर्यावरण संरक्षण

अनुसूची २ स्थानीय सरकारको संस्थागत क्षमता (नेतृत्व तह) लेखाजोखा (नेतृत्व तहको क्षमता विकास आवश्यकताको लेखाजोखा अनुसूची ३ मागमा आधारित)

क्षमता विकास क्षेत्र	भूमिका हुने प्रमुख/उपप्रमुख समिति/उपसमिति	कार्य सम्पादनलाई प्रभाव पारेको विषय	क्षमता विकासका उपायहरू
स्थानीय सभा व्यवस्थापन	नगर प्रमुख	स्थानीय सभा व्यवस्थापन भइरहेको	नगरसभा व्यवस्थापन प्रभावकारी बनाउनका लागि क्षमता अभिवृद्धि गर्नुपर्ने
कार्यपालिका बैठक व्यवस्थापन र निर्णय प्रक्रिया	नगर प्रमुख	कार्यपालिका बैठक व्यवस्थापन र निर्णय प्रक्रिया प्रभावकारी छ	कार्यपालिका बैठक व्यवस्थापन र निर्णय प्रक्रियाबाट भएको निर्णयहरूलाई व्यवस्थापन गर्नका लागि क्षमता अभिवृद्धि गर्नुपर्ने ।
दूरदृष्टि र रणनीतिक (आवधिक वा गुरु वा एकीकृत) पालिका/नगर विकास योजना	नगर प्रमुख	आवधिक वा गुरुयोजना तयार भएको छैन	आवधिक वा गुरुयोजनाको महत्व बुझाई उक्त योजना निर्माण तथा कार्यान्वयन गर्ने
आवश्यक ऐन कानून तर्जुमा र कार्यान्वयन	विधायन समिति	आवश्यक ऐन तथा कानून तयार हुने गरेको तर सबै कानूनहरू राजपत्रमा प्रकाशन हुन बाँकी रहेको	तर्जुमा गरिएका सबै कानूनहरू राजपत्रमा प्रकाशन गर्ने र निर्माण गर्न बाँकी रहेका नीतिनियम र कार्यविधिहरू बनाउनु पर्ने ।

संरचना तथा व्यवस्थापन विकास	नगर प्रमुख	नगरपालिकालाई आवश्यक पर्ने संरचनाहरू निर्माण भईरहेका छन् । सम्पन्न भए पश्चात व्यवस्थित रूपमा उपयोगमा आउने छन् ।	निर्मित संरचनाहरूको सही उपयोग र मर्मत सुधारका लागि योजना बनाएर कार्यान्वयनमा लैजाने संरचनाको क्षमता अभिवृद्धि गर्नपर्ने ।
वडा कार्यालय व्यवस्थापन	नगर प्रमुख वडा अध्यक्ष	वडा कार्यालयको व्यवस्थापन प्रभावकारी हुन सकेको छैन	वडा कार्यालयलाई प्रविधि मैत्री बनाउने सेवा ग्राही मैत्री कार्यक्षमहरू निर्माण गर्ने
न्यायिक समितिको कार्यप्रणाली तथा कार्य सम्पादन	न्यायीक समिति	न्यायिक समितिको कार्य सम्पादन कार्यविधि तयार भई कार्यान्वयनमा रहेको	आवश्यकता अनुसार सुधार गर्दै जाने
समिति, उपसमितिहरूको परिचालन	नगर प्रमुख तथा उप-प्रमुख विषय क्षेत्रगत समितिका संयोजकहरू	विषयगत समिति लगाएतका समितिहरू गठन भएका छन् तर कृयाशिलता प्रभावकारी छैन	सबै समिति तथा उपसमितिहरूको क्षमता विकास (तालिम) गरी प्रभावकारी बनाउने
सामाजिक समावेशीकरण तथा निर्णय प्रक्रियामा सहभागिता	नगर प्रमुख तथा उप-प्रमुख सामाजिक विकास समिति	निर्णय प्रकृया सर्वसम्मत हुने गरेको छ ।	<ul style="list-style-type: none"> <li>महिला, दलित, अपांगता भएका व्यक्तिहरू, लोपोन्मुख जातिलाई निर्णय प्रकृत्यामा विचार राख्ने पहिलो अवसर दिने</li> <li>लैससास नीति तयार गरी लागू गर्ने</li> <li>लैससास को बारेमा क्षमता अभिवृद्धि गर्नुपर्ने ।</li> </ul>
सहकार्य, समन्वय र साभेदारिता	नगर प्रमुख	सहकार्य, समन्वय र साभेदारिताका लागि साभ्ना सरोकारका क्षेत्रहरूको पहिचानमा जोड दिन नसकिएको	<ul style="list-style-type: none"> <li>साभ्ना सरोकारका क्षेत्रहरूको पहिचान गरी लागत तथा प्रविधि साभेदारी गर्ने</li> <li>समन्वय तथा सहकार्य नीति तयार गरी लागु गर्ने</li> </ul>

uNsf]6 gu/kflnsf, afUn'a lhNnfsf] Ifdtf ljsf; of]hgf @)&(

पारदर्शिता तथा गुनासो सुन्ने प्रणाली	नगर प्रमुख तथा उप-प्रमुख वडा अध्यक्ष	औपचारिक रुपमा गुनासो संकलन गरी त्यसको औपचारिक व्यवस्थापन गर्ने अभ्यास छैन । पारदर्शिताका विधिहरूलाई नागरिक मैत्री बनाउन सकिएको छैन	औपचारिक रुपमा गुनासो संकलन गरी त्यसको औपचारिक व्यवस्थापन गर्ने ।
अनुगमन तथा मूल्यांकन	अनुगमन तथा मूल्यांकन समिति	अनुगमन तथा मूल्यांकन प्रकृया सूचकमा आधारित भन्दा औपचारिकताको लागि गरिने अभ्यास रहेको छ	अनुगमन तथा मूल्यांकन निर्देशिका बनाएर त्यसै अनुसार अनुगमन तथा मूल्यांकन समितिलाई कृयाशिल बनाउने
संस्थागत मूल्य तथा मान्यता	नगर प्रमुख	संस्थागत मूल्य तथा मान्यता निर्धारण गरिएको छैन	संस्थागत मूल्य तथा मान्यता तयार गरी सबैले पालना गर्ने गराउने

**अनुसूची ३ आपूर्तिमा आधारित क्षमता विकास आवश्यकता पहिचानका फारम (अनुसूची ५ मा आधारित)**

**(क) नगरपालिकाको अधिकारको उपयोगको अवस्था**

नगरपालिकाको अधिकार	उपयोग भए/नभएको	जनशक्ति भए/नभएको
(क) एकल अधिकार क्षेत्र		
नगर प्रहरी	भएको	भएको
सहकारी संस्था	भएको	भएको
एफ.एम. संचालन	भएको	भएको
स्थानीय कर, सेवा शुल्क, दस्तुर	भएको	भएको
स्थानीय सेवा व्यवस्थापन	भएको	भएको
स्थानीय तथ्यांक र अभिलेख व्यवस्थापन	भएको	भएको
स्थानीय स्तरका विकास आयोजना तथा परियोजना	भएको	भएको

आधारभूत र माध्यमिक शिक्षा	भएको	भएको
आधारभूत स्वास्थ्य र सरसफाइ	भएको	भएको
स्थानीय बजार व्यवस्थापन, वातावरण संरक्षण र जैविक विविधता	भएको	भएको
स्थानीय सडक, ग्रामिण सडक, कृषि सडक र सिंचाइ	भएको	भएको
नगरसभा, मेलमिलाप र मध्यस्थताको व्यवस्थापन	भएको	भएको
स्थानीय अभिलेख व्यवस्थापन	भएको	भएको
जग्गाधनी दर्ता प्रमाणपुर्जा वितरण	नभएको	नभएको
कृषि तथा पशुपालन, कृषि उत्पादन व्यवस्थापन, पशु स्वास्थ्य, सहकारी	भएको	भएको
ज्येष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति र अशक्तहरूको व्यवस्थापन	भएको	भएको
बेरोजगारको तथ्यांक संकलन	भएको	भएको
कृषि प्रसारको व्यवस्थापन, सञ्चालन र नियन्त्रण	भएको	भएको
खानेपानी, साना जलविद्युत् आयोजना, वैकल्पिक ऊर्जा	भएको	भएको
विपद् व्यवस्थापन	भएको	भएको
जलाधार, वन्यजन्तु, खानी तथा खनिज पदार्थको संरक्षण	भएको	भएको
भाषा, संस्कृति र ललितकलाको संरक्षण र विकास	भएको	भएको
(ख) साभा अधिकारबाट प्राप्त अधिकार		
खेलकुद र पत्रपत्रिका	भएको	भएको
स्वास्थ्य	भएको	भएको
विद्युत्, खानेपानी तथा सिंचाइ जस्ता सेवाहरू	भएको	भएको

uNsf]6 gu/kflnsf, afUn'a lhNnfsf] Ifdtf ljsf; of]hgf @)&(

वन, जंगल, वन्यजन्तु, चराचुरूङ्गी, जल उपयोग, वातावरण, पर्यावरण तथा जैविक विविधता	भएको	नभएको
सामाजिक सुरक्षा र गरीबी निवारण	भएको	भएको
व्यक्तिगत घटना, जन्म, मृत्यु, विवाह र तथ्याङ्क	भएको	भएको
स्थानीय स्तरमा पुरातत्व, प्राचीन स्मारक र संग्रहालय संरक्षण, संवर्द्धन र पुनर्निर्माण	भएको	नभएको
सुकुम्बासी व्यवस्थापन	भइरहेको	नभएको
प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त रोयल्टी	भएको	नभएको
सवारी साधन अनुमति	नभएको	नभएको
संघसंस्था दर्ता तथा नवीकरण	भएको	भएको
भूमि व्यवस्थापन	नभएको	नभएको
सञ्चार सेवा	नभएको	नभएको
यातायात सेवा	नभएको	नभएको
घरेलु तथा साना उद्योग	भएको	नभएको

(ख) ऐन, नियम, विधि र प्रणालीको स्थापनाको अवस्था

गाउँ/नगरपालिकाको नीति, कानून तथा मापदण्ड बनाउने अधिकारका क्षेत्रहरू	नमूना कानूनहरूको उपलब्धता (२०७९ माघ)	मौजुदा कानून, मापदण्ड, कार्यविधि
(क) एकल अधिकार क्षेत्र		
नगर प्रहरी	– नगर प्रहरी सञ्चालन ऐन	गल्कोट नगरपालिका नगर प्रहरी ऐन, २०७६
सहकारी संस्था	– स्थानीय सरकार सहकारी ऐन	गल्कोट सहकारी ऐन, २०७४, गल्कोट नगरपालिका सहकारी प्रथम संसोधन ऐन, २०७५
स्थानीय कर, सेवा शुल्क, दस्तुर	– स्थानीय सरकारको आर्थिक ऐन	गल्कोट नगरपालिका आर्थिक ऐन, २०७४



		गल्कोट आर्थिक ऐन, २०७५ गल्कोट नगरपालिका आर्थिक प्रथम संसोधन ऐन, २०७५ गल्कोट नगरपालिका आर्थिक ऐन, २०७७
	– व्यवसाय कर सम्बन्धी कार्यविधि	गल्कोट नगरपालिका कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन ऐन, २०५
	– सम्पत्ति कर/घरवहाल कर व्यवस्थापन कार्यविधि	गल्कोट नगरपालिका सम्पत्ति कर व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७६
	– स्थानीय सरकारको कर तथा गैरकर सम्बन्धी कानून	गल्कोट नगरपालिका आर्थिक ऐन, २०७७ गल्कोट नगरपालिका विनियोजन ऐन, २०७७
स्थानीय सेवा व्यवस्थापन	– गाउँ/नगरपालिकाका (कार्य विभाजन) नियमावली	गल्कोट नगरपालिका कार्यविभाजन नियमावली, २०७४
	– स्थानीय सरकारमा करारमा जनशक्ति व्यवस्थापन गर्ने सम्बन्धी कार्यविधि	गल्कोट नगरपालिका करारमा प्राविधिक कर्मचारी व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७५
स्थानीय तथ्यांक र अभिलेख व्यवस्थापन		नभएको
स्थानीय स्तरका विकास आयोजना तथा परियोजना	– “घ” वर्गको निर्माण व्यवसायी इजाजतपत्र सम्बन्धी कार्यविधि	“घ” वर्गको निर्माण व्यवसायी ईजाजत पत्र सम्बन्धी कार्यविधि, २०७५
	– स्थानीय सरकारको उपभोक्ता समिति गठन, परिचालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि	गल्कोट नगरपालिका उपभोक्ता समिति गठन परिचालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७५
आधारभूत र माध्यमिक शिक्षा	– शिक्षा नियमावली	गल्कोट नगरपालिका शिक्षा ऐन, २०७६ गल्कोट नगरपालिका शिक्षा नियमावली, २०७६ गल्कोट नगरपालिका आधारभूत शिक्षा उत्तीर्ण परिक्षा संचालन अनुगमन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७५ गल्कोट नगरपालिका शिक्षा क्षेत्र संचालन र व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७४
आधारभूत स्वास्थ्य र सरसफाइ	– स्वास्थ्य नियमावली	गल्कोट नगरपालिका स्वास्थ्य ऐन, २०७७ गल्कोट नगरपालिका स्वास्थ्य संस्था दर्ता अनुमति तथा नविकरण सम्बन्धी निर्देशिका, २०७५ गल्कोट नगरपालिका क्वारेन्टाइन संचालन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७७ गल्कोट नगरपालिका क्वारेन्टाइन संचालन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७७

स्थानीय बजार व्यवस्थापन, वातावरण संरक्षण र जैविक विविधता	- स्थानीय सरकारबाट गरिने बजार अनुगमन निर्देशिका - नदी तथा अन्य सार्वजनिक क्षेत्रको सरसफाई सम्बन्धी कार्यविधि	गल्कोट नगरपालिकाबाट गरिने बजार अनुगमन निर्देशिका, २०७४ - नभएको
	- स्थानीय वातावरण तथा प्राकृतिक स्रोत संरक्षण ऐन	गल्कोट नगरपालिका फोहोरमैला व्यवस्थापन ऐन २०७५
स्थानीय सडक, ग्रामीण सडक, कृषि सडक र सिंचाइ	नभएको	नभएको
नगरसभा, मेलमिलाप र मध्यस्थताको व्यवस्थापन	- न्यायिक समितिले उजुरीको कारवाही किनारा गर्दा अपनाउनुपर्ने कार्यविधि	गल्कोट नगरपालिका नगरपालिका न्यायिक समितिको उजुरी र कारवाही किनारा सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको ऐन, २०७५
नगर सभा सञ्चालन	- गाउँ/नगर सभा सञ्चालन कार्यविधि	गल्कोट नगरपालिका नगरसभा संचालन कार्यविधि, २०७४ गल्कोट नगरपालिका पदाधिकारीहरूको आचारसंहिता, २०७४
स्थानीय अभिलेख व्यवस्थापन	नभएको	नभएको
कृषि तथा पशुपालन, कृषि उत्पादन व्यवस्थापन, पशु स्वास्थ्य, सहकारी	- कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन ऐन	गल्कोट नगरपालिका कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन ऐन, २०७५
कृषि प्रसारको व्यवस्थापन, सञ्चालन र नियन्त्रण	- कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन ऐन	गल्कोट नगरपालिका कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन ऐन, २०७५
खानेपानी, साना जलविद्युत् आयोजना, वैकल्पिक ऊर्जा	- उर्जा विकास सम्बन्धी निर्देशिका	गल्कोट नगरपालिका उर्जा विकास सम्बन्धी निर्देशिका, २०७५
विपद् व्यवस्थापन	- गाउँ/नगर विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन	नगर विपद्जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन गर्न बनेको ऐन, २०७५
	- उत्थानशील स्थानीय समुदायका लागि रणनीति	उप प्रमुखसँग महिला कार्यक्रम संचालन गर्न बनेको कार्यविधि, २०७६ गल्कोट नगरपालिका अपांगता भएका व्यक्तिहरूको परिचयपत्र वितरण कार्यविधि, २०७५
	- गाउँ/नगरपालिका आपतकालिन कार्यसञ्चालन विधि	गल्कोट नगरपालिका आपतकालिन कार्यसंचालन केन्द्र कार्यविधि, २०७५
	- स्थानीय विपद् व्यवस्थापन कोष सञ्चालन कार्यविधि	गल्कोट नगरपालिका विपद् व्यवस्थापन कोष संचालन कार्यविधि, २०७५

जलाधार, वन्यजन्तु, खानी तथा खनिज पदार्थको संरक्षण		नभएको
भाषा, संस्कृति र ललितकलाको संरक्षण र विकास		नभएको
<b>(ख) साभा अधिकारबाट प्राप्त अधिकार</b>		
वन, जंगल, वन्यजन्तु, चराचुरूङ्गी, जल उपयोग, वातावरण, पर्यावरण तथा जैविक विविधता		नभएको
सामाजिक सुरक्षा र गरीबी निवारण	– बालकल्याण गृह कार्यविधि	नभएको
	– बाल विवाह विरुद्ध कार्यक्रम सञ्चालन खर्च कार्यविधि	नभएको
	– सडक बालबालिका व्यवस्थापन खर्च कार्यविधि	नभएको
	– गरीबी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि	उप प्रमुखसँग महिला कार्यक्रम संचालन गर्न बनेको कार्यविधि, २०७६
प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त रोयल्टी		नभएको
सवारी साधन अनुमति		नभएको
संघसंस्था दर्ता तथा नवीकरण	संस्था दर्ता ऐन	गल्कोट नगरपालिका स्वास्थ्य संस्था दर्ता अनुमति तथा नवीकरण सम्बन्धी निर्देशिका, २०७५
<b>(ग) व्यवस्थापन</b>		
कार्यविभाजन र कार्य सम्पादन	– स्थानीय सरकारको प्रशासकीय कार्यविधि नियमित गर्ने ऐन	गल्कोट नगरपालिका प्रशासकीय कार्यविधि नियमित गर्ने ऐन, २०७५
	– स्थानीय राजपत्रको नमूना	गल्कोट नगरपालिका स्थानीय राजपत्र प्रकाशन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७५
	– गाउँ/नगरपालिकाको कार्यसम्पादन नियमावली	गल्कोट नगरपालिका कार्यसम्पादन नियमावली, २०७४
	– गाउँ/नगरपालिकाको बैठक सञ्चालन कार्यविधि	गल्कोट नगरपालिका कार्यपालिका बैठक संचालन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७४ गल्कोट नगरपालिकाको निर्णय वा आदेश र अधिकारपत्रको प्रमाणीकरण कार्यविधि नियमावली, २०७४

uNsf]6 gu/kflnsf, afUn'^a lhNnfsf] Ifdtf ljsf; of]hgf @)&(

भवन निर्माण तथा सडक सम्बन्ध सम्बन्धी व्यवस्था		गल्कोट नगरपालिका बस्ति विकास शहरी योजना तथा भवन निर्माण सम्बन्धी आधारभूत मापदण्ड, २०७४
स्थानीय सञ्चित कोष	<ul style="list-style-type: none"> <li>- गाउँ/नगरपालिकाको आर्थिक गतिविधि नियमित तथा</li> <li>- व्यवस्थित गर्न बनेको कानून स्थानीय सरकारको विनियोजन ऐन</li> <li>सार्वजनिक खरिद नियमावली</li> </ul>	<p>गल्कोट विनियोजन ऐन, २०७५</p> <p>गल्कोट नगरपालिका आर्थिक ऐन, २०७४</p> <p>गल्कोट नगरपालिकाको आर्थिक कार्यविधि कानून, २०७४</p> <p>गल्कोट नगरपालिका सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०७६</p>
आकस्मिक कोष		नभएको

(ग) कर्मचारी तथा पूर्वाधार अवस्थाको विश्लेषण महाशाखा/शाखाको नाम:

विद्यमान महाशाखा/शाखा	कर्मचारीहरू (तह, सेवा र संख्या)		भवन/स्थान, फर्निचर तथा मुख्य उपकरणहरू (यन्त्र- machine), सवारी साधन, सूचना प्रविधि सफ्टवेयर समेत र अन्य)	
	विद्यमान	थप आवश्यक	विद्यमान	थप आवश्यक
प्रशासन शाखा (प्रमुख प्रशासयि अधिकृतको कार्यालय)	प्र.प्र.अ रा प द्वितिय १ जना,	सहायक पाँचौ	कम्प्युटर १, टेबुल २, सेफासेट २, कुर्सी १, एसी १, गाडी १, ल्यापटप १,	
प्रशासन शाखा	अधिकृत सातौ १, कम्प्युटर अपरेटर १, सहायक चौथो १, कास. १	अधिकृत छैठौ १, सहायक पाँचौ १	मोटरसाइकल २, कम्प्युटर ३, प्रिन्टर/फोटोकपि १, टेबल ३, कुर्सी ४, दराज ६, सोफासेट १, टेलिफोन सेट २, एसी १	ल्यापटप २

योजना तथा अनुगमन उपशाखा	अधिकृत छैठौ १ जना सहायक पाँचौ १, कास १	सहायक चौथो १	मोटरसाइकल १, स्कुटी १, कम्प्युटर ३, ल्यापटप १, फोटोकपि १, प्रिन्टर १, टेबल ४ कुर्सी ४, दराज १, च्याक १, टेलिफोन सट १, एसी १,	ल्यापटप १, सामान खरिद सम्बन्धी, योजना सञ्चालन सम्बन्धि क्षमता अभिवृद्धि, स्थायि निकायको खरिद ऐन र कार्यविधि
आर्थिक प्रशासन शाखा	लेखा अधिकृत १ जना, लेखापाल १ जना र सह लेखापाल २ जना, कास १	सहायक कम्प्युटर अपरेटर १,	मोटरसाइकल २, स्कुटी १, कम्प्युटर ४, ल्यापटप ३, प्रिन्टर/फोटोकपि ४, टेबल ४, कुर्सी ५, दराज १, च्याक ३, सोफासेट १, सुत्र सफ्टवयर, अनबक सफ्टवयर, एसी २	
आलेप उपशाखा		आन्तरिक लेखा परिक्षण अधिकृत छैठौ १ जना, सहायक पाँचौ १		दराज २, टेबल २, कुर्सी २, कम्प्युटर २, प्रिन्टर २, ल्यापटप १
राजश्व उपशाखा	अधिकृत छैठौ १, सहायक पाँचौ १, सहायक तेश्रो १	सहायक चौथो १, कास १	कम्प्युटर ४, प्रिन्टर १, रसिद प्रिन्टर २, टेबल ४, कुर्सी ४, दराज ३, च्याक १, एसी १	मोटरसाइकल १, स्कुटी १, फोटोकपि १, ल्यापटप १
पूर्वाधार विकास शाखा सडक, सिचाई तथा अन्य पूर्वाधार विकास उपशाखा )	सिभिल इन्जिनियर (सातौ) १, सिभिल इन्जिनियर (छैठौ)		टिप्पर १, ट्र्याक्टर १, ल्यापटप ५,	ल्यापटप २, प्रिन्टर २,
	१ जना, सव इन्जिनियर ४ जना, अ.स.ई. १ जना			
पूर्वाधार विकास शाखा भवन तथा बस्ती विकास उपशाखा)	आर्किटेक्ट इन्जिनियर १ जना, सर्वेक्षक १, अमिन १, कास १	सड १, सहायक चौथो १,		

uNsf]6 gu/kflnsf, afUn'^a lhNnfsf] Ifdtf ljsf; of]hgf @)&(

सुचना प्रविधि उपशाखा	सूचना प्रविधि अधिकृत छैठौ १ जना	सूचना प्रविधि अधिकृत छैठौ १ जना र कम्प्युटर सहायक १ जना		
शिक्षा युवा तथा खेलकुद शाखा	अधिकृत दशौ १, अधिकृत सातौ १, अधिकृत छैठौ १, सहायक पाँचौ २, कास १	प्राविधिक सहायक १ जना		
स्वास्थ्य तथा सामाजिक विकास शाखा (नगर स्वास्थ्य)	ज.स्वा.नि. छैठौ १ जना, सिअहेव छैठौ २, नसिंग अधिकृत १, अहेव १, अनमी ४, कास १	ज.स्वा.नि. अधिकृत सातौ १		
आयुर्वेद शाखा	कविराज निरक्षक छैठौ १, बैद्य निरक्षक १, बैद्य महिला १, कास १	बैद्य १, अभ्यंग कर्ता १, कास १		
कृषी विकास शाखा	कृषि प्रसार प्राविधिक सहायक पाँचौ जना, कृषि प्रसार सहायक चौथो १ जना			
कानून इकाई	सहायक पाँचौ १, मध्यस्तकर्ता १, कास १			

पशुसेवा शाखा	कृषि सेवा (भेट) अधिकृत आठौं १ जना, पशु स्वास्थ्य प्राविधिक (भेट) १ जना, नायव पशु स्वास्थ्य प्राविधिक सहायक चौथो २ जना, नायव पशु स्वास्थ्य प्राविधिक सहायक चौथो (एका नगरएक प्राविधिक) २ जना			
आर्थिक विकास शाखा	अधिकृत छैठौं १ जना, सहायक चौथो १			
महिला, बालबालिका तथा समाज कल्याण उपशाखा	स.म.वि.नि १ जना			
जिन्सी शाखा	सहायक पाँचौं १ जना, सहायक चौथो १, कास १			
न्यायिक समिति	सहायक चौथो १ जना			
उद्यम विकास शाखा	उद्यम विकास सहजकर्ता सहायक पाँचौं १ र उद्यम विकास सहजकर्ता सहायक चौथो १			
पन्जीकरण शाखा	सहायक पाचौं २ र फिल्ड सहायक चौथो १	सहायक चौथो १		

uNsf]6 gu/kflnsf, afUn'<sup>a</sup> lhNnfsf] Ifdtf ljsf; of]hgf @)&(

रोजगार सेवा केन्द्र	रोजगार संयोजक १ जना, प्राविधिक साहायक १ जना	सहायक पाँचौ १ सहायक चौथो १ ईञ्जिनियर १ सहजकर्ता १० ड्राइभर १ कास १		
वडा नं १	सहायक चौथो १, कास १			
वडा नं २	सहायक पाचौ १, असइ १ कास १			
वडा नं ३	सहायक पाँचौ १, कास १			
वडा नं ४	सहायक पाँचौ १, कास १			
वडा नं ५	सहायक चौथो १, कास १			
वडा नं ६	सहायक पाँचौ १, स.ई १जना, कास १			
वडा नं ७	कास १	सहयाक पाँचौ १		
वडा नं ८	सहायक चौथो १, कास १			
वडा नं ९	सहायक पाँचौ १, कास १			
वडा नं १०	सहायक पाँचौ १, कास १			
वडा नं ११	सहायक पाँचौ १, कास १			



(घ) नयाँ अवधारणा, नीति तथा सूचना प्रविधिको उपयोगको अवस्था

अवधारणा, नीति तथा सूचना	हालको अवस्था	अब के गर्ने
राजस्व सुधार योजना तथा राजस्व प्रक्षेपण	बनेको	कार्यान्वयनको अवस्थामा
आवधिक रणनीतिक योजनाहरू	बनेको	
गुरुयोजनाहरू	सडक गुरु योजना	बनाउनु पर्ने
मध्यकालिन खर्च संरचना	छैन	निर्माण गर्नुपर्ने
वार्षिक बजेट तर्जुमा प्रणाली	नगरसभाबाट पारित	कार्यान्वयनको अवस्थामा
नतिजामुखी अनुगमन प्रणालीको स्थापना	अनुगमन भइरहेका	कार्यान्वयनको अवस्थामा
लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरण	नीति नभएको क्षमता विकास नगरेको	बन्ने क्रममा रहेको  क्षमता विकासका लागि तालिमा गोष्ठी, छलफल, अभिमुखकरण
उत्थानशीलता (आर्थिक, विपद, निर्माण, सामाजिक आदि)	छ	कार्यान्वयन भइरहेका
जलवायु परिवर्तन तथा कार्वन उत्सर्जन न्यूनीकरण	छ	
निर्माण मापदण्ड तथा भवन संहिता	छ	कार्यान्वयन गर्नुपर्ने
सूचना प्रविधि तथा सफ्टवेयरहरू (सुत्र, राजस्व, घटना दर्ता, इ-विडिङ्ग आदि)	नेपाल सरकारको ऐन नियम कार्यविधि	कार्यान्वयन भइरहेका
उत्तरदायित्वका संयन्त्रहरू तथा उपयोग	संयन्त्र भएको	गुनासो सुन्ने अधिकारी , सूचना अधिकारी भएको
फोहरमैला व्यवस्थापन		कार्यान्वयनको अवस्थामा
आर्थिक विकास र निजी क्षेत्रसँगको साभेदारी अपाङ्गमैत्री कार्यस्थानको व्यवस्था आदि ।	कार्यविधि भएको	सहकारी सँग साभेदारी हुने गरेको ।

अनुसूची ३ स्थानीय सरकारको विद्यमान मानव संसाधनको क्षमता लेखाजोखा फाराम (शाखागत रूपमा अनुसूची ८) (सबै शाखा र वडा कार्यालय बाट)

पदीय जिम्मेवारी	कार्यविवरण अनुसार गर्नुपर्ने मुख्य कार्यहरू	कार्यसम्पादनमा देखिएका कठिनाइहरू	विद्यमान ज्ञान, सीप र दक्षता स्वमूल्याङ्कन)			ज्ञान, सीप र दक्षता वृद्धिका लागि अपेक्षा गरिएको क्षमता विकास कार्यक्रम (विषयवस्तु)
			उच्च	मध्यम	न्यून	
वडा सचिव	घटना दर्ता, सामाजिक सुरक्षा भत्ता सम्बन्धी र पत्राचार तथा सिफारिस तथा वडा कार्यालयबाट सम्पादन हुने सम्पूर्ण कार्य	घटना दर्ता ऐन, घटना दर्ता संशोधन प्रकृया र व्यवहारिक समस्या		□		<ul style="list-style-type: none"> <li>□ प्रशासनिक कार्य सम्बन्धी, योजना फस्यौट, अनलाईन घटना दर्ता, सामाजिक सुरक्षा सुदृढीकरण सम्बन्धी तालिम, अनलाईन राजस्व सम्बन्धी तालिम</li> <li>□ नयाँ तथा संशोधित ऐन,नियम लगायत कानुनी सचेतना तालिम,</li> <li>□ लैंगिक समानता र सामाजिक समावेशीकरणको तालिम</li> <li>□ सेवा प्रवेश तालिम तथा सेवाकालिन तालिम</li> </ul>
अधिकृत						<ul style="list-style-type: none"> <li>□ प्रशासनिक सुदृढीकरण तालिम, वार्षिक बजेट तथा योजना निर्माण सम्बन्धी,</li> <li>□ सार्वजनिक खरीद प्रकृया सम्बन्धी</li> <li>□ नयाँ तथा संशोधित ऐन,नियम लगायत कानुनी सचेतना तालिम,</li> <li>□ कर्मचारी मनोबल, उत्प्रेरणा वृद्धि, तनाव व्यवस्थापन, सकारात्मक सोच,कर्मचारी आचारसंहिता सम्बन्धी तालिम</li> <li>□ लैंगिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण क्षमता अभिवृद्धी</li> </ul>

शाखा अधिकृत	विद्यालय निरीक्षण अनुगमन, तालिम संचालन, शिक्षक विद्यार्थी तथा	व्यवस्थित तरिकाले शैक्षिक सुचक तथांकहरू अद्यावधिक गर्न गाह्रो			√	<ul style="list-style-type: none"> <li>□ शैक्षिक योजना निर्माण,</li> <li>□ शैक्षिक सुचक तथांकहरू अद्यावधिक सम्बन्धी</li> <li>□ पाठ्यक्रम सम्बन्धी</li> </ul>
लेखा अधिकृत	आर्थिक प्रशासन सञ्चालन तथा व्यवस्थापन,	सेवाग्राही सचेतनाको कमीका कारण कर संकलन र करकट्टीमा कठिनाई भएको ।		मध्यम		आर्थिक प्रशासन सञ्चालन गर्ने सुत्र प्रणालीमा डे क्लोजको सिस्टम लागू गर्नुपर्ने ।
लेखापाल	कर दाखिला	स्वचालित पद्धतीको विकास अपेक्षाकृत नहुँदा कार्यसम्पादनमा सहजता नबढेको ।				आर्थिक प्रशासन सम्बन्धी नवप्रवर्तनहरूसँग अपडेट हुनेगरी पद्धती विकास गर्नुपर्ने ।
अधिकृत छैठौ	घटना दर्ता तथा सा.सु	सा.सु हिसाव मिलान गर्ने, घटना दर्ता ऐनमा र व्यवहारिक समस्या		√		प्रशासनिक कार्य सम्बन्धी, ठेक्का सञ्चालन, लिलाम सम्बन्धी, योजना फर्स्यौट, अनलाई घटना दर्ता सम्बन्धी
एम.आई.एस अपरेटर	घटना दर्ता तथा सा.सु	सा.सु हिसाव मिलान गर्ने, घटना दर्ता ऐनमा र व्यवहारिक समस्या		√		अनलाई घटना दर्ता, सामाजिक सुरक्षा, डिजिटাইजेशन सम्बन्धी
योजना शाखा प्रमुख	न.पा. मा संचालन हुने विकास निर्माण कार्यको संभौता देखि फरक फरक सम्मको श्रेस्ता राख्ने । योजनाको प्रगती प्रतिवेदन तयार गर्ने । योजना अनुगमन समितिको सदस्य सचिव तथा सदस्यको काम गर्ने ।	योजनाको संख्या बढी भएकाले श्रेस्ता अध्यावधिक राख्न कठिनाई भएको । कोठा साँगुरो भएको कारण काममा र समन्वयमा कठिनाई भएको अनुसूची धेरै भएको र अधिकांशले भरेर नल्याउदा कार्य सञ्चालनमा ढिला हुने गरेको । अनुगमन तथा मूल्यांकनको नीति नभएकोले ।		मध्यम		विद्युतिय सफ्टवेयर को व्यवस्थापन हुनुपर्ने । शाखामा कार्यरत कर्मचारीहरूलाई सफ्टवेयर सञ्चालनको तालिम दिनुपर्ने । उपभोक्ता समितिलाई समयमै योजना सञ्चालन तथा श्रेस्ता व्यवस्थापन सम्बन्धी तालिम वार्षिक चलाउनु पर्ने ।

सहायक महिला विकास निरक्षक		जनशक्तिको कमिले कार्यालय र फिल्डको काम गर्न		☐	GESI, बाल सरक्षण, बाल अधिकार सम्बन्धी तालिम नयाँ नीतिनियमको बारेमा अभिमुखिकरण
सिभिल इ.	न.पा.बाट हुने सम्पूर्ण प्राविधिक कार्यहरूको अनुगमन, ईष्टिमेट, मुल्यांकन, डिजाईन, सर्वेक्षण सम्बन्धी सम्पूर्ण काम	लागत अनुमान भन्दा बढी आपेक्षा भएको		☐	बोलपत्र अहावन तालिम सार्वजनिक खरिद नियमालीबारे क्षमता अभिवृद्धि नया प्रविधिसँग सम्बन्धित तालिम तथा अभिमुखिकरण नक्सा डिजाइन तालिम दक्ष र अदक्ष जनशक्तिलाइ नया प्रविधिको तालिममा
सइ		स्थानिय सरकारको सार्वजनिक खरिद नियमाली नभएको		☐	बोलपत्र अहावन तालिम सार्वजनिक खरिद नियमालीबारे क्षमता अभिवृद्धि नयाँ प्रविधिसँग सम्बन्धित तालिम तथा अभिमुखिकरण
सूचना तथा प्र.अ.	सूचना प्रणाली व्यवस्थापन	बजेट विनियोजन कमी, भौगोलिक विकटताका कारण सञ्चार प्रविधिमा कठिनाई		☐	सेवा प्रवेश, सेवाकालिन र प्रविधिको पुनर्ताजिक तालिमको व्यवथा ।
सहायक पाँचौ	सार्वजनिक खरीद सम्बन्धी सम्पूर्ण काम	खरीद ऐन नियमावली		√	जिन्सी व्यवस्थापन सफ्वेयर सम्बन्धी प्रशासनिक सुदृढीकरण तालिम, वार्षिक बजेट तथा योजना निर्माण सम्बन्धी, सार्वजनिक खरीद प्रकृया सम्बन्धी
प्रा.स	औषधी वितरण तथा पशु उपचार, कृतिम गर्भाधान, संघीय तथा प्रदेश हस्तान्तरित कार्यक्रम सहजीकरण	ए.आई.सम्बन्धी सम्पूर्ण ज्ञान नहुनु, खरीद प्रकृया सम्बन्धी ऐन नियमावलीको सम्पूर्ण जानकारी नहुनु		√	खरीद प्रकृया सम्बन्धी तालिम

प्रा.स (कृषि)	कृषकको खेत बारीमा पुगी सेवा टेवा कार्यक्रम गर्ने, कृषि सामग्री वितरण	टेन्डर प्रक्रियाबाट खरीद कार्यमा कठिनाई		√		आई.पि.एम. सम्बन्धी, तालिम वाली संरक्षण शिविर सञ्चालन तालिम खरीद प्रकृया सम्बन्धी तालिम
अधिकृत	स्वास्थ्य शाखाको सम्पूर्ण काम			√		नेतृत्व विकास सम्बन्धी तालिम

अनुसूची ४ स्थानीय सरकारको विद्यमान मानव संसाधनको क्षमता लेखाजोखा फाराम (शाखागत रूपमा अनुसूची ९) (सबै शाखा र वडा कार्यालय बाट)

क्षमता विकासका क्षेत्र	प्रशिक्षण/ अभिमुखीकरण/ अन्तरक्रिया/ अन्य	कार्यक्रम किन आवश्यक परेको हो ?	कार्यक्रम कसका लागि (कृपया ठीक चिन्ह लगाउनु होला, एक भन्दा बढी पनि हुन सक्दछ)					अपेक्षित उपलब्धि	समय अवधि	कार्यक्रम सञ्चालनगर्न उपयुक्त महिना	लाग्ने खर्च रु	खर्च व्यहोर्ने स्रोत
			कार्यपालिका पदाधिकारी	वडा समितिका अध्यक्ष तथा सदस्यहरू	कर्मचारीहरू (कुन स्तरका कर्मचारी)	वडा कार्यालयका कर्मचारीहरू	अन्य (खुलाउने)					
स्थानीय शासन सम्बन्धी नीति, कानून र सार्वजनिक प्रशासन	प्रशिक्षण	सेवा प्रवाह तथा सार्वजनिक प्रशासनलाई प्रभावकारी बनाउन	√	√	अधिकृत	√		स्थानीय शासनसम्बन्धी नीति, कानून र सार्वजनिक प्रशासन सम्बन्धि व्यवहारिक ज्ञान	५ दिन	श्रावण, भदौ, असोज		
स्थानीय न्यायिक तथा मध्यस्थता	प्रशिक्षण	न्यायिक तथा मध्यस्थता सीप विकास						न्यायिक तथा मध्यस्थता सीप विकास हुने	३	श्रावण, भदौ, असोज		
नतिजामा आधारित योजना तर्जुमा र	प्रशिक्षण	नतिजामा आधारित योजना तर्जुमा र	अनुगमन तथा मूल्याङ्कन समिति	√				नतिजामा आधारित योजना तर्जुमा र	२ दिन	कार्तिक		

uNsf]6 gu/kflnsf, afUn'a lhNnfsf] Ifdtf ljsf; of]hgf @)&(

अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रणाली								अनुगमन तथा				
		अनुगमन तथा मूल्याङ्कन तालिम						मूल्याङ्कन प्रभावकारी हुने				
भू-उपयोग नीति तर्जुमा तथा कार्यान्वयन	अभिमूखिकरण	भू-उपयोग नीति तर्जुमा तथा कार्यान्वयनमा तदारुकता	√	√	√	√			१ दिन			
भवन संहिता	अभिमूखिकरण	√	√	√	√	√	सरोकारवाला		१ दिन			
कार्यालय व्यवस्थापन तथा अभिलेख प्रणाली	तालिम	कार्यालय व्यवस्थापन तथा अभिलेख व्यवस्थापन तालिम	√	√	√	√		कार्यालय व्यवस्थापन तथा अभिलेख व्यवस्थापन प्रभावकारी हुने	३ दिन			
सार्वजनिक र सामाजिक उत्तरदायित्व जवाफदेहिताका अवधारणा, औजारहरू र उपयोग सीप	प्रशिक्षण	सार्वजनिक र सामाजिक उत्तरदायित्व जवाफदेहिताका अवधारणा, औजारहरू र उपयोग सीप तालिम	√	√	√	√		सार्वजनिक र सामाजिक उत्तरदायित्व जवाफदेहिताका अवधारणा, औजारहरू र उपयोग गरी सुशासन कायम हुने	३ दिन			
लैंगिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण	प्रशिक्षण	लैंगिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण तालिम	√	√	√	√		योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र सेवा प्रवाह लैससास मैत्री हुने	५ दिन			
सूचना तथा ज्ञान व्यवस्थापन (Information & Knowledge Management)	प्रशिक्षण	सूचना तथा ज्ञान व्यवस्थापन तालिम			√	√		सूचना तथा ज्ञान व्यवस्थापन प्रभावकारी भई सेवा प्रवाहमा चुस्तता रहने	५ दिन			

नेतृत्व सीप, Team Building, द्वन्द्व व्यवस्थापन	प्रशिक्षण	नेतृत्व सीप, Team Building, द्वन्द्व व्यवस्थापन तालिम	√	√	√	√		कुशल नेतृत्व प्रभावकारी Team work र दिगो द्वन्द्व व्यवस्थापन हुने	५ दिन			
स्थानीय परिप्रेक्ष्यसँग सम्बन्धित विषयहरू जस्तै: पूर्ण खोप, सरसफाइ, साक्षर, बालविवाह, घटना दर्ता, र नियन्त्रणमुखी कार्य जस्तै: छुवाछुत, भेदभाव, दाइजो, छाउपडी, बोक्सी, आदि	अन्तरकृया	स्थानीय परिप्रेक्ष्यसँग सम्बन्धित विषयहरूमा अन्तरकृया	√	√	√	√	राजनितिक दल, पत्रकार, सामुदायिक संस्था, टोल विकास संस्था र अन्य सरोकारवाला	स्थानीय परिप्रेक्ष्यसँग सम्बन्धित विषयहरू तथा सवालहरूको प्रभावकारी संबोधन हुने	१ / १ दिन			
सकारात्मक सोच appreciative Inquiry)	प्रशिक्षण	प्रशंसनिय खोज appreciative Inquiry) तालिम	√	√	√	√	राजनितिक दल, पत्रकार, सामुदायिक संस्था, टोल विकास संस्था र अन्य सरोकारवाला	कार्यालय व्यवस्थापन, सेवा प्रवाह, योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन, संरक्षण लगाएतका क्षेत्रहरूमा प्रभावकारिता आउने	५ दिन			
लेखा व्यवस्थापन, आन्तरिक लेखापरीक्षण, बेरूजु फछ्चौट	तालिम	लेखा व्यवस्थापन, आन्तरिक लेखापरीक्षण, बेरूजु फछ्चौट तालिम				लेखा शाखाका कर्मचारी	वडा सचिव	कुशल लेखा व्यवस्थापन हुने तथा बेरूजु फछ्चौट प्रभावकारी हुने	५ दिन			
सार्वजनिक खरीद व्यवस्थापन	तालिम	सार्वजनिक खरीद व्यवस्थापन तालिम				लेखा र जिन्सी शाखाका कर्मचारी	वडा सचिव	सार्वजनिक खरीद व्यवस्थापन प्रभावकारी हुने	३ दिन			
सार्वजनिक समारोह व्यवस्थापन: अतिथी व्यवस्थापन, उद्घोषण, ...)	तालिम	सार्वजनिक समारोह व्यवस्थापन: अतिथी व्यवस्थापन, उद्घोषण तालिम				प्रशासन शाखाका नासु तथा अधिकृत तहका कर्मचारी	वडा सचिव	सार्वजनिक समारोह व्यवस्थापन: अतिथी व्यवस्थापन, उद्घोषण प्रभावकारी हुने	३ दिन			

uNsf]6 gu/kflnsf, afUn'a lhNnsf] Ifdtf ljsf; of]hgf @)&(

अनुगमन, मूल्यांकन, प्रतिवेदन	तलिम	प्रतिवेदन लेखन तालिम			√	√	पालिका तथा वडा स्तरिय अनुगमन, मूल्यांकन समितिका सदस्यहरू	सबै प्रकारका प्रतिवेदनहरू	५ दिन			
जनसम्पर्क तथा संवाद शैली (Community Relations & Negotiation Skills) सूचना प्रविधि (Computer Skills, Email, internet navigation, website)	प्रशिक्षण	जनसम्पर्क तथा संवाद शैली (Community Relations & Negotiation Skills) तालिम	√	√	√	√		जनसम्पर्क तथा संवाद शैली (Community Relations & Negotiation Skills) प्रभावकारी हुने	४ दिन			
अन्य	प्रशिक्षण	स्थानीय तहको योजना तर्जुमा तालिम	√	√	√	√		स्थानीय तहको योजना तर्जुमा प्रकृया सहभागिता मूलक र विधि सम्मत हुने	३ दिन			
	प्रशिक्षण	दिगो विकास लक्ष्यको स्थानीयकरण तालिम	√	√	√	√		स्थानीय तहको योजनामा दिगो विकास लक्ष्यको स्थानीयकरण हुने	५ दिन			
फोहोर मैला तथा वातावरण व्यवस्थापन	तालिम	फोहोर मैला तथा वातावरण व्यवस्थापन	√	√	√	√	अन्य सरोकारवाला	फोहोर मैला तथा वातावरण व्यवस्थापन सहज हुने	३ दिन			



